

796026

A Hajdúk' neve Hazánk' törvényiben több helyeken előfordúl, hol rossz, hol jó értelem-
ben. Az 1563: XXIII: már ellentétben említi az előtt — jelesen 1557: XXIII: által kiír-
tatni rendelt rossz Hajdúkkal a' jókat; 's midőn amazokat folyvást üldözi, ezeket nyil-
ván pártfogolja, nem csak, hanem, mint a' Hazának, hasznos szolgálatot tevőket, 's a'
véghelyek' védelmére nem nélkülözhetőket rendszeresíti, szabályozza.

E' különbség kijelelésének, a' XVI., XVII. és XVIII-dik század folyta alatt,
törvényinkben folyvásti emlékei találatnak.

Ezen véghelyeken szolgálatokat tevő Hajdúk között ugyanis, azon 9254 vité-
zek, kik akkor tizenhárom Kapitány alatt katonáskodtak, 's kiknek maradéki, a' Hajdú
városokat ma is bírják, Bocskay István Fejedeleme 1605-dik esztendő — November'
10-kére Korponán öszvegyült — országos Rendek' közmegegyezésével, 's azon év' De-
cember 1-ső napjáról költ Adomány-levelével; mint az 1. szám alatti Oklevél bizonyít-
ja, egyenként, és nyilván, a' mennyiben az előtt megnemesítve nem lettek volna, meg-
nemesítetnek, 's nehogy bizonytalan lakhelyeikről elszéledjenek, 's idegen hatóság alá
kerüljenek, egyszersmind pedig, a' Hazának biztosabb, 's alkalmasabb szolgálatokat
tehessenek, Kálló egész város, Nánás, Dörögh, Varjas egész puszták — Hadház, Vámos
Pérts, Sima, és Vid helységbeli rész jószágok' birtokával, és az ezekben lévő minden
királyi joggal, mind két nemet illetőleg rendszeres katonai szolgálatok teljesítésének fel-
tétéle alatt, megajándékoztatnak; egyszersmind minden rendes, és rendkívüli adózás,
bér, vagy kamara-nyereség, dézma, kilenczed, és bárminémű paraszti terhek' viselése
alól örökre felmentetnek, 's ezen Adomány-level, a' törvényszeres kihirdetésen kívül,
2. innepélyes beigtatás által is — melly alkalommal egyedül Simára nézve tétetett birtok-
beli ellenmondás — ugyancsak törvényes idő alatt megerősítetik. —

Ugyanazon Fejedeleme, 1606-dik esztendő Február' 2-ről költ hason tartalmú
Adomány-levelé' erejével, szinte azon feltételekkel, jogokkal, és szabadságokkal, ugyan-
csak Szabolcs Vármegyében fekvő Szoboszló egész Helységét, Halasi Fekete Péter Ka-
pitány, 's több az Adomány-levelben kinevezett Hadnagyok alatt vitézkedő Lovas Hajdú
vitézeknek ajándékozza; 's ezen Adomány-level is, szinte mint amaz, törvényes kihir-
detéssel, és minden ellentmondás nélküli beigtatással megerősítetik.

Az elsőbb rendű Adomány-levelből világos, hogy az abban érdeklett 9254
Hajdúknak, az ott kijelelt helységekkel, és pusztákkal együtt, Kálló is örökös joggal
adományoztatott. Azomban a' Kállai várbeli Cs. K. Örsereg, és az e' várost bíró Haj-
dúk között, különböző gyűlölséges visszázkodások eredvén, ezeknek elenyésztetése tekin-
tetiből Báthory Gábor Fejedeleme — 1609. évben — Sept. 13-ról költ Adomány-levelé
által, Böszörmény Városát a' Kállai Hajdúknak — a' két udvar közt kötött szerződés
erejével, csere, és vegyes adományozás czimje alatt, és a' Hajdúk részéről százezer fo-
rint fizetés mellett, ugyan olyan jussal, millyennel Kállót bírták, örökösen általadja,
6. 's ennek birtokába azokat, törvényesen beigtatja.

Bocskay Fejedeleme Adomány-, 's nemesítő Leveléire nézve, a' mindjárt követ-
kezett Bécsi béke kötés alkalmával 1606-ban annak 14-dik pontjában a' szerződő felek
abban állapodtak meg: 1-ör hogy a' nevezett Fejedeleme által tett adományozások a' jö-
vő Országgyűlésén megvi'sgáltassanak, 's azok, mellyek megmaradandóknak ítéltetnek,
maradjanak erejökben: — és 2-or hogy ugyanazon Fejedeleme' nemesítései maradjanak
erőben, de az azokról költ Levelék, mutattassanak be az Országgyűlésén, olly czélből,
hogy az általa megnemesítettek' nemessége tudva legyen, nehogy e' részben a' törvény
ellen valami hiba követtessék el — és ezen feltételek az 1608-dik XVII. törvénycik-
kely által is megerősítettek.

Ezen törvény következtében, az 1609. II. törvénycikkelyben elesmertetik, hogy
az Ország Rendei, Bocskay Fejedeleme minden Adomány-leveléit megvi'sgálták: a'
III-dik cikkelyben pedig kimondatik, hogy Bocskaynak minden adományozásai megsem-
misítetnek. — Azonban, hogy ezen kárhoztattak közt a' Hajdúkai befoglalva, sőt értve
sem voltak, bizonyos az alább következő IX. cikkelyből, mellyben a' Hajdúknak, adott
adományokról, és nemesítésekről végeztetik, hogy ezek, Leveléiket az Ország' Ná-

durának mutassák be, hogy általa a' Felség jövő Országgyűléséig, a' Hajdúk' követelése felől értesíttethessék.

- Hogy ezen IX. törvényczikkelynek elégtételt, kiviláglik onnan, mivel II-ik
7. Mátyás Király, a' Nádor által értesítette, az 1613. évi Országgyűlése alatt, Aprilis' 1-ső napjáról költ Királyi-levelében, a' Hajdúknak minden szabadságait, mellyekkel azon idő óta, mellyben nyert javaikban megtelepedtek, élének, megerősíti olly hozzáadással, hogy az ő illetén szabadságaiknak védelme, szintűgy mint személyes ügyeikbeni bíróság, a' Felső-Magyarország', és vég-várak' Fő-Kapitányainak, mostaniaknak, és jövendőbelieknek tisztéhez tartozik — melly Kiváltság-levelél 1614-ben hely színén történt beigatással, meg is erősítettett.

A' Bécsi békekötéstől II-dik Mátyásnak most idézett királyi megerősítő levele' keltéig, Bocskay Fejedelem adományait illetőleg közbejött országos végzések, 's maga e' királyi Oklevel világos tanúságai annak, hogy mind nemzet, mind király, a' Hajdúk' akkori viszonyait, 's kétes helyzetetökben kitüntetett szilárdságát, méltánylani egyaránt tudták. A' nemzet eleven emlékezetbe tartva azon érdemeket, mellyeket a' Hajdúk a' fenyegetett, törvényes szabadság' megmentésére tettek, bár az ország' viszonyai 1609-ig tetemesen megváltozának, ezek ügyét híven felfogni, 's a' Felségnek ajánlani kötelességének esmérte. — A' Király pedig — bár az elébe terjesztett Adomány-levelekből, de különben is, mint ki a' feljebbi háborgások' kiegyenlítésében tettleges részt vőn, jól esmerte ezen érdemek' mivoltát; és látván, hogy ezen Hajdúk, a' nemzet' beborúlt ege' kitisztultával, nyomban a' Bécsi béke kötés után, minden addigi ellenségeskedésökről letéve, 's az Uralkodóház iránt magokat örök hívségre szentelve, a' törvényességnek hódolnak, Bocskay Fejedelemnek ezekre terjesztett bőkezűségét magáévá, 's e' lépése által a' Hajdúknak, 's azok maradékainak sziveiket magának, 's dicső utódjainak tulajdonivá tette.

- Miután azért az idézett IX. törvényczikkelynek ekképpen elég tétetett, II-dik Mátyásnak, éppen Országgyűlése alatt kiadott Kiváltság-levelé, a' Bécsi békekötés 14-dik pontjának czélja szerént, az Ország Rendei előtt is esmeretes lévén, mindjárt a' következett 1618-dik évi Országgyűlésnek, a' Törökkel kötött béke fenntartásáról szöllő II-k cikkelyében, a' Hajdúk felől végeztetett: „hogy azok lakhelyei, Magyarország felső részeiben — a' Sitva-toroki béke 17-dik pontjában előszámlált helyekkel, és várrakkal együtt, épségben hagyassanak;“ Ugyanazon 1618: LXXIII: törvényczikkelyben továbbá felöllök az mondatik, hogy mint *más nemések*, a' vármegye' hatósága, és bíráskodása alatt álljanak. — Az 1618: II. törvényczikkelynek a' Hajdúkat illető 3-k szakasza' hozatalára pedig; okot nyújtott, a' Sitva-toroki békekötés, mellynek alkalmával a' Törökök, a' meg nem hódoltathatott Hajdúk elleni engesztelhetetlen gyűlölségöknél fogva, a' béke több feltételei közt azt is követelték, hogy azoknak lakhelyei elpusztíttassanak, magok pedig török járom alá vettessenek; mit a' Hajdúk megértvén, 's ellenszegülésöket, a' Kassán egybegyűlt Felső-Magyarországi Rendei elibe juttatván, ezek,
8. 1615. év' October 15-ről a' Nádorhoz intézett felírásukban, azt, mint a' Király, 's Ország közötti közbenjárót kéri, és intik, hogy a' Hajdúk' elpusztításában semmiképpen meg ne egyezzenek, sőt azoknak birtokaikban, 's szabadságaikbani megtartatásukért, Ő Felségénél tiszte szerént közbenjárjon. Hogy pedig a' Nádor, a' Felső-Magyarországi Rendei e' kívánatának megfelelt, kiviláglik abból, hogy II-dik Mátyás csak hamar kiadott Királyi biztosító Levelében, nyugodtakká teszi a' Hajdúkat, hogy nem igazak az ő Felsége rossz akarói által hintett azon hírek, mintha a' Sitva-toroki szerződésben elvégeztetett volna, hogy a' Hajdúk' helyei, mellyeket Ő Felsége' királyi adományából bírnak, elpusztíttassanak; inti azért őket, hogy ezen, 's ehez hasonló híreket fel sem véve, a' Király iránti hívségben ezután is maradjanak meg. —

A' Hajdúk' törvényes állása ekképpen, a' mennyiben az a' Bécsi béke' többször említett 14-k pontja által, némi feltételektől függesztetett vala fel, a' feljebbiek által minden kérdéseken felülvalóvá tétetvén II-dik Ferdinánd Király 1618. évről költ, 's az 1622. évi törvények sorában beigatott felavatási királyi hitlevelének 16. pontjában, a' Hajdúknak Királytól nyert szabadságait megerősíti.

- Bethlen Gábor erdelyi Fejedelem 1623-ban, a' közte, 's Király közt kötött újabbi Bécsi szerződés mellett, Ecsed várát, minden járandóságival együtt, örök birtokul nyervén, a' már feljebb Báthory Gábor által, Kállai Hajdúknak csereképpen adott Böszörmény várost, mint Ecsedi várnak hajdani tartozandóságát, 1626. év', Febr. 25-én ugyanezen Böszörményi Hajdúknak, új adományozási czím alatt, általadja; II-k Ferdi-
- 10.

11. nánd pedig, 1632-k év' November' 16-ról költ királyi levele erejével, ugyanezen új adományozásra, minden lehető királyi jussának általadásával egybekötött királyi jóváhagyását (consensus regius) kiadja, 's mind a' Bethlen Gábor új adománya, mind II-k Ferdinánd' jóváhagyása magok idejében, törvényes beigatással megerősítetnek.
12. Ugyancsak II-ik Ferdinánd 1632-k év aug. 10-ről Dorogi Hajdúk szabadságait megerősíti, 's ez is beigatással törvényesítettik.
1636-ban ismét a' királyi hitlevelél 16-k pontjában, a' Hajdúk' Királytól nyert szabadságaik' megerősítése beigatattatik III-dik Ferdinánd király neve alatt.
Rákóczy György Fejedeleme, 1647; XX: törvényezikkely értelmében a' Lintzi béke kötés által, az ország hét megyéit — mellyekben foglaltattak a' Hajdúk' birtokai is — megnyervén: 1656-ik év' September' 2-ről költ levele' erejével, a' Böszörményi Hajdúknak II-ik Ferdinánd által kiadott Adomány-levelet feleslegesen megerősíti; III-k
13. Ferdinánd pedig, ugyanazon év' Octob. 31-ről Rákóczy Györgynek e' levelére királyi jóváhagyását adja, 's ezen Adomány-levelél is, törvényes beigatással erősítettik.
I. Leopold Császár és Királynak 1656-ról költ diplomája 16-ik pontjában ismét bevitetett, hogy a' Hajdú vitézek, Ő Felsegektől nyervén szabadságaikat, azokkal éljenek, 's Ő Felsege azokat igazgatásának ideje alatt megerősíteni méltóztatik, melly ígéret hogy pontosan tellyesített, bizonyágai annak, Ő Felsegének uralkodása alatt, a' Hajdúk' részére, különböző időkben kiadott, 's általok megőrzött több rendbeli megerősítő Adomány-, 's véd-levellei — jelesen pedig:
1666-ik esztendőben kelt királyi levelével II-k Mátyás, II-k Ferdinánd, Bethlen, és Rákóczy Adomány-levelüket magok egész kiterjedésökben megerősíti.
Ugyanazon évről költ Védlevele által megtiltja Szabolcs vármegyét, hogy a'
14. Hajdúkon semmi hatóságot ne gyakoroljon, — 's a' Tokaji harminczadost, hogy ugyanazokat semmi fizetésre ne kényszerítse.
Miután későbbben a' Hajdú vitézek katona tartásra, és más köz terhek' hordozására kezdtek szorítottatni, 's e' miatt Ő Felsege előtt panaszt tettek, 1687-k évben aug. 4-ről részökre olly Véd-levelét ad, hogy mivel a' Hajdúk' jussait és szabadságait, dicso Eleinek példájára, maga is megerősítette, 's azon jussokkal és szabadságokkal azok, miolta nyert jószágaik birtokába léptek, egész 1685-ig folyvást éltek is; mostanában pedig, mintha közönséges emberek volnának, mindenféle teher hordásokra, 's sőt katonatartásra is kényszerítették, illyennemű minden terhektől annyival inkább mentek legyenek, mivel különben is, Ő Felsegéhez mindenkor megtartott hívségek miatt felégettek, javaiktól megfosztattak, 's végső romlásra jutottak, és mivel a' királyi bőkezűséget inkább illeti, az illy vitéz szolgálatokat tellyesítőik érdemeit megjutalmaztatni, mint őket szabadságaikban megzavarva, a' katonáskodással öszve nem férhető tellyesítésekkel terhelni.
Ezzel egybenhangzólag, ismét későbbben, 1690-től 1697-ig kiadott több rendbeli királyi óltalmazó Leveleiben, ugyancsak I-ső Leopold Király, őket katonatartás, adófizetés, kilenczed és tized követeléstől, 's a' Kamarának törvénytelen kívánságai alól menteknek nyilatkoztatja. Különösen említést érdemel ezek közt 1695-ben Oct. 30-ról költ királyi Levele, mellyben kegyelmesen előadván, miképpen a' Hajdúk a' feljebbi török háborúban tulajdon költségeiken harczoltak, 's a' császári seregekkel táboroztak; nemkülönben, hogy magokéi közzül két ezer lelkeknek török rabságba vitelét szenvedni kénytelenítették, 's hadi költségekre, a' hiberniális portióknak az országba behozása ólta, tehetségeik' végső kimerítésével, és tönkrejutásokkal a' hadipénztárra háromszáz ezer forintokat, önként fizettek, és számtalan szekerezéseket, 's várak ostromlásakori szolgálatokat tellyesítették, ezen szolgálatok' tekintetéből őket, s minden maradékaikat, a' Szepesi Kamara által követelt kilenczed, és tized alól örökösen kiveszi, 's az Udvari Kamarának e' részben kiadott Levelét megerősíti.
Ennyi sok rendbeli Adomány-, 's Kiváltság-levelaik mellett is azomban, a' Hajdúk háborgattatása, a' következett XVIII. század elején is, nem csak meg nem szünvén, de sőt újabb sérelmek, 's követelések által öregbülvén, folyamodtak 1725-ben akkor uralkodó Felseges III. Károlyhoz jussaik óltalmáért: ki is azon év' Novemb. 13-ról kiadott Királyi levele által, a' Hajdúknak feljebb előadott minden ezen megerősítő levelében beigatott Adomány-, és Kiváltság-levelüket megerősítette — de már azon feltétel hozzáadásával, hogy az adózási terheket, mint eddig, úgy ezután is aránylag viselni tartozzanak. — És épen ezen adózási tehernek, illetén oklevélszeres reájok rovásában fekszik a' Hajdúknak legfőbb, 's mai napig orvoslatlan sérelmök.

De fenyegették jussaikat, szintúgy, mint ön állású lételőket, más különböző veszélyek is.

Szabolcs Vármegye ugyanis a' Hajdúkról szóló 1618: LXXIII, 1635: LXVIII, és 1638: LXVII Törvény Cikkelyek magyarázatából kivont, 's már 1666-ban kezdett hatósági követelését a' Hajdú Városok ellen 1715-ben felelevenítvén, azon esztendő XCV. törvénycikkelyében megállapított, hogy nem csak Polgár, és Sz. Margita (mint a' mellyeket a' Hajdúk, a' XVIII. század elején törvény útján elvesztettek), hanem a' több Hajdú városok is a' Fiscusnak, biztossági úton elhatározandó jussa fennhagyatván, Szabolcs megye törvényes hatósága alá vettessenek.

E' tárgy' fejtegetése körül hosszasan késni nem szükség, 's miután Szabolcs megyének e' követelése mind III. Károlynak 1733. évben kiadott rendelete, mind pedig később az 1790: XXV, és XXIX. törvények által örökre elenyésztetett, de azzal maga azon megye is, a' Törvényeknek hódolólag végképen felhagyott — említés e' helyen felőlle, az imént említett okon kívül csak azért tétetik, mivel ez csakugyan a' Hajdúk' történetei sorába tartozik; — és mivel ezen kérdés, egy más, a' Hajdúkra nézve nem kevésbé sérelmes kérdéssel jött összevetésbe. —

Az alatt t. i. míg ezen Szabolcsi követelés tárgya a' Főkormányzések, 's különböző Biztosságok alatt vitattatnék, a' Hajdúk egyedül azon Okleveleiket mutatván fel, mellyek e' követelés elhárítására elégségesek voltak, sarkalatos Adomány-levelleiket pedig, mellyeken alapúl birtokjok erőssége, hihető a' Bocskay Fejedelem Adomány-levelének Előljáró beszédje miatti tartózkodásból visszatartóztatván, e' versengésbe egy harmadik, jelesül a' Kamara vágott bele, 's a' Felsőnek feljelentette, hogy miután egy valaki 1702-ben a' Hajdú városok' nevében, esztendei bér fejében 6000 forintot ajánlott, 's miután a' Hajdú városok az ország egyik Rendéhez sem tudnák magokat kötni, Kamarai hatóság alá vetendők vólnának.

E' feljelentés, a' mint a' következőzés mutatta, legfelsőbb helyen nyílt fülekre talált. III. Károly ugyanis, ugyancsak 1733-ban Kamarai Referada útján olly rendeletet adott ki, hogy mivel a' Hajdúk az Ország' Státusai között egyikhez sem tudták magokat kötni, 's ezért Ő Felsége Fiscusát közvetlen Földes Uroknak esmerni tartoznak, parancsolja Ő Felsége a' maga Kamaráinak, hogy azoktól mérseklert bért, jelesül pedig 1732-ik évi 1-ső Novembertől számítandó esztendőnkénti 3000 forintot vegyenek be; azután pedig, azon Hajdú városokat, mind vagyonaikra, mind személyeikre nézve, rendesen írják össze, annak megítélhetése végett, vajjon többet lehessen-e tőlők e' cím alatt bevenni 3000 forintnál?

Azomban a' Hajdúk sem ezen 3000 forintból soha egy fillért sem fizetvén, sem a' megrendelt összeírást végrehajtatni nem engedvén; egyszer'smind sérelmeiket sarkalatos Oklevelekkel együtt az Ország' oszlopai, 's a' Helytartó Tanács elibe terjesztvén, kinyilatkoztatták, hogy készebbek birtokaikat, 's lakjaikat elhagyni, mint a' Kamarai bért, és Hatóságot elvállalni. Mellyre a' Helytartó Tanács olly felírást terjesztett a' Felsőnek elibe, hogy mivel a' Hajdúk Okleveleiből minden adózástól, 's jelesen a' Kamara nyereségétől mentességek azoknak nyilván van, több terhet azokra róvni nem lehet, mint a' mennyinek feltételével maga Ő Felsége III. Károly, kiváltságaikat megerősítette, 's így a' Kamarai bérnek semmi alapja nincs.

Ezen felírás után néhány évekig a' Kamarának e' követelése eltemetve hevert, míg nem a' Hajdúk 1744. évben, az Uralkodóház iránti hűségöktől lelkesítetve, 's a' birodalom' akkori szorult állapotjától indítatva, Királyné Ő Felségéhez intézett felírásukban előadták, hogy bár az 1741: LXIII. szerint csak 34 Lovasokat tartoznának adni, a' jelen szükség' felsegélésére mindazáltal 400 Lovasok' kiállítását, és felkészítését jövedőre is pedig, minden Nemesi felkelésekbeni részvétöket ajánlanak: egyszer'smind pedig esedeztek, hogy 1-ör az adófizetéstől mentessenek fel; 2-or a' Kamarai bér tőlők ne követeltessék; és 3-or Szabolcs megye hatósága alá ne adassanak. —

Az előttök annyira gyűlöletes Kamarai kérdést ekként magok felelevenítvén, kérelmökre, 's ajánlatokra a' Felsőnek úgy nyilatkozott, ugyanazon 1744. év Nov. 20. hogy a' mennyiben a' rajtok, felyebb időktől követelt bért teljesíteni külömben is elmulasztották, az ajánlott 400 lovasokat, haladék nélkül állítsák ki: mellyben azomban, mint újabb sérelmökben meg nem nyughatván, feltételekhez csatlott ajánlatjokat nem tellyesítették, hanem újabb esedező Levelökben ismét kérték, hogy a' Kamara, és Szabolcs megye követeléseitől mentessenek fel, 's rendeltessenek a' Nádor, és Helytartó Tanács' hatósága alá. —

- Újabb megrostálás alá kerülvén ennél fogva ügyök egész kiterjedésében, 's ez iránt az akkori Nádor, Gróf Pálffy János is a' tőle kívánt véleményt legfelsőbb helyre terjesztvén, miután e' tárgy a' Cancellária, Hadi-Tanács, és Udvari Kamara között megvitattatott, 1745. év' Julius 13-ról olly Királyi rendelet adatott ki, hogy a' Hajdú városok lakosai az adót ezentúl is fizessék ugyan, de a' Kamara követelésitől mind múltra, mind jövődre nézve mentessenek fel; állandó elrendeztetéseket továbbá, valamint Szabolcs vármegye követelése iránti végzést Ő Felsége, a' jövő Országgyűlésére fenntartja — addig is azomban nemesi tartozásokból ajánlott 400 lovasokat elfogadja olly módon, hogy szükség esetében, kiváltságaik értelmében más 400-at vagy többet is állítsanak, 's e' kötelezés mellett, ugyancsak jövő Országgyűléséig, mostani állapotokban maradjanak. — Ez utóbbi tárgy azomban mind ez ideig Országgyűlési intézkedéstől vár, az elébbi, vagyis a' Kamarai követelés kérdése az 1791: XXV. Törvényczikkely által, a' Fiscusnak törvényes út követésire lett útasításával lévén befejezve.

E' helyen megemlíteni szükség, hogy az annyszor említett Kamarai kérdés keletkezése alkalmával, a' követelésnek annyival biztosabb sikerülése tekintetiből, miután a' Felső Magyar Országi Kapitányság, mint a' Hajdúknak Kiváltság-levelek' értelmében, addigi rendes kormányzósága akkor különben is megszűnt, az 1733. resolutio által a' Kassai Kamarai Administrator rendeltetett a' Hajdúk' Kormányzójául; 's bár 1745-ben a' Kamara követelése elenyésztetett legyen is, ez azomba mind addig tartott, mig a' József rendszere alatt 1786-ban a' Hatóságok' rendszere is megváltozván, ezen városok Szabolcs megyével egyesítették — mellyeknek ismét az 1790: XXIX. Törvényczikkely véget vetvén, azolta a' Hajdúknak minden Kamarávali viszonyai megszűntek.

Az 1790: XXV és XXIX. Törvényczikkelyek ekkép Szabolcs megye követelését örökre, a' Kamaráét pedig addig a' meddig, elenyésztették: de eldöntetlen hagyták az adó kérdését. —

Azt mondja ugyanis az idézett XXV. cikkely: „*quaevis obligationes iisdem legitime actu incumbentes, servata recta proportione in salvo maneant,*“ de itt egy tekintetre szembe ötlük, hogy a' Törvény határozottságát ezen szó „*legitime*“ megzavarja, 's azt két értelművé teszi; magyarázthatván a' Hajdúk' kárára így, „*minthogy minden mostani kötelezeteik törvényesen fekszenek rajtok*“ 'sa't. Hasznokra pedig, vagy legalább sérelem orvoslásbeli jussaik fenntartására, így: „*a' mennyiben a' most rajtok fekvő kötelezeteik törvényesek vólnának*“ 'sa't.

Már mellőzve a' minden homályos törvényre alkalmazni szokott *Juris axiomat*: hogy az 1790: Törvényhozás e' cikkelyt az elsőbb értelemben nem vette, csak abból is kiviláglik, hogy az idézett két Törvényeket, a' Hajdúk' törvényszerű álladalmának meghatározására nézve kimerítőnek maga sem tartván, az alább hozott LXVII. cikkelyben, az ott előadott Nemzeti nagy fontosságú tárgyak sorában, a' Hajdúk' rendszerezéséről is gondoskodik, 's azt Országos Küldöttségre bízta: de hogy nem is vehette, bizonyos abból, mivel a' Hajdúk' ügye ez érdemben akkor vitatás tárgya nem is volt, holott az általok ugyanazon Törvényhozás elébe terjesztetett kérelmekben darab idő óta adóvali terheltetésökről nyilván panaszkodtak. — A' legitime szó azért, nem tekintethetik másképp, mint rájuk nézve mentő záradéknak, mellynek paizsa alatt a' sem akkor, sem az óta törvényesen el nem döntött kérdést, ismét a' Törvényhozás szőnyegére tehessék.

Úgy vannak azért meggyőzöttetve, hogy e' záradéknál fogva a' kihallgattatás törvényes jussával élnek, de egyszersmind a' LXVII. Törvényczikkelyből folyó kötelezőségeket tellyesítik, midőn a' fellyebb csak rövid kivonatokban érintett, de eredeti valóságokban előmutatandó Okleveleikkel támogatott ügyöket olly kéressel terjesztik azon Törvényhozó testület elibe, melly ennek intézését, munkálatának tárgyává teendi, hogy az nem részletesen, hanem maga egész tartalmában felvételvén, az abban egymással ellenkezni látszó elvek, törvényes öszvehangzásba hozattassanak; vérrel 's természet áldozatokkal szerzett jussaikkal, kötelezéseik egyensúlyba tétessenek, és végre minden önkény ellen, melly ingatagságot a' polgári tökéletesbülés', és jobb létre jutás' legnagyobb ellenségét szűli, örökre biztosíttassanak.

Követvén azért 1835-ki Országos Küldöttségi munkálat nyomát: mely a' 19 NB. NB. alatt ide mellékeltetik:

1-ör. Annak 1-ső szakaszára nézve, melly így kezdődik: „Praemisso eo“ 's'a't. semmi észrevétele nem volna a' Hajdú Kerületnek, ha az ebben felállított azon elvet, mi szerént a' Hajdúk' privilegiuminak vizsgálata az Országos Küldöttség munka körén kívül lévőknek nyilváníttatik, ezen munkálat 3. szakaszában foglalt, 's valóban azon privilegiumok' gyökerére vágó értekezés által meggyengítve, sőt ledöntve nem látná. — Ügyének illy helyzetében azért, kéri a' Hajdú Kerület, a' fennforgó kérdés eldöntésekor felyebb előterjesztett Kiváltság-leveleit figyelembe vétetni.

2-or. A' két különböző szakaszra: „Postulato Districtus oppidorum“ 's'a't. és „quo ad indolem“ 's'a't. megjegyzi a' Kerület, miként a' Kerület Kamarai Kormány alatt soha nem vólt, hanem Kormányzói Director név alatt vóltak ollyak is 1733-tól 1786-ig, kik Kamarai hivatalt viseltek, 's hogy 1790-től fogva az alól végképpen kikerült, felyebb már előadatott. Nem áll azért, a' mi e' szakaszok elsőbbikében mondatik, hogy a' Hajdú Kerület Kormányja még 1807-ben is a' Kassai adminisztrationál lett volna. — A' mi továbbá a' Náadori Kormányt illeti: igaz az, hogy a' Hajdú Kerület az 1807. Országgyűlése előtt maga esedezett a' Náadori Fő-Kormányzóságért, de mint azt az 1807. Országgyűlés XLIII. ülése Irománniai bizonyítják: Salva quoad reliqua Consilii R. L. H. in politicis directione et dispositione, in Juridicis vero Curiae Regiae judicatu.

Ez utólsót, hogy t. i. felyebb vitt pörökben ezentúl is a' Királyi Fő-Törvényszékek bírósokodjanak, következő okokból kívánja a' Hajdú Kerület: mert a' Hajdúk Törvényes beigtatásokkal erősített Királyi Adomány-levelek mellett, valamint személyes megnevesítést, úgy fejenkénti nemesi birtokot is nyertek, a' nyert birtok köztök, mindjárt a' beigtatáskor felosztatott, 's most is a' szerént használtatik; később pedig a' köz haszonvételbeli arány köztök behozattatván, annak kulcsául 1781-ben Junius 25-ről kiadott k. resolutióval egybehangzólag, ugyancsak ezen karddal nyert, kardra jutott Telkek használtattak. — Nem áll tehát az, a' mi 3. így kezdődő szakaszban „quo ad indolem“ állíttatik, hogy a' Hajdúk' jószágai Közönség részére adattak volna, mert ezzel ellenkezőt bizonyítanak az Adomány-levelek, mellyek, miután a' Hajdúkat „Universos et Singulos“ megnevesítették, az adományozási javakra nézve így szóllanak: „Totum et integrum oppidum nostrum etc. totum item, et omne Jus nostrum regium, memoratis militibus nostris etc. conferimus donamus“ 's'a't. — Eredetileg nemesi jószágok lévén tehát a' Hajdú birtokok, valamint azokra nézve a' birtokosok közt fejenkénti tősgyökeres jussok vitatása fennforoghat, 's fenn is forog, a' mint ezt a' 20-ik szám alatti, 's számos más, gyökeres jussok felett folytatott, a' legfőbb Udvari Törvényszékek előtt is megfordult, 's azok ítéletével ellátott pörök bizonyítják: úgy igen következetes dolog, hogy az azok eránt folytatott pörök, a' Törvény esetében ezután is a' Királyi Curiára vitessenek. Ily értelemben vólt e' pontra nézve, mint azt a' 21. szám alatti csatolmány bizonyítja, az 1741: XXXVI. Törvényczikkely' következtetésében kinevezett, és 1751-ben öszveült M. K. H. Tanácsi Küldöttség, sőt maga a' Helytartó Tanács is, midőn a' Hajdú városok' elrendezése' tárgyában úgy vélekedett:

- 1) Hogy a' Hajdú városi Lakosok az Ország' Fő Kapitánya — a' Náador alatt legyenek.
- 2) Hogy mint nemesi czimmel bírók, az Ország' törvényei szerént tractáltassanak, helybeli pöreiket a' Hadnagy Tanácsnokival ítélje, 's a' felyebbvitel a' Fő Kapitányhoz, onnét a' Királyi Udvarhoz történjen.
- 3) Hogy mint Donatariusok, Tisztjeiket szabad szavazattal választhassák, 's'a't. Ezen gyakorlatban vagynak a' Hajdú városi lakosok maig is, mi szerént pöreik, azoknak természetéhez képeest birtokon belől, 's kívül, az Udvari Fő Törvényszékekre vitetnek fel. — Nemességre, 's nemesi birtok' természetére mutat végre a' Hajdúk közt az is, hogy eleitől fogva mai napig, mint felyebb is említettett, gyökeres just, ősiséget, praejudiciumot folytató pereket folytatnak, azokban törvényes ellentállással élnek, 32 esztendőkkel praescribálnak, törvényes foglalás által elvesztett jószágaik bírói zálognak tekintetnek, 's'a't.

Nem ok ezen gyakorlat' megváltoztatására az, hogy a' Hajdú fundusok adó terhe alatt vagynak, sem az, hogy magva szakadt jószágaikban nem a' Fiscus örökösül. Az első nem, mert hogy a' Hajdú fundusok ollyan módon vagynak adóval illetve, hogy abból ez, és más terhes következtéseket lehessen vonni, éppen ez maga sérelem; következtésképpen ebből, a' fennálló gyakorlat ellenére újabb sérelmeket alkotni nem lehet. De a' második sem; mert a' Fiscus örökösödését a' Hajdúk soha sem gátolták. — De végre azon okot sem esmerheti el a' Hajdú Kerület, törvénykezési rendszerének megváltoztatására, mint ha csak az által lehetne reménylhető a' Hajdú Kerületnek, a'

Királyi Biztosságoktól, panaszoktól, és Törvénykezési dolgokban létező sok felakadásoktól való megszabadulása; mert, mellőzvéen itt a' Királyi Biztosságok' gyakorisága' okainak alább érintendő fejtegetését, azoknak munkái magok bebizonyítják, hogy a' panaszokra, és Királyi Biztosságok küldésére, a' Hajdú városi törvénykezési rendszer, jelsül pedig azon gyakorlat, mi szerént appellált pöreik a' Curiára vitettek, soha okot nem adott.

Ezen előre bocsátott okoknál fogva azért az a' Hajdú Kerület' óhajtása, hogy annak egy állandó Főigazgatója legyen, 's ezen Főigazgatóságra, a' nélkül, hogy ez állandóul valamely országos hivatalhoz köttessék, vagy a' Fenséges Nádor, vagy más Ő Felsege által időről időre, oly hatósággal neveztessek ki, millyennel a' vármegyék-nél, a' Fő-Ispányok bírnak.

3-or. Azon két egymással szoros kapcsolatban lévő szakaszokra nézve, melyek így kezdődnek: „Quantum ad onera“ etc. és a' 15-k lapon: Ex quadruplici 's a' t. következő észrevételek adják elő magokat:

Nem lehet tagadni, hogy VI. Károly császár és király által, a' Hajdúk' szabadságai azon feltétel mellett erősítették meg, hogy az adót mint eddig, úgy ezután is fizessék (sicut hactenus in posterum quoque etc.). De az adózási tehernek illetően behozási módjában, a' Hajdúk, sem Károly ideje előtt meg nem nyugodván, 's e' részbeli terhelhetőségök Leopold' több rendbeli véd- és felmentő levelei által méltatlannak nyilvánítottván; sem pedig a' következő időkben ezt törvényesnek el nem esmervén, 's avvagy csak annyiban is, a' mennyiben ugyan ezen időszokról katonai, és így nemesi kötelességeiket is, valahányszor arra szükség volt, mindenkor készséggel, és bőv mértékben tellyesítették, olyannak el sem esmerhetvén; sorsuknak illetően nem-nemesi, és nemesi ellentéte végre, Törvényhozási úton, soha mind ez ideig törvényesen el nem igazítottván: igen természetes, hogy az így behozott adózási teherre nézve, valamint egészbe tekintve, magokat a' Statushoz mérve, úgy magok között fejenként, 's főképp a' Hajdú városok' különböző sorsú lakosira nézve, soha tisztába nem lehettek. — És éppen ezen bizonytalanságból folytak a' Kerületnek későbbi, minden belső bajai; e' szülte azon nyugtalanságokat, panaszokat, mellyek több egymást felváltó Királyi Biztosságokat foglalatoskodtattak, ezek munkálódásai' nyomán, több egymással ellenkező Királyi rendeleteket eszközöltek, 's mind ez ideig is elenyésztetve nincsenek.

Ugyanis, miként tellyesítettett a' Hajdúk által ezen méltatlan adózási kötelesség? Míg még a' Hajdú nemesség magát, más a' városokon lakó osztályoktól el nem különbözhetette, különösen azon viszontagságos időkben, mellyekben a' nyommasztó katonáskodási, és egyszersmind adózási terhek elől, még magok a' Hajdúk közzül is sokan városaikat elhagyván, másuvá költöztek, a' városokban megmaradt Hajdúk kéntelenek voltak minden, 's azok közt az adófizetési terheket is, magok közt szigorú erányban, javaikra, és tehetségeikre felosztani, 's mivel igazságtalannak tartották a' Hajdú, 's nem Hajdú nemeseket e' tekintetben magok terhelésével kímélni, azokat minden általok viselt terhek' hordozására szorították; mitől a' nemesek, tudván, hogy Hajdú fundusokat bírnak, eleintén nem is vonakodtak. Későbbben az idők', 's Hazánk' körülményei javultával időről időre szaporodván Hajdú városokban a' nemesség száma, a' Hajdú városi terheket azok is, a' fenn állott gyakorlat szerént éppen úgy, mint a' Hajdúk, minden javaiktól egyformán viselték. De a' számára, és értelmességére nézve is mind inkább nevedő nemesség, azon Hajdú nemesek nevezetesen, kik a' Bocskay Fejedelemtől nyert megnemesítés előtt is már országos nemesek voltak, 's Adomány-, vagy Címeres-leveleiket Honunk' előbbi Királyaitól nyerték, a' beköltözött kevesebb számú nemességgel együtt, nagyobb mentséget látván országos nemesi, mint Hajdú kiváltságaikban, amához ragaszkodván, elkezdvén érzeni, hogy polgári alkotmányunk, 's törvényink szerént, ingó vagyonaiktól adót fizetni nem köteles, ezen érzést, az adófizetéstől megmenekedésre, csendes, és nem csendes úton próbált törekedés, annál fogva panasz, és ellenszegülés követte. Ekkor állott elő az országos Küldöttség által, a' 15-ik lapon „ex quadruplici“ szakaszban leírt azon körülmény, mi szerént azon Hajdúk, kik nemességüket más úton be nem bizonyították, méltatlanságnak tartván azt, hogy az Ő Eleik által vérrel szerzett, 's annyi áldozatokkal megtartott javaikat bíró, 's azokból élő, másunnan is bejött nemesek, vagyonaiktól adót nem fizetnek, magoknak, kivált az 1805: I. Törvényczikkely hozatala után, oly mentességeket követeltek, és vívtak ki, mellyek ismét, bár a' népesség' nevedésével tűrhetetlenek, vagy is a' nép alsóbb osztályát felette terhelők nem valának, mindazáltal a' sem nem nemes, sem nem Haj-

dú lakosokban kedvetlen érzéseket, azoknál fogva szinte nyugtalanságokat, panaszokat, sőt lázszasztásokat gerjesztettek, 's Királyi Biztosságok' vizsgálatira, és azoknak eredményire, királyi rendeletekre adtak alkalmatosságot. — Így történt hogy 1821. évben martius 21-ről költ k. rendelkezésnél fogva, a' nemesség minden ingó vagyoni, úgy szinte a' Hajdúk' fejei öszveíratlak, és adó alá vettettek, mi által a' sem nem nemes, sem nem Hajdú Lakosok megnyugtattak ugyan, de mivel ezen intézkedés is, a' nemesek' ingó vagyont illetőleg is, csak ugyan a' törvényekbe, 's az ezeken épült 1827: VII. Törvényczikkely által, a' Nádori porták' igazítása végett rendelt országos öszveírás elveibe ütközött, belőle ismét panaszok, adónak részletes megtagadása származtak, ezekből pedig végre a' következett, hogy a' nemesség ingó javai, ugyancsak legfelsőbb k. rendeletnél fogva, a' rovatos öszveírás alól 1829-ben kihagyattak; és az 1821-től fogva eddig reájok rovott, 's meg nem fizetett adó elengedett; későbbben pedig, nevezetesen 1836-ban, ismét legfelsőbb rendelet erejével a' nemesség, a' jobbágy telkektől vett hasonlatosságnál fogva, mely ennyiben ismét a' Hajdú birtok' sérelmét tetézi, egyedül csak legelői adó vettett fel reájok, és most is e' van gyakorlatban.

Ez által a' nemesség' nehézsége és sérelme enyhített, de épen ezen mód által a' Hajdúság' méltatlanság' érzete visszaállított, melynek pedig az örök igazság kívánata szerént, a' Hajdú terhekre nézve, a' nemesség és Hajdúság közti különbség' elenyésztetése által orvosoltatni kell; különben a' méltó, és méltatlan panaszok, nyugtalanság, és lázítások, a' különböző sorsú Hajdú városi lakosoknak egymás eránti gyűlölségek, kórmányuk elleni bizalmatlanságuk, sőt ellenszegülésök, soha meg nem szűnnek — miből ismét általános erkölcsi romlás, a' köz igazgatás' zavarba jövése, szorgalom' csökkenése; 's a' visszázkodásnak, és elnyomtatásnak minden anyagi, és erkölcsi inségei következnek.

E' veszély nélkül el nem maradható orvoslásnak, csupán az a' módja van, hogy valamint a' Nemesek, úgy a' Hajdúk is, mint Adomány-leveleik erejénél fogva szinte valóságos Nemesek, az Ország többi nemesei módjára tractáltassanak. És ez az, a' miért a' Hajdúk, az eddig részökről előadattak' tekintetbe vétele mellett, a' jelen Törvényhozásnak jó akarattal párosult mély hőlcességéhez, és igazságához járulnak.

4-er. A' mi már azon két szakaszt illeti; „Ultra haec, et postea quam nihilominus etc.“ A' miket ezekben a' Nagy Méltóságú Országos Küldöttség a' 400 lovasokra nézve előad, azok a' dolgok' természetén, 's az igazságon alapúlnak; egyebekre nézve pedig az észrevételek már feljebb megtétettek.

5-ör. Azon szakaszokra nézve „Personalis Status“ azután „ad revehendum“ és quantum ad reliquos etc.“ azt kívánja a' Kerület, hogy Tisztjei, a' fentebb 2. szám alatt kívánt, 's Ő Felsége által időről időre kinevezendő Főigazgatón kívül két Kerületi Kapitány, négy Táblabíró, egy Fő- és egy Alügyész, egy házi- és egy hadi pénztárnok, egy Fő- és két Aljegyző, kik között a' 2-ik Aljegyző, a' Kiadói hivatal terhet is viselni tartozzék, egy Számvevő, egy Levéltárnok, és egy katonai Biztos legyenek. Ezek a' Nemes megyékre nézve Törvényhozás útján megállapítandó időszakonként, mellyre nézve ezen Kerület 3 évet gondol czélszerűnek, a' Kerület kebelében birtokos, 's a' Fő Kórmányzó által olly formán, mint az a' Megyéknél szokásban van, kijelendő alkalmas egyénekből választassanak.

A' választás, nevezetesen az Országgyűlési Követ-, Tiszt-választás, és Követ utasítás pedig, az eddig a' városi közönséges gyűlést alkotó, 's alább rendszeresítendő Képviselői testület kiegészítő tagjainak egyenként, és fejenkénti szavazatával történjék. — A' bérbe fogadottakat pedig, Köz-gyűlésben, a' jelenlévő Kerületi, 's városi Tisztviselők, akármikor szabadon választhassák.

A' Képviselőség végre azok által kiknek képét viselik, és így az egész népség által, egyik Tisztújítástól a' másikig, a' birtokosabb, értelmesebb jó erkölcsű, és béke szerető lakosokból úgy választassék, hogy azok között egyik osztály a' másikat el ne nyomhassa. Ehez képest a' közbirtokosok képviselőinek száma Bösörményben 54, Nánáson, Szoboszlón 36, Dorogon és Hadházon 24, VPértsen 18 legyen oly formán, hogy Bösörményben ugyan minden tizedből 9, a' több városokon pedig hat személyek választassanak, 's két harmad rész Hajdú, és azon Nemesekből, kik a' Hajdúi Adomány-levelen kívül nemességöket más Okleveleken is alapítják, egy harmad rész pedig a' sem nem nemes, sem nem Hajdú birtokosokból álljon; megjegyeztetvén, hogy ha valamelyik osztály saját tizedéből ki nem telnék, a' helyette leendő képviselőség, azon osztályból, de akármelyik tizedből választassék.

6-or. A' következő 5 szakaszokra „Activitatem Magistratualium etc.“ azután „quoad generales“ továbbá „activitatem denique“ etc. nem különben „cum autem uniformitas“; és végre „ad quaestionem illam“ etc. mint a' mellyek a' kerületi, városi tisztviselőket illetik, következőket kívánja a' Kerület megjegyezni.

22. a) Az iránt hogy a' Tisztviselők törvényes, és politicalai hatósága, a' Közgyűlések tehetősége, a' Jász és Kun Kerületekről szolló Törvény javaslat, 1 és 2-ik §-ban javallott módon állapíttassék meg, (mely két § a' 22-dik szám alatt ide kapcsolatik) valamint az örök vallások feletti intézkedés eránt is, semmi egyéb észrevétel nincs, mint az hogy a' miképp, az eddig tett észrevételekből következik, az Országgyűlési Követ-, és Tisztválasztások, útasítások, az egész Képviselőség által történjenek, 's a' belső rendet illető szabályok megerősítés végett Ő cs. k. Felsége elibe terjesztessenek; a' kerületi gyűlésekre pedig Böszörmény 5; Nánás, Szoboszló négyével 8; Dorogh, Hadház hármával 6; és Vámos Pércs 2 követet küldjenek, az egész birtokosság közül arra való tekintet nélkül választandókat, hogy azok Tanács tagjai-é vagy sem?

b) A' városi Tanácsokra, az úgy nevezett külső Tanácsokra, vagy esküdt képviselőkre nézve, a' javallott Törvényczikket a' Kerület azon megjegyzéssel kívánná elfogadni, hogy a' Hadnagy és Város-gazdán kívül, az egész belső Tanács, a' Képviselőség által választassék meg.

7-er. Azon szakaszra nézve: „Salaria Magistratualium“ az eránt a' Kerület időről időre körülményeihez képezt kíván rendelkezni, 's azt helybenhagyás végett a' N. M. M. K. H. Tanácshoz felterjeszteni.

8-or. Végre azon szakaszra: „quoad Cassas vero.“ Ezen Kerületben nemesi felkelési pénztár nincs. A' pénztárokat pedig két, ú. m. Házi- és Hadi Főadószedő által külön kívánván kezeltetni, ennek törvényszerűleg leendő elrendelését eszközöltetni kívánja.

Költ az 1843-ik évi Április 18-kán 's folyt. Böszörményben tartott Köz-gyűlésünkből

Kiadta Kovács Sámuel, m. k.

Kerületi Al-Jegyző.

Hajdú Kerület

Admittitur ad typum

Debrecini die 19. Maji. 1843.

Mathias Molnár, mpr.

Reg. Libr. Revis.

Nyomatott Debreczenben.

Faint, mostly illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. Some words like "Központi", "Kormány", and "Ministerium" are faintly visible.

Központi Hivatal
Budapest, 1918. évi május 15.

Magyar Köztársaság
Központi Hivatal

Magyar Köztársaság
Központi Hivatal

Magyar Köztársaság
Központi Hivatal

Az előbocsátott Értekezést támogató némely Oklevelek.

1.

*Bocskay Fejedelem adomány-levele Hajdú Vitézek részére Kálló, Nánás, Dorogh 's a't.
Jószágok felett 1605.*

Nos Stephanus, Dei Gratia Hungariae Transylvaniaeque Princeps, et Siculorum Comes etc. ad perpetuam rei memoriam: Cum Supremus rerum omnium arbiter Deus, qui non minus splendidioris Machinae, aeternarum scilicet coelestium Regionum Universitatem, una cum ipsis choris Angelicis in iisdem habitantibus, verum etiam terrestre, mortale, ac caducum genus humanum, singulosque Elementaris et Sublunaris Regionis inhabitatores, sacrosanctae justitiae aequilibrio, quae suum cuique reddere jubet, sine personarum rerumque discrimine gubernet, quamvis saepissime, ob impunitatem malorum irrefrenatae libidinis hominum prosperos successus, tam patientissimus, longanimis, ac omnis non modo indignationis et irae, sed et providentiae, a tenellis fidelibus expers existimetur, ob idque, saepe clamoribus ad auditum alias expergefactionibus, et incitamentis ad vigilantiam, a fidelibus sollicitetur: attamen non dormire, neque somno esse deditum, custodem Izraelis certum est, fidelibus suis, non secus in prosperis, ac in mediis tentationibus, cum pergunt in Viam cum transibunt Flumina, cum se in consertissimas hostium acies implicant, praesto adesse, passus dirigere, brachiotenus illos sustentare, digitosque ad praelium, si ita occasio tulerit, docere, clamores in necessitatibus non solum auribus immittere, sed saepius antequam clamarent auxilio praevenire, e diverso autem Superbos, et laxatae licentiae peccatores, quanto majorem prosperis eventibus securitatem sibi spondent, ac promittunt, nihil aeternae illius sapientiae dulcius nihil oblectabilius habetur, quam ut tam infractae superbiae turgidae elationis, nunquam poenitere scientes animos effrenatos, et fortes, in fortitudine ipsorum, sapientes in sapientia, astutos in ipsorum astutia deprehendat, ac nihil quidquam tale cogitantes, subito ac ita insperato evertere, ut ne locus quidem impiorum reperiatur, et tunc tandem Auream, Vitricemque Justitiam et Veritatem, velut clarissimam Aurorae lucem, velut splendidissimum Solis fulgorem, ob oculos omnium proponere, justosque ex Carceribus ad laxitatem, e tenebris ad lucem, e captivitate in perpetuam vindicare libertatem; talis autem illibatae aequitatis, semperque victricis justitiae (ut ad tempus pati videatur) quamquam a primordio rerum, uno tenore invariabilis administratio, ab omnibus piis observata, manibusque quasi palpata est: Nostro tamen aevo, contra infensissimos Imperatoriae Majestatis exercitus, sole ipso clarius enituit; qui Nomine et specie auxilii, ob Turcarum imminentes vires, Patriam nostram ingressi, munitissima quaeque Regni Hungariae Praesidia, non solum occupaverant, verum extremo prorsus excidio, immani- que, et inaudita crudelitate, deleta Transylvania, universaque Nobilitate opressa, Orthodoxarumque Religionum, et patriarum Legum Libertatem omnem, in amplissimo etiam Hungariae Regno infestare, et penitus sufferre praesumpserant, ita ut nemo sub eorum Tyrannide, vel hiscere, ne dum caput erigere audebat, nisi praepotentissimus Deus, praeter omnem hominum spem, accincto foemori Nostro gladio suo, et animo addito, manu admodum exigua, Gedeonis instar, victricia Nobis ab hostibus reportare trophoea concessit. Siquidem delati falsis criminationibus apud Generalem Johannem Barbianum Cassoviensem, alias filium Nostrum adoptivum, Is praeter omnem Viam Juris, nihil tale merentibus, Arcem unam Nostram Sz. Job nuncupatam, per insidias occupavit, alteram Kerekianam, aperta obsidione tentavit, sed opera militum Hajdonum, bene Nobis faventium repulsam inde passus, clam et palam Vitae Nostrae, necem, et extrema quaeque machinatus est; metuentes igitur paratissimas illius Copias, cum plus quam decem Millia Armatorum in Castris prae manibus haberet, eorundem Militum Hajdonum opera, ex tertia arce Nostra Solyomkeő vocata, quae loco impeditissimo, inter cautes montium sita est, in campum deducti, raptim, cursim, collecto validiore exercitu, cum Generalis adventum duntaxat magnifici Joannis Baptistae Petzen praestolaretur, qui cum peditem tribus millibus, et mille quingentis cataphractis Silesianis, jam jam apropinquabat, quo conjunctis Viribus, facilius, ad perniciem jam non modo Nostram, sed totius Gentis Hunga-

ricae, conceptum virus effunderet: Nos celeritate conjunctionem illorum, praesentissimo Misericordis Dei Auxilio praevenientes, ante Crepusculum Aurorae illucescentis decimi quinti Diei Mensis Octobris, Anni Millesimi sexcentesimali quarti, ad Villam desertam *Ámosd* nuncupatam, Petzianas Copias, quae pars non modo fidentior, sed etiam validior omnium illorum exercituum fuit, ipso etiam Duce in Captivitatem Nostram redacto, inopinatae adorti, ad internecionem delevimus; quam Cladem cum Generalis intellexisset, incredibili percussus formidine, fuga nimis tumultuaria sibi consulendum putavit, quibus Nostri a tergo inhaerentes, partim in itinere, partim vero ad ripam Tybisci fluminis, maximam, praesertim in exercitu Rasciano, ediderunt stragem, Tybisco vero itidem trajecto, et Cassovia Regia occupata, majorem Superioris Hungariae partem, quae jam antea, a Caesareanis, multorum annorum spatium, aequè in immunitatibus Nobilitaribus, ac etiam Religionis libertate, multis modis erat oppressa, ac earundem vindicandarum occasionem avidè exspectabat, — in Verba Nostra, alios invites, nonnullos spontaneos jurare coegerunt, cui tam late furenti Incendio, Imperatoria Majestas, obviam ire statuendum rata, *Georgio Basta* in Mandatis dedit, ut cum expeditissimo, et validissimo illo exercitu, quem eo Anno, contra vires Turcarum, et Summum Vezerium praeparaverat, Nobis occurreret, cum eo postea, varia fortuna dimicantes, ad Villam quidem et Castellum *Ozsgyán* pars quaedam Nostratum infeliciter, ad pagum *Edelény* longe feliciter, deinde nunc victi, nunc Victores, omnem fortunae aleam, et belli injurias, tam constanter, et fortiter, tota ea hyeme pertulimus, ut in sequenti vere, tentatis aliquot contra hostes impulsionibus, ex Superiore Hungaria, vix Ordinibus, uti par erat, servatis, et fere praepropera festinatione, Bastam, cum omnibus suis Copiis ejecerimus, quibus Nostri, ubique a tergo inhaerentes, Posonium usque persecuti, ibique aperto Marte manus conferentes Victores facti, pars Moraviam illico, pars vero, trajecto Danubio, inferiorem Austriam, et Styriam, incendio, rapinis, et depopulationibus late vastarunt: Unde factum est, ut Imperatoria Majestas, per certos legatos, pacem a Gente Hungarica petere, et amissas legum, Religionumque libertates, haud gravatim, et clementer, in integrum restituere non dedignata fuerit. Talium igitur, et tam praeclarorum, aeternaque memoria dignorum meritorum intuitu, *universos, et singulos Milites Nostros Hajdones*, tamquam strenuos libertatis Nostrae Antiquae assertores, ut ad posteros fortiter pro Salute Patriae ab ipsis praestitae operae, et Nostrae erga ipsos vicissim declaratae gratitudinis Monumenta transmitteremus, summumque honorem, *et libertatis praerogativam, in ea pro qua pugnarunt Patria, adipiscerentur, publico omnium Statuum et Ordinum Regni Hungariae Voto, et Suffragio*, in Diaeta Generali Carponensi, ad diem decimum Mensis Novembris, Anni Millesimi sexcentesimali quinti indicta Congregatorum, *eos omnes singillatim et expresse*, signanter autem praesentibus Litteris Nostris, Numero quatuor et quinquaginta, supra ducentos, et Novem Millia, sub Capitaneatu Generosi *Andrae Cyomaheözy*, ac Egregiorum *Joannis Szilassy, Nicolai Keövy, Pauli Pallay, Alberti Kováts, Georgii Somogyi, Michaëlis Farkas, Joannis Elek* alterius *Joannis Chyatáry, Mathiae Szenassy* alterius *Mathiae Nagy, Stephani Fwzy, et Georgii Hajdú* Militantium, *e Statu, et Conditione Plebeja, ac Ignobili*, in qua nati sunt, et hactenus exstiterunt, *Clementer eximendos, ac in Coëtum, et numerum verorum Regni Nostrae Hungariae, et Transylvaniae nobilium annumerandos, aggregandos, cooptandos, et adscribendos duximus, prout annumeramus, aggregamus, cooptamus, et adscribimus* decernentes expresse, ut *Iidem Milites Nostri, haeredesque et posteritates ipsorum, utriusque sexus universae, pro veris, Natis, et indubitatis Nobilibus habeantur, et reputentur*. In Signum autem hujusmodi verae et perfectae Nobilitatis eorum, haec arma, seu Nobilitatis Insignia: Scutum videlicet ovatae figurae, coelestini coloris, cujus extremitatem, seu circumferentiam interiorem, Draco aureus, in ovatam similiter figuram convolutus, cauda triplici per collum reflexa ambit, Cruce rubea, in ventre Draconis, clare et expresse eminente, quem illis, ex propriis Nostris signis Gentiliciis, favoris et benevolentiae Nostrae, erga ipsos declarandae impertiri voluimus; intra ambitum vero Draconis, et scuti Meditullio, dextrum brachium hominis, lorica indutum, acinacem, recenti sanguine rubentem, fortiter vibrare, ad manubrium vero acinacis, Bombarda manuarum, pulvere sulphureo incenso explosa, sclopetumque emissura cernitur, ex parte porro acinacis altera, flamma ingens fumo permixta, quae in terrorem hostis, aliquoties Militibus Nostris, causa victoriae fuit, summo cum impetu ardere, altera vero, Sol aureus, radiis fulgidissimis, ex rubicundo micantis Aurorae gremio emergens, in monumentum primae istius salutaris Victoriae Nostrae, quae circa auroram contigit, glorioso splendore conspicitur. Supra scutum, galea militaris aperta est posita, quam contegit Corona Regia, gemmis atque unionibus apprime ornata, ex qua Miles gladio deaurato succinctus, et laurea sarta ornatus, dextra ensem, sinistra pugionem, utrosque nudatos tenere, et ovans, pro adeptae libertate triumphum canere et arma Victricia hilariter

vibrare condecoranter visitur. Ex Cono autem Galeae, teniae, sive Iemisci, hinc rubri, et caerulei, illinc vero aurei et argentei coloris defluentes, utrasque oras, seu margines ipsius scuti, pulcherrime ambiunt et exornant, prout haec omnia, in medio praesentium Litterarum Nostrarum, docta manu et arte pictoris clarius expressa, et depicta esse cernuntur, animo deliberato, et ex certa scientia, liberalitateque Nostra, praefatis Militibus Nostris, ipsorumque haeredibus, et posteritatibus utriusque sexus universis, gratiose dedimus, donavimus, contulimus, annuentes et concedentes, ut ipsi, praescripta arma, seu Nobilitatis Insignia, *More aliorum verorum, et insignitorum Nobilium*, armis utentium, ubique, in praeliis, hasti ludiis torneamentis, duellis, monomachiis, et aliis quibusvis exercitiis Nobilitaribus et Militaribus, nec non Sigillis, Vexillis, Cortinis, Velis, Auleis, Annulis, Domibus, Clypeis, Tentoriis, et generaliter quarumlibet rerum, et expeditionum generibus, *sub merae, et sincerae Nobilitatis titulo, quo eos, ab universis et singulis, cujuscunque Status, dignitatis, conditionis, et praecminentiae homines existant, dici, teneri, reputari et numerari volumus, ferre et gestare, omnibusque singulis iis honoribus, gratiis, Privilegiis, indultis, libertatibus, et immunitatibus, quibus Caeteri Veri, nati, et indubitati praedicti Regni Nostrae Hungariae, et Transylvaniae Nobiles, et Militares homines, quomodocunque de Jure, et antiqua consuetudine, utuntur, fruuntur, et gaudent, perpetuo uti, frui, et gaudere valeant, atque possint.* Ne autem dicti Milites Nostrae, passim et incertis sedibus dispergerentur, aut alienae subicerentur Jurisdictioni, quin semper, et in omni tempore, in uno certo loco, ambitu, ac fixa sede, simul et omnes, qua commodius, utilius, fructuosius, in morem fidelium Nostrarum Sicularum Transylvaniensium, Regno Nostra Hungariae, et Transylvaniae inservire possent, prompti ac parati comperirentur, totale et integrum Oppidum Nostrum *Kállo* ac totales similiter et integras desertas possessiones Nostras, *Nánás, Dorogh et Varjas*, portionesque possessionarias in *Hadháx, Vámos Pértzi, Sima, et Vid.* Possessionibus sic vocatis, in Comitatu de *Zabolch* existentibus, habitas, antea ad arcem nostram *Tokay* tentas, et possessas, *totum item et omne Jus Nostrum Regium*, si quod in eisdem, etiam aliter qualiter cunque existeret, et haberetur, aut eadem, et idem, nostram, ex quibuscunque causis, viis, modis, et rationibus, concernerent Collationem, simul cum cunctis suis utilitatibus, et pertinentiis quibuslibet; terris scilicet arabilibus cultis et incultis, Agris, Pratis, Pascuis, Campis, Foenetis, Silvis, Nemoribus, Montibus, Vallibus, Vineis, Vinearumque promontoriis, Aquis, Fluviis, Piscinis, Piscaturis, Aquarumque decursibus, Molendinis, et eorundem locis, generaliter vero, quarumlibet utilitatum, et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad eadem et idem, de Jure, et ab antiquo spectantibus, et pertinere debentibus, sub suis veris metis, et antiquis limitibus, existentibus, *Memoratis Novem Millibus ducentis et quinquaginta quatuor Militibus Nostris, haeredibusque et posteritatibus ipsorum utriusque Sexus universis*, ea conditione dandas, donandas, et conferendas duximus; ut ipsi, haeredesque et posteritates ipsorum Universae, vinculo Jurisjurandi, Nobis, Regnoque Nostra Hungariae et Transylvaniae, prius sese obligantes, *More aliorum Donatariorum Nobilium* Bonis armis, et instrumentis Militaribus, optime instructi, ad Mandata Nostra ac Successorum Nostrarum, omnibus Bellicis expeditionibus, tam generalibus, quam partialibus interesse, fidelemque Patriae operam navare debeant, et sint adstricti, et nihilominus, pro ampliore erga eosdem magnificentiae Nostrae principalis declaratione: annotatum Oppidum *Kálló*, possessionesque *Nánás, Dorogh et Varjas*, ac portiones possessionarias, in *Hadháx, Vámos Pértzi, Sima, et Vid.* possessionibus, in dicto Comitatu de *Zabolch* existentibus, habitas, universasque earundem pertinentias, ab omni Censuum, taxarum, et Contributionum Nostrarum, tam Ordinariarum, quam extraordinariarum, Subsidiique, et lucri Camerae Nostrae solutione, item decimarum, Nonarum, et Capetiarum quarumlibet pensione, servitorumque quorumlibet Plebejorum, et Civilium exhibitione, in perpetuum eximendos, et supportandos duximus, prout damus, donamus, et conferimus, jure perpetuo, et irrevocabiliter tenendas, possidendas, pariter et habendas, Salvo jure alieno, eximimusque, et supportamus, harum Nostrarum vigore et testimonio Litterarum mediante. Quo circa Vobis, Spectabilibus, Magnificis, Generosis, Eggregiis, ac Nobilibus, Bonorum Nostrarum Fiscalium Administratoribus item Comitibus, V. Comitibus, et Judicibus Nobilium, Dicatoribus, Decimatoribus, Connumeratibus, et exactoribus quarumcunque Contributionum Nostrarum, dicti Comitatus de *Zabolch*, nec non provisorii praedictae Arcis Nostrae *Tokay*, tandem Judicibus, et juratis Civibus dicti Oppidi et antefatarum possessionum modernis, et futuris quoque pro tempore constituendis, cunctis etiam aliis, quorum interest, seu intererit, praecedentium notitiam habituris, harum serie committimus, et mandamus firmiter, quatenus, Vos quoque, a modo in posterum, praefatos novem mille ducentos et quinquaginta quatuor Milites Nostros, haeredesque et posteritates ipsorum utriusque sexus universas, ratione toties repeti-

ti Oppidi, antefatarum possessionum, portionumque Possessionariarum, ad aliquam Censuum, taxarum, et Contributionum Nostrarum, tam ordinariarum, quam extraordinariarum, Subsidiique, et Lucri Camerae Nostrae solutionem, item Decimarum, Nonarum, et Capetiarum pensionem, Servitiorum quorumlibet Plebejorum et Civilium exhibitionem, cogere, et compellere, aut propterea, Eosdem, in personis, rebus, et Bonis quibusvis, impedire, turbare, molestare, seu quovis modo damnificare, nequaquam praesumatis, aut sitis ausi, modo aliquali, secus non facturi, praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Quas Nos, in formam Privilegii Nostri redigi faciemus, dum Nobis in specie fuerint reportatae. In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam, praesentes Litteras Nostras, pendentis, et Authentici Sigilli Nostri Munimine roboratas, praedeclaratis Novem millibus, ducentis, et quinquaginta quatuor Militibus Nostris, haeredibusque, posteritatibus ipsorum, utriusque sexus universis, clementer dandas duximus esse, et concedendas. Datum in Libera Civitate Nostra Carponensi, die duodecima Mensis Decembris Anno Domini, Millesimo, Sexcentesimo quinto. *Stephanus* m. pr. *Simon Pechy* m. pr. Secretarius. (L. S.)

Anno Domini Millesimo, Sexcentesimo sexto, quarta die Mensis Decembris, in Generali Congregatione Universitatis, Dominorum Nobilium Comitatus de *Zabolch* in possessione *Karász* celebrata, praesentes Litterae Suae Serenitatis, tam Donationales, quam Armales exhibitae sunt, et praesentatae, per Juratum Notarium ejusdem Comitatus, lectae, publicatae, et solemniter proclamatae sunt. Jur. Notar. *Stephan de Czegléd* m. p.

2.

Az 1-ső szám alatti Adomány-Levél beigtatása 1606.

Nos Stephanus, Dei Gratia Hungariae Transylvaniaeque Princeps, et Siculorum Comes, etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit Universis: Quod egregii et Nobiles, *Ambrosius Barchay*, et *Elias Vanyay*, Cancellariae Nostrae Majoris Jurati Notarii, de Curia Nostra, ad id Specialiter transmissi, Nostram personaliter venientes in praesentiam, Nobis sub Juramento ipsorum retulerunt, pariter in hunc modum: quomodo Ipsi, quasdam Litteras Nostras introductorias, pariter et Statutorias, pro Partibus *Egregiorum*, et *Nobilium*, Novem mille ducentorum et quinquaginta quatuor Militum Nostrorum, sub Capitaneatu Generosi *Andrae Csomaközy* ac *Egregiorum Joannis Szilassy*, *Nicolai Keövy*, *Pauli Palay*, *Alberti Kovács*, *Georgii Somogy*, *Michaëlis Farhas*, *Joannis Elek* alterius *Joannis Chyatory*, *Mathiae Szénásy* alterius *Mathiae Nagy*, *Stephani Füzzy*, et *Gregorii Hajdú* Militantium, confectas, et emanatas, ipsisque, inter alios fideles subditos Nostros, Litteris in iisdem specificè denotatos, praeceptorie sonantes, et directas, honore et obedientia, quibus decuit, recepissent in haec Verba: Stephanus, Dei Gratia, Hungariae Transylvaniaeque Princeps etc. Fidelibus Nostris, egregiis et Nobilibus, *Casparo Bölöny*, *Stephano Kassay*, *Joanni Bivautzfalvi* alteri *Joanni Pálosy*, *Ambrosio Barchay*, *Stephano Sepsy*, *Eliae Ványay*, *Stephano Szigethy*, *Johanni Balkányi*, *Andrae Ruthay*, *Stephano Nyéresy*, *Francisco Zoltán*, et *Samuëli Vásárhelly* scribis et Notariis Cancellariae Nostrae Majoris, de Curia Nostra, ad id specialiter transmissis: Item *Johanni Agardy* de eadem, alteri *Johanni Kun*, *Casparo Toth*, *Johanni Fekete*, *Stephano Fülös*, *Johanni Rätz*, *Martino Zpajha*, *Michaëli Vetésy*, *Johanni Gyulay* alteri *Johanni Hagymásy*, tertio *Johanni* et *Stephano Zunyogh*, *Michaëli Csomaközy*, et *Mathiae Bonz*, Salutem et Gratiam: —

Cum Supremus rerum omnium arbiter Deus, etc. etc. videatur Productum sub Nro 1-o. etc. etc. volumusque eosdem in Dominium eorundem Oppidi *Kálló*, possessionumque *Nánás*, *Dorogh* et *Varjas*, ac portionum Possessionariarum in *Hadház*, *V. Pérts*, *Sima* et *Vid* possessionibus, in praeallegato Cottu de *Zabolch* esistenti, habitis praefatique *Juris Regii*, per vos legitime facere introduci, jure Regni admittente: Ideo vobis harum serie firmiter committimus, et mandamus, quatenus acceptis praesentibus, statim, simul vel duo vestrum, sub oneribus, alias in talibus observari solitis, ad faciem praedictorum Oppidi *Kálló* possessionumque *Nánás*, *Dorogh*, et *Varjas*, portionumque possessionariarum, in *Hadház*, *V. Pérts*, *Sima*, et *Vid*, possessionibus, in jam fato Cottu de *Zabolch* existent, habitorum, vicinisque et Comitaneis eorundem universis inibi legitime convocatis, et praesentibus, accedendo *introducatis praefatos 9254 Milites Nostros*, sub Capitaneatu Grosi *Andrae Csomaközy*, ac *Egregiorum Joannis Szilassy*, *Nicolay Keövy*, *Pauli Palay*, *Alberti Kovács*, *Georgii Somogy*, *Michaë-*

lis Farkas, Joannis Elek alterius Joannis Chatáry, Mathiae Zénássy alterius Mathiae Nagy, Stephani Fúzy, et Gregorii Hajdu militantes in Dominium eorundem, suarumque pertinentiarum, statutisque eadem, et idem, eisdem, ipsorumque haeredibus, et posteritatibus utriusque Sexus Universis conditionibus suprainsertis simul cum praescriptis cunctis suis utilitatibus, et pertinentiis quibuslibet, Jure ipsos ex praemissa Nobilitatione, Donatione, et Exemptione nostra incumbenti perpetuo possidenda, si non fuerit contradictum; Contradictores vero, si qui fuerint, evocetis, eosdem, ibidem, contra annotatos 9254 Milites Nostros, ad decimum quintum diem, a die hujusmodi Contradictionis eorundem, ipsis ex hinc sien. computan. in Curiam Nostram, Nostram scilicet in praesentiam, rationem Contradictionis eorundem reddi-turos efficacem, et posthaec, Vos seriem hujusmodi Introductionis, et Statutionis Vestrae, simul cum Contradictorum, et Evocatorum, si qui fuerint, Vicinorumque, et Commetaneorum, qui praemissae Statutioni intererunt, nominibus, et cognominibus, terminoque assignato, ut per vos fuerit expeditum, Nobis terminum ad praedictum, fide Vestra mediante, referre, vel rescribere, modis omnibus debeatis, ac teneamini, secus non facturi, praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. — Datum in Libera Civitate Nostra, Carponensi, die duodecima Mensis Novembris. Anno Domini Millesimo Sexcentesimo quinto. Quibus acceptis, Continentiisque earundem et tenoribus, prout tenerentur, obedire, et satisfacere volentes, hoc Anno praesenti 1606, primum 2-a die mensis Decembris, ad facies totalis et integri Oppidi Kálló, in jam dicto Cottu de Zabolch existen. habiti, vicinisque et Commetaneis ejusdem Universis, utpote Egregiis et Nobilibus, Joanne Fekete VCapitaneo Praesidii ejusdem Kalloviensis altero Joanne Jármý de eadem VComite praedicti Cottus de Zabolch, tertio Joanne Gyulay Ductore ibidem, quarto Joanne Agárdy, quinto Joanne Kun, sexto Joanne et Francisco, ac Stephano Zanogh de Bóth, Demetrio Nagy, Martino Zpayha, Stephano Danch, et Valentino Vonza, item Circumspectis Andrea Serfözö Judice, Paulo Kaza, Joanne Kolozs, Bartholomeo Zabó, et Blasio Miko, Juratis civibus dicti Oppidi Kálló nec non Mathia Cheósz Judice, Andrea Major, et Francisco Pacza de Kis Kálló, Generosi Laurentii Kállai Jobbagionibus, inibi legitime convocatis, et praesen. accessissent, introduxissentque, praefatos novem mille ducen-tos et quinquaginta quatuor milites Nostros, sub Capitaneatu Generosi Andrae Chomaközy ac egregii Joannis Szilassy, Nicolai Keövy, Pauli Palay, Alberti Kovach, Georgii Somogy, Michaëlis Farkas, Joannis Elek alterius Joannis Chatáry, Mathiae Zenassy alterius Mathiae Nagy, Stephani Feüzy, et Gregorii Hajdu, Militan. in Dominium ejusdem Oppidi Kálló, prae-fatique Juris Regii Nostri in eodem qualitercunque habiti, et posteritatibus, utriusque sexus universis conditionibus sub praemissis, simul cum cunctis eorundem utilitatibus, et pertinen-tiis quibuslibet, Jure ipsis ex praemissa Nobilitatione Donatione, et exemptione Nostra, in-cumben., perpetuo possidend. quibus peractis, egregius Joannes Fekete praedictus VCapitaneus, nominibus, et in personis Universorum, tam equestris, quam pedestris ordinis militum, in prae-dictis arce, et oppido commoran., illorum universorum honorum Statutioni, et Introductioni ipsorum, quae ibidem pretio sibi ipsis comparassent, Contradictionis velamine obviasset, nec non agiles Petrus Kovach, et Nicolaus Gereöczy, praedicti Laurentii Kállay familiares, nomi-nibus et in personis Domini ipsorum, ac Francisci, Nicolai, et Joannis similiter Kállay tota-li et integrae ipsorum Statutioni, et introductioni, die Loco et, momento in praedic. contra-dixissent, cum autem ad caeterarum Possessionum Nánás, Dorogh, et Varjas portionumque Possessionariarum, in V. Pérts, Sima, et Vid Possessionibus, in jam fato Cottu de Zabolch existen. habitat. facies, propter illarum, vicinarumque circumjacentium Possessionum desola-tiones, et saepissimas excursions Tartarorum, accessus non patuisset, illasquoque, in dicto Oppido Kálló et die eodem, tamquam Bonis statuendis proximiori, coram praedictis convoca-tis, vicinis, praefatumque Jus Nostrum Regium, in eisdem qualitercunque habitum, praeliba-tis novem mille ducentis et quinquaginta quatuor militibus Nostris, statuissent, ipsorumque haeredibus, et posteritatibus, utriusque sexus universis, ibique egregius Joannes Fekete prae-fatus, nominibus et in personis ipsius, ac orphanorum egregii condam Georgii Borbély, Sta-tutioni et Introductioni portionis possessionariae, in Possessione Sima habitae similiter con-tradixissent, die et loco in praefatis, ibidemque in dicto Oppido Kálló, tribus diebus legiti-mam moram faciend., eosdem praefatos milites, in quieto, et pacifico Dominio eorundem, Ná-nás, Dorogh, et Varjas portionumque Possessionariarum in V. Pérts, et Vid Possessionibus his, quibus videlicet, non esset contradictum reliquissent; postea vero, die 5-a mensis ejus-dem Decembris, anno eodem millesimo sexcentesimo sexto, ad facies jam fatae Possessionis Hadház consequenterque portionis praedictae possessionariae, in eodem Cottu de Zabolch existen. habitae, vicinisque et commetaneis universis ejusdem, utpote circumspectis Dyonisio Kiss Judice, Dominico Chiöreög Jurato cive, et Valentino Boros aedili Nostris, Andrea Bal-

ku, *Leonhardo Chyukas*, in possessione *Hadház*, *Joanne Mark*, *Thoma Varga*, *Francisco Tamássy*, *Demetrio Chyonka de Téglás*, Magnifici Domini *Petri Melit*, *Gregorio Vankay* alias *Litterato*, Jurato Notario de *Bezermény*, Spectabilis ac Magnifici Domini Comitis *Gabrielis Báthory* de *Somlyo*, *Gabriele Ag*, *Stephano* similiter *Ag*, *Bernhardi Dengeleghy*, *Andrea Péntek*, *Nicolai* similiter *Dengeleghy*, de *Zelemir* nec non *Mathia* et *Michaele Végh*, de *Parlag* dicti *Bernhardi Dengeleghy*, Generosorum, ac Egregiorum *Jobbagionibus*, in ibi legitime convocatis, et praesent. accessissent introduxissentque saepefatos novem mille ducentos et quinquaginta quatuor milites Nostros, in Dominium ejusdem, et Juris Nostri Regii, in eadem qualitercunque habiti, statuissentque eandem, et idem, eisdem, ipsorumque haeredibus, et posteritatibus, utriusque sexus Universis conditionibus sub praememoratis, simul cum praescriptis cunctis suis utilitatibus, et pertinentiis quibuslibet, Jure ipsis, ex praemissa jam fata Nobilitatione, Donatione, et exemptione Nostra incumbente, perpetuo possided., nullo penitus tunc, coram Eisdem, Contradictore, ibidem apparente, sed ex post, hic in Libera Civitate Nostra Cassoviensi, nondum expletis legitimis quindecim diebus die 14-a dicti mensis Decembris, Anno praedicto 1606 egregius *Andreas Teörök*, pfatae Liberae Civitatis Nostrae Cassoviensis Castellanus, nominibus, et in personis *Barbarae Teöreök*, filii suae, ac haeredum et Posteritatum egregii quondam *Michaelis Bede*, univers. Portionis Possessionariae, in *Hadház*, Possessione existent. habitae, Introductioni, et Statutioni ipsorum, Contradictionis velamine obviasset, quos quidem universos Contradictores, utpote egregium *Joannem Fekete VCapitaneum* dictae arcis *Kálló* personaliter caeterosque universos tam equestris, quam pedestris ordinis milites, in praedictis arce et Oppido *Kálló* commorant. ac *Generosos Laurentium Franciscum*, *Nicolaum*, et *Joannem Kállay*, medio *Petri Kovách*, et *Nicolai Geerótz*, nec non egregium *Andream Teöreök* personaliter, jam fatae L. Civitatis Nostrae Cassoviensis castellanum, die, loco, et hora eisdem, in quibus contradictum est, evocassent, ibidem, contra annotatos novem mille ducentos et quinquaginta quatuor milites Nostros, ad decimum quintum diem, a die ejusmodi contradictionis eorum, ipsis ex hinc fin. computan. in Curiam Nostram, Nostram scilicet in praesentiam, rationem contradictionis eorundem redditur efficacem. — Unde nos, super hujusmodi Introductionis Statutionis, Contradictionis, et Evocationis serie, ad fide dignam praefatorum *Ambrosii Barchai* et *Eliae Vanyay* Jur. Notar. praefatae Cancellariae Nostrae majoris, relationem, saepe memoratis, novem mille ducentis, et quinquaginta quatuor militibus nostris, sub Capitaneatu *Generosi Andreae Chomakeözy* ac egregii *Joannis Zilassy*, *Nicolai Keövy*, *Pauli Palai*, *Alberti Kovách*, *Georgii Somoghy*, *Michaelis Farkas*, *Joannis Elek*, alterius *Joannis Chyataray*, *Mathiae Zenasy*, alterius *Mathiae Nagy*, *Stephani Flázy*, et *Gregorii Hajdú* militant. ipsorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis, praesentes Litteras Nostras, Jurium suorum futuram ad cautelam necessarias, authentice extra dandas esse duximus, et concedendas. Datum in L. Civitate Nostra Cassoviensi sedecima die Statutionis, et Introductionis praenotato, anno supra notato millesimo sexcentesimo sexto. Lecta et extradata per me *Simonem Pechium* Secretarium m. p. L. S.

3.

Bocskay Fejedelem Adomány-levele Hajdúk részére Szoboszló felett. 1606.

Nos Stephanus, Dei Gratia Hungariae Transylvaniaeque Princeps, et Sicularum Comes Memoriae Commendamus, tenore praesentium significantes, quibus expedit Universis: quod cum ad Principes pertinere videamus, fidelium subditorum suorum merita, dignis remunerare proemiis ideo Nos quoque qui Dei Optimi Maximi Beneficio, Principatum hunc, inter alios Principes Christianos adepti sumus, non alienum Nostris Institutis esse arbitramur, hac quoque in parte, muneri Nostro satisfacere, ob oculos ponentes indubiam fidem, et praeclaram fidelitatem, ac vividam animosamque fortitudinem, et fidelia Servitia, fidelium Nostrorum Egregiorum et Nobilium *Petri Fekete de Halas* certorum militum Nostrorum Capitanei ac *Mathiae Beödy* de eadem *Halas*, *Stephani Médy* de *Abad*, *Pauli Kiss* de *Maklár*, *Wolfgangi Rác* de *Sarud*, *Stephani Pap* de *Tury*, *Joannis Haty* de *Chéff*, et *Francisci Makhos* de *Rábé*, Centurionum, aliorumque militum Nostrorum Campestrium, sub Capitaneatu ejusdem *Petri Fekete* existentium, quae ipsi Nobis, et huic Regno Nostro Ungariae, in erigenda, stabiliendaque Patria, et avita Libertate, compluribus in locis, magna cum animorum suorum alacritate, et constantia exhibuerunt, et impenderunt, ac in futurum quoque exhibituri, et impensuri sunt. — Eisdem, *Petrum*

Fekete Capitaneum, ac *Mathiam Beödy, Stephanum Médy, Paulum Kiss, Wolfgangum Rác, Stephanum Pap, Joannem Haty, et Franciscum Makkos*, Centuriones, caeterosque milites, sub ejusdem *Petri Fekete* Capitaneatu existentes, si qui ex ipsis, praeclara Nobilitatis praerogativa nondum geuderent, ex statu et conditione plebeja et ignobili, in qua nati sunt, et hactenus exstiterunt, eximentes, vel eos etiam, si qui hanc praerogativam, praeclaro aliquo facinore adepti essent, denuo iterumque, de speciali Gratia Nostra et potestatis Nostrae plenitudine, in Coetum, et Numerum verorum Regni hujus Nostri Hungariae et Transylvaniae Nobilium, annumerandos, aggregandos, cooptandos, et adscribendos duximus, prout annumeramus, aggregamus, cooptamus, et adscribimus per praesentes decernentes expresse, ut a modo deinceps *idem Petrus Fekete Capitaneus, ac Mathias Beödy, Stephanus Medy, Paulus Kiss, Wolfgangus Rác, Stephanus Pap, Joann. Haty, et Franciscus Makkos* Centuriones, ceterique milites sub ejusdem *Petri Fekete* Capitaneatu existentes, ipsorumque haeredes et posteritates, utriusque sexus Universae, pro veris, et indubitatis Nobilibus habeantur. et reputentur.

In Signum autem hujusmodi verae, et perfectae Nobilitatis, haec arma, seu Nobilitatis Insignia: scutum videlicet Militare erectum, coelestini coloris, in cujus campo, super viridi cespite, in ima scuti parte existentis, Tigris naturali colore depictus, posterioribus pedibus innixus, anterioribus autem laevo protenso, dextro vero frameam nudam, sanguine oblitam vibrantis instar tenere, et cum cataphracto quodam Equestri, alioquin etiam fortiter armato, et sinistra peltam, cujus medium flammae ardentis figura, a priori circumferentia, ad postremam perducta exornat, dextra vero manibus, mucronem evaginatam tenente, ictum inferenti, simili duello congredi visitur. Scuto imposita est Galea Militaris aperta, quam diadema Regium, gemmis, unionibusque decenter ornatum contegit, ex quo mediotenus, alter exurgit Tigris, in signum Triumphum, peltam, per omnia similem, laevo pede, dextro autem, vexillum rubrum gerens, in quo aquila naturali colore depicta, rostro elato, alis extensis, pedibus aureis innixus, stare conspicitur. Ex cono autem galeae, laciniae, sive lemnisci, at dextra flavi et caerulei, a sinistra vero partibus albi, et rubri colorum, utrinque defluentibus oras, seu margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt, et exornant; prout haec omnia, in capite, seu principio praesentium Litterarum Nostrarum, docta manu, et arte pictoris, clarius expressa, et depicta esse cernuntur. — Animo deliberato, et ex certa scientia, Liberalitateque Nostra, praefatis *Petro Fekete Capitaneo, Mathiae Beödy, Stephano Médy, Paulo Kiss, Wolfgango Rätz, Stephano Pap, Joanni Haty, et Francisco Makkos* Centurionibus, caeterisque militibus sub ejusdem *Petri Fekete* Capitaneatu existentibus, ipsorumque haeredibus et posteritatibus, utriusque sexus Universis, clementer dedimus, donavimus, et contulimus, annuentes, et concedentes, ut ipsi, praescripta Arma, seu Nobilitatis Insignia, more aliorum verorum et Insignitorum Nobilium, armis utentium, ubique, in praeliis, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis, ac aliis quibusvis exercitiis Nobilitaribus, et militaribus, nec non Sigillis, Vexillis, Cortinis, Velis, Annulis aureis; Domibus, Clipeis, Tentoriis, Sepulcris, generaliter vero, quorumlibet rerum et expeditionum generibus, sub merae, et sincerae Nobilitatis titulo, quo eos, ab universis et singulis, cujuscunque status conditionis, dignitatis, et praeminentiae homines existant, dici teneri, nominari, et reputari volumus, ferre et gestare, omnibusque et singulis iis Honoribus, Gratiis, Privilegiis, Libertatibus, Immunitatibus et praerogativis, quibus caeteri veri e nati, ac indubitati Nobiles, et militares homines, praedicti Regni Nostri Hungariae, et Transylvaniae, quomodocunque, de Jure, et Consuetudine utuntur fruuntur, et gaudent perpetuo uti, frui, et gaudere valeant atque possint. —

Pro ampliori autem Benignitatis, et munificentiae Nostrae, erga eosdem *Petrum Fekete* Capitaneum, ac *Mathiam Beödy, Stephanum Medy, Paulum Kiss, Wolfgangum Rätz, Stephanum Pap, Joannem Haty, et Franciscum Makkos* Centuriones, caeterosque milites, sub ejusdem *Petri Fekete* Capitaneatu existentes declaratione, totales et integras Portiones Nostras Possessionarias, in Possessione *Szoboszló*, in Comitatu *Zabolch* existente habitas; alteram antea ad Arcem Nostram *Tokay* tentam, et possessam; alteram vero, in disturbiorum tempore, in Nos, et Collationem Nostram devolutam, totum item, et omne Jus Nostrum Regium, si quod in praefatis portionibus possessionariis, etiam aliter qualitercunque existeret, et haberetur, aut eadem, et idem Nostram, ex quibuscunque causis, viis, modis, et rationibus, concernerent collationem, simul cum cunctis earundem utilitatibus, et pertinentiis quibuslibet, Terris arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, sylvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviiis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis, et eorundem Locis, generaliter quarumlibet utilitatum, et pertinentiarum suarum, integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad easdem portiones possessionarias, antelatumque Jus Regium, de Jure, et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub

suis veris metis, et antiquis Limitibus existent., memoratis *Petro Fekete* Capitaneo ac *Mathiae Beödy*, *Steph. Médy*, *Paulo Kiss*, *Wolfgango Rätz*, *Stephano Pap*, *Joanni Haty*, et *Francisco Makkos* centurionibus, caeterisque militibus, sub ejusdem *Petri Fekete* Capitaneatu existentibus, ipsorumque Haeredibus et Posteritatibus, utriusque sexus universis, clementer dedimus, donavimus, et contulimus. Jure perpetuo et irrevocabiliter tenen., possidend., pariter et habend. Salvo Jure alieno. — Ea quidem Lege et Conditione, quod ipsi, Haeredesque et posteritates Ipsorum universi, quandoquidem hanc sibi conditionem, sponte, et libere assumunt, ut in morem Fidelium Nostrorum Libertinorum Siculorum Transylvaniensium, utilem et fructuosam operam, Nobis et Patriae Nostrae in rebus bellicis impendeant, *instar aliorum Donatariorum Nobilium*, bonis equis, armisque militaribus, optime instructi, ad mandata Nostra, et Successorum nostrorum, omnibus bellicis expeditionibus, tam generalibus, quam partialibus, pro loci, temporisque exigentia, in necessitatibus Regni suscipiendis, obeundisque interesse, Fidelemque Patriae Operam navare, citra ullam tergiversationem debeant, et sint adstricti. — Et nihilominus, annotatas portiones possessionarias, in praeallegata possessione *Szoboszló* habitas, ab omni Censuum, Taxarum, et Contributionum Nostrarum, tam ordinariarum, quam extraordinariarum, subsidiique, et Lucri Camerae Nostrae solutione, ac servitiorum quorumlibet plebejorum exhibitione, vineas item, agricolationes, allodiaturas et seminaturas, ac alias quolibet haereditates ipsorum, a Decimarum, Nonarum, et Capeciarum pensione, inperpetuum eximen. et supportan. duximus, prout eximimus, et supportamus, Praesentium per vigorem quo circa vobis, fidelibus Nostris, Generoso Egregiis et Nobilibus, *Paulo Eörvendy*, Proventuum Nostrorum Fiscalium Administratori, et Thesaurario nec non Decimatoribus, Dicatoribus, Connumeratibus, Provisoribus, et Exactoribus quarumlibet Contributionum Nostrarum, eorumque *Vices* gerentibus, modernis et futuris quoque pro tempore constitutis, cunctis etiam aliis quorum interest, seu intererit, praesentium notitiam habituris, serie praesentium, committimus et mandamus firmiter, quatenus, vos quoque, a modo deinceps, praefatos *Petrum Fekete* Capitaneum, et *Mathiam Beödy* etc. etc. Centuriones, caeterosque milites, sub ejusdem *Petri Fekete* Capitaneatu existentes, ipsorum haeredes et posteritates utriusque sexus universos, ratione dictarum portionum possessoriarum, in praeatacta possessione *Szoboszló* adjacentium, et redituum suorum, ad nullam Censuum, Taxarum, et Contributionum Nostrarum, tam ordinariarum, quam extraordinariarum, subsidiisque et lucri Camerae Nostrae solutionem, et servitiorum quorumlibet Plebejorum exhibitionem, cogere, et compellere, aut propterea eosdem, in personis rebusque et bonis ipsorum universis, impedire, turbare, molestare, seu quovis modo damnificare praesumatis, nec sitis ausi, modo aliquali, secus non facturi. — Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Quas Nos, in formam Privilegii Nostri redigi faciemus, dum Nobis in specie fuerint reportatae. In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes Litteras Nostras, pendentis, et authentici Sigilli nostri munimine roboratas, memoratis *Petro Fekete* Capitaneo, ac *Mathiae Beödy*, *Stephano Médy*, etc. etc. Centurionibus, reliquisque militibus, sub ejusdem *Petri Fekete* Capitaneatu existentibus, ipsorumque haeredibus et posteritatibus, utriusque sexus universis, gratiose dandas duximus, et concedendas. Datum in Libera Civitate Nostra *Cassoviensi*, Secunda die Mensis Septembris, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Sexto. — *Stephanus*, m. pr. (L. S.) *Georgius Keresztury*, Secretarius.

Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Septimo, quinta die Mensis Febr. in Generali Congregatione Universitatis, Dominorum Nobilium Comitatus de *Zabolch*, praesentes Litterae Armiales et Donationales, exhibitae sunt, et praesentatae, ac per Jur. Notar. Sedis Inclyt. Comitatus *Zabolch*, solemniter lectae, et publicatae. per *Stephanum* de *Czegléd*, Notar. m. p.

4.

Szoboszlai Hajdik' beigtatása 1606.

Nos Stephanus, Dei Gratia Hungariae Transylvaniaeque Princeps, et Siculorum Comes, Memoriae commendamus, tenore praesentium significantes, quibus expedit Universis: Quod fideles Nostri, Egregii ac Nobiles, *Georgius Radasotzi*, Sriba, et Juratus Notarius Cancellariae Nostrae Majoris, et *Johannes Bartzay* homo Noster, Nostram personalem pervenientes in praesentiam, sub Juramento ipsorum, Nobis pariformiter retulerunt in hunc modum. Qualiter Ipsi, quasdam Litteras Nostras Introductorias, et Statutorias, pro parte Generosi, ac Egregiorum *Petri Fekete* Capitanei *Mathiae Beödy*, *Stephani Médi*, *Pauli Kiss*, *Wolfgangi Rätz*, *Ste-*

phani Pap, Joannis Haty, et Francisci Makkos, Centurionum, caeterorumque militum, sub Eiusdem *Petri Fekete* Capitaneatu existentium, confectas, et emanatas, Ipsiisque, inter alios Scribas et Notarios, atque homines Nostros, Litteris in iisdem, specificè denotatos, praeceptorie sonantes et directas, honore et obedientia, quibus decuit, recepissent in haec verba — Stephanus, Dei Gratia Hungariae, Transylvaniaeque Princeps, et Sicolorum Comes etc. Fidelibus Nostris, *Danieli Porubszky, Caspári Bölönyi, Johanni Balkányi, Stephano Zepsi, Georgio Radosotzi, Eliae Bányai, et Francisco Zoltan*, Juratis Scribis, et Notariis Cancellariae Nostrae majoris, de Curia Nostra ad id specialiter transmissis, item *Joanni Bártzay, Michaëli Zéki de Sapi, Benedicto Sapi de Földes, Blasio Földesy, et Michaëli Czelly*, salutem et Gratiam Nostram. — Quod cum Nos, totales et integras portiones Nostras possessionarias, in Possessione *Szoboszló* in Comitatu *Zabolchensi* existente habitas, alteram ad Arcem Nostram *Tokaj* tentam et possessam, alteram vero, in hoc disturbiorum tempore, in Nos, et Collationem Nostram devolutam, totum item et omne Jus Nostrum Regium, si quod in praefatis portionibus possessionariis, etiam aliter qualitercunque existeret, et haberetur, aut eadem et idem, Nostram ex quibuscunque causis, viis et modis, et rationibus concernerent collationem, simul cum cunctis earundem utilitatibus, et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis etc. etc. Egregiis ac Nobilibus *Petro Fekete* Capitaneo, *Mathiae Bódy, Stephano Médy, Paulo Kiss, Wolfgango Rätz, Stephano Pap, Joanni Haty, et Francisco Makkos* Centurionibus, caeterisque militibus sub ejusdem *Petri Fekete* Capitaneatu existentibus, ipsorumque posteritatibus et haeredibus utriusque sexus universis, vigore aliarum Litterarum Nostrarum Donationalium, superinde confectarum et emanatarum, clementer dederimus, donaverimus, et contulerimus, Jure perpetuo et irrevocabiliter tenendas, possidendas, pariter et habendas, salvo Jure alieno etc. etc. velimusque eosdem in Dominium portionum earundem possessionariarum, praescriptique Juris Regii, antelatae exemptionis Nostrae, per vos legitime facere introduci. Superquo, fidelitatibus vestris, harum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus acceptis praesentibus, duo Vestrum qui cum praesentibus fueritis requisiti, sub oneribus alias in talibus observari solitis, exeatis ad faciem praescriptae possessionis *Szoboszló*, portionumque praedictarum, in eadem habitarum, et in dicto Cottu de *Zabolch* existentium, vicinis et Commetaneis eisdem universis inibi legitime convocatis, et praesentibus, accedendo, introducatis saepefatos *Petrum Fekete* Capitaneum, *Mathiam Bódy, Stephanum Médy* etc. etc. Centuriones, caeterosque milites, sub ejusdem *Petri Fekete* Capitaneatu existentes in Dominium earundem portionum possessionariarum praescriptique Juris Regii, et dictae exemptionis Nostrae, statuatisque easdem et idem, eisdem, ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis, praemissae Nostrae Donationis, et exemptionis titulo ipsis incumbente, perpetuo possidend., si non fuerit contradictum, Contradictores vero, si qui fuerint, evocetis eosdem, contra memoratos *Petrum Fekete* Capitaneum, *Mathiam Bódy* etc. etc. caeterosque milites, sub eodem Capitaneatu *Petri Fekete* existentes, in Curiam Nostram, Nostram scilicet in praesentiam, ad 15-um diem diei hujusmodi contradictionis ex hinc fienda computand., rationem de praemissis redditur efficacem, et posthaec, Introductionis et Statutionis hujusmodi seriem, simul cum Contradictorum, et Evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et Commetaneorum, qui praemissae Statutioni intererunt, nominibus et cognominibus, terminoque assignato, ut fuerit expediend., Nobis, suo modo et ordine, fide vera mediante, rescribere, modis omnibus debeatis ac teneamini, secus non facturi. Datum in L. Civitate Nostra Cassoviensi d. 8-a Mensis 7-bris Anno Domini 1606. quibus acceptis

septima Mensis 7-bris, ad faciem praescriptae Possessionis *Szoboszló*, consequenterque portionum possessionariarum, in eadem habitarum, et praefato Comitatu de *Zabolch* existentium, vicinis et commetaneis iisdem universis, signanter vero Egregiis et Nobilibus *Emerico Balogh* de *Kis Rábé; Benedicto Sapi* de *Földes, Michaële Zeki* de *Sapi*, item prudentibus ac circumspectis *Antonio et Mathia Zegedi* Juratis Civibus in Oppido *Debreczen*; nec non providis *Valentino Dely, Caspare Végh* de *Kaba, Emerico Giekos, Francisci Ibrányi, Benedicto Szabó, Johanni Zatay, Nicolao et Stephano Cseke*, de *Nádudvar, Nicolai Dengelegi, Gregorio Ispán, Johannis Bartsay, Andreae Babos* de *Szováthy, Thoma Szüts* de *Köteles, Petro Pap* Judice, *Ladislai Vértessy, Stephano Szepe* de dicta *Szoboszló*, nec non Generosorum, Egregiorum, ac Nobilium, Juratis, et Jobbationibus, in praescripto oppido, possessionibusque, praedicto Comitatu de *Zabolch* existentibus habitis, et commorantibus, in suis propriis, ac praefatorum Dnorum ipsorum Terrestrium Nominibus, et personis, aliisque quam plurimis, in ibi legitime convocatis, et praesentibus, accedendo introduxissent praememoratum *Petrum Fekete* Capitaneum, *Mathiam Beödy, Stephanum Médy, Paulum Kiss, Wolfgangum Rätz, Stephanum Pap,*

Johannem Haty, et Franciscum Makkos Centuriones, caeterosque milites sub ejusdem Petri Fekete Capitaneatu existentes, in Dominium earundem portionum possessionariarum, praescriptique Juris Regii; in eisdem qualitercunque habiti, et dictae exemptionis, a Serenitate Nostra eisdem collatae, statuissentque easdem, et idem, eisdem, ipsorumque haeredibus, et posteritibus universis, simul cum praescriptis cunctis suis utilitatibus, et pertinentiis quibuslibet, praemissae Nostrae Donationis, collationis, exemptionis titulis, incumben. perpetuo possiden. ubi ipsi congruis et legitimis tribus diebus, in facie earundem possessionis, portionumque possessionariarum legitimam moram facere volent. ex tunc tertio scilicet die istius Introductionis. et Statutionis, providus Andreas Züch, alias Spectabilis ac Magnifici quondam Domini Francisci Dobó de Ruszka Colonus, in possessione Kőteles nunc autem in oppido Debreczen commorans, nomine et in persona Egregii Petri Litterati de Kereki in ea parte: qua portionem possessionariam, in eadem possessione Szoboszló habitam, quam alias dictus quondam Franciscus Dobó possedisset, ibidem, in facie, contradictionis velamine obviavit, quo audito, mox et in continenti, illi, juxta tenorem et continentiam praescriptarum Litterarum Nostrarum Introductoriarum, et Statutoriarum, eodem omnino loco, tempore et momento; quibus modo praemisso contra dictum fuit, praefatum Petrum Literatum, per ipsum contradictorem evocassent, contra saepe dictum Petrum Fekete Capitaneum, Mathiam Beödy etc. Centuriones, caeterosque milites sub ejusdem Petri Fekete Capitaneatu existentes ad 15-um diem, a die hujusmodi contradictionis, ipsius compatand., — — — rationem Contradictionis redditur efficacem. — Unde nos superhujusmodi Introductionis et Statutionis serie fide dignam Relationem — — — praesentes Litteras Nostras, memoratis Petro Fekete Capitaneo, Mathiae Beödy, Stephano Médy, Paulo Kiss, Wolfgango Rätz, Stephano Pap, Joanni Haty, et Francisko Makkos centurionibus, caeterisque militibus, sub ejusdem Petri Fekete Capitaneatu existentibus; sub sigillo Nostro authentico extradandas esse duximus, et concedendas. Datum in saepedicta Libera civitate Nostra Cassoviensi 16-a die ultimi diei Statutionis et Introductionis praenotatarum (L. S.) Lecta.

5.

Báthory Gábor Fejedelem csere's adomány-levele Büszörmény felett Kállóért 1609.

Nos Gabriel, Dei Gratia Princeps Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes, Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis: Quod cum Annis superioribus, a Praefectis Capitaneis, aliisque officialibus Sacrae Caesar. Majestatis, Regnum Hungariae, in antiquis suis Legibus, et Praerogativis Nobilitar., multis modis offensum, et quod gravius, molestiusque fuit, in recepta, et consveta, Evangelica Orthodoxaque Religionis Libertate, Magnates, Proceres et Nobiles, ac Universi Incolae, ejusdem, graves passi persecutiones, offensas, post multas querelas et supplicationes non exauditi, ac tandem post publicas etiam Regni Protestationes, nullo remedio adjuti, ex parva scintilla primum deinde occasione se commode offerente contra infensos suae Majestatis Caesareae Exercitus, pro vindicanda Legum suarum Libertate coactive Arma necessaria Authore, et Duce Serenissimo quondam Stephano Dei Gratia Hungar. Transylvaniaeque Principe, Domino et Affine Nobis observandissimo piae memoriae desideratiss. sumserint, ac deinde post varias militum excursiones, praeliorumque et bellorum eventus, a Serenissimo Domino Mathia II-o Dei Gratia Electo Rege Hung., tunc Archi-Duce Austriae, Dno Dno Nobis observand., de restituenda Religionis, et praeattactar. Regni Hungar. Legum Immunitate; suae Majestatis Caesar. offeren. paterne. Idem Dominus *Stephanus* Princeps, una cum Regnicolis admonit. illico Arma infesta deponere, et in gremium suae Caesar. Majestatis Clement. sese inclinare, non solum parati fuerunt, verum simul, et semel, cum Turcis, et Sua Caesar. Majestate, ac Regnorum Hungariae toti orbi proficuum, et salutar. Confoederationem optatamque (qua etiam ad praesens utimur) sanxerunt pacem, ne autem, eorum quoque militum labor: quorum operam praeclarum facinus idem Dominus *Stephanus* Princeps exercuerat, irritus haberetur, et redderetur, suoque debito praemio defraudaretur, plerosque diversor. Muner. Genere exceperat, nonnullis autem militibus suis Campestribus totale, et integrum oppidum *Kálló*, una cum quibusdam circumadjacen. praediis, et Possessionibus in Literis dicti Domini *Stephani* Principis expressis, et denottis separata Arce ipsa ejusdem nominis *Kálló* in Comitatu de Zabolch existen. contulerat: verum posteaquam Nos Divina favente Clementia ad hunc Principatus Gradum fuisse-

mus eveci, animadverten. inter Capitaneum caeterosque Praesidarios Sacrae Regiae Mejestatis, in dicta Arce *Kálló* ac fideles milites Nostros campestris, in jam fato oppido *Kálló* constitutos, mutua intercedere odia et dissidia, volent. igitur ante omnia publico emolumen. quieti et tranquillitati Inclyti Regni Hungaria ac etiam dictar. partium commodo, et concordiae consulere, ne quando forte res, ad arma detestabilia, quomodocunque concitaretur et provocaretur, loco oppidi *Kálló* totale et integrum. Oppidum Nostrum *Beőszeörmény*, ac possessionem *Pród* nuncupatam, in Comitatu praedicto de *Zabolch* existen. habit. una cum Telonio, in eodem oppido *Beőszeörmény* habito, solitisque ibidem foris et Nundinis, omnino iisdem Libertatibus, praerogativis, quibus dictum oppidum *Kálló* possidebant, cunctisque suis utilitatibus, et pertinent. quibuslibet, Terris scilicet Arabilibus, cultis et incultis, Agris, Pratis, Pascuis, Campis, Foenetis, Sylvis, Nemoribus, Montibus, Vallibus Vineis, Vinearumque Promontor., Aquis, Fluviis, Piscinis, Piscatur. aquarum decursibus, Molendinis, et eorum locis, generaliter vero, quarumlibet utilitatum, et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis Nominis vocabulo vocitatis, ad easdem, de Jure, et ab antiquo spectant., et pertinere deben. sub suis veris metis, et antiquis limitibus existen. memoratis universis militibus Nostris Hajdonibus, tam equestris, quam pedestris ordinis, haeredibusque et posteritatibus ipsorum utriusque sexus univers. benigne et in Numero Centum Millium Florenorum Hungaricalium summa justae currentis et usualis monetae per modum Comcambii dan. obligan. et inscriben. duximus assecuran. quoque, quod in reali, quieto et pacifico Dominio ditor. Oppidi et possessionis, caeterumque possessionum, ac praediorum suorum, a dicto Domino Stephano Principe iisdem collator. annotatos milites Nostros Hajdones, haeredes et posteritates ipsorum, utriusque sexus univer., tamdiu donec in fidelitate Nobis et Successoribus Nostris Regnoque Nostro praestan. remanserint, propriis Nostris laboribus, Curis fatigiis et expensis contra quosvis legitimos impetitor. turbator. molestator., causidicos, et Actores defensabimus, prout damus, obligamus, et inscribimus assecuramusque, et certificamus, ac modo praemisso assumimus, ad eaque omnia successores Nostros, et eos, quorum inter erit obligamus. In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes literas Nostras, penden. et authen. Sigilli Nostri munimine roboratas, Memoratis Militibus Nostris Hajdonibus, ipsorumque haeredibus, et posteritatibus, utriusque sexus univer. dandas duximus clementer et concedend. Datum in Arce Nostra *Varad* die decima tertia Mensis Septembris Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Nono, *Gabriel* Princeps, m. pr. (L. S.) *Stephanus Kendy*, Cancell. m. p. Exhibita, Lecta, publicata *Varadini*, in congregatione *Cottus Bihariensis* Anno 1610. 7-a Septemb. *Joan. Makay* Notar. m. p.

6.

Az 5-ik szám alatti Adomány-Levél melletti beigtatásuk Kállai Hajdúknak Böszeörményi Jóságba 1609.

Nos Requisiteores Litterarum, et Litteralium Instrumentorum, in Sacristia, sive Conservatorio Capituli Ecclesiae *Varadiensis* repositarum, et locatorum, ac aliarum quarumlibet *Judriarum Deliberationum Legitimorumque Mandatorum, Serenissimi Principis D. Domini Gabrielis Dei Gratia Principis Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domini, et Siculorum Comitatis etc. Domini Nostri Clementissimi Executores Memoriae* commendamus, tenore praesentium significantes, quibus expedit Universis: quod Nos Litteras dicti Domini Principis Introductorias, pariter et Statutorias, pro partibus infra notatorum, Universorum militum Hajdonum, quibus antea, *Serenissimus* quondam Princeps *Stephanus, Dei Gratia etc. piae memoriae, Oppidum Kálló, in Cottu de Zabolch.* existens contulerat, in *Regali Papyro* clause confectas, et emanatas, sigilloque *Serenitatis* suae, extrinsecus versus superiori earundem margine impressivae roboratas, et communitas, Nobisque praeceptorie sonantes, et directas, summa cum obedientia et reverentia recepimus, in haec verba: — *Gabriel, Dei Gratia Princeps Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes etc. Fidelibus Nostris, Nobilibus Requisiteoribus Litterarum, et Litteralium Instrumentorum, in Sacristia, sive conservatorio Capituli Ecclesiae Varadinensis* repositarum, et locatorum ac aliarum quarumlibet *Judriarum Deliberationum, Legitimorumque Mandatorum Nostrorum Executoribus, Nobis* sincere dilectis, salutem et gratiam Nostram. — Quod cum annis superioribus a *Dominis Praefectis, Capitaneis*, aliisque officialibus *Sacrae Caesar. Mattis Regnum Hungariae* in antiquis suis *Legibus* et praerogativis *Nobilitaribus* etc. etc. Vid. *Product. sub Nro 5-o* loco oppidi *Kálló* to-

tale ac integrum Oppidum Nostrum Beőszeörmény ac Possessionem Prod nuncupatam in *Cottu* praedicto de *Zabolch* exist. habitam una cum Telonio in eodem *Beőszeörmény* habito solitisque foris et nundinis iisdem omnino libertatibus, praerogativis indultis, et immunitatibus, ac conditionibus, quibus dictum *Oppidum Kálló* possidebatur, cunctisque suis utilitatibus, et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet etc. etc. Memoratis Universis Militibus Nostris Hajdonibus, tam *Equestris*, quam *Pedestris* ordinis, haeredibusque et posteritatibus ipsorum utriusque sexus universis, Benigne, in et pro centum millium Florenorum *Hgcalium* summa, justae, currentis, et usualis monetae, per modum *Concanbii*, Vigore aliarum *Litterarum Nostrarum Donationalium, et Inscriptionalium*, salvo jure alieno, dederimus, donaverimus, inscripserimus, etc. etc. Velimusque eosdem, in Dominium praenottor. *Oppidi Beőszeörmény, Teloniique* ibidem habiti, ac possessionis *Pród* per *Nostrum et Vestrum* homines legitime facere introduci. Super quo vobis, harum serie committimus, et mandamus firmiter, quatenus *Vestrum* mittatis hominem, vestro pro testimonio fide dignum, quo praesente, *Generosi, Egregii et Nobiles, Andreas Nagy, vel Gaspar. Dérés, aut Gregorius Bolday, V. Comites Cottus Bihariensis, sin Leonardus Chinkath, sive Georgius Károly, seu Joannes Márky*, omnino de *Várad*, aliis absentibus *Homo Noster*, per nos ad id specialiter transmissus, ad facies antefatorum Oppidi *Beőszeörmény, Teloniique* ibidem habiti, ac possessionis *Pród*, in antedicto Cottu de *Zabolch* existen. habitorum, vicinis et commetaneis eorundem Universis, inibi legitime convocatis, et praesentibus, acceden. introducat praefatos Universos *milites Nostros Hajdones*, in Dominium eorundem, Statuatque eadem, eisdem, ipsorumque haeredibus, et posteritatibus, utriusque sexus universis, simul cum praescriptis cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet — — ex praemissa *Donatione* inscriptione, et assecuratione Nostra incumben. — — dictores vero, si qui fuerint, evocet eosdem ibidem, contra annotatos Universos *milites Hajdones Nostros*, ad decimum quintum diem, a die hujusmodi contradictionis eorum, et evocationis ipsius, ex hinc. fiend. computando, in *Curiam Nostram, Nostram* scilicet in praesentiam, rationem *Contradictionis* eor. reddituros efficacem, et posthaec *Vos*, seriem hujusmodi *Introductionis, et Statutionis*, simul cum *Contradictorum, et Evocatorum*, si qui fuerint, vicinorumque, et *Commetaneorum*, qui praemissae statutioni intererunt, nominibus, et cognominibus, terminoque assignato, ut fuerit expedien. nobis, terminum ad praedictum, ad relationem praefatorum *Nostri et Vestri* hominum fide dignam, modis omnibus fideliter rescribere debeatis, et teneamini, secus non facturi. Datum in Arce Nostra *Váradiensi* Die 10-a Mensis Septembris, Anno Domini Millesimo sexcentesimo nono. Unde Nos, hujusmodi *Mandato* praefati *Domini Principis Nostri*, in omnibus, ut tenemur, obedire et satisfacere volentes, unum ex Nobis, *Nobilem* videlicet *Joannem Makay* socium, fratrem, et Collegam Nostrum, *Juratumque Cottus Bihariensis Notarium*, Nostro pro testimonio fide dignum, una praedicto generoso *Leonardo Chinkath* de dicta *Várad*, inter alios homines *Regios*, in dictis *Litteris Statutoriis*, nominatim conscriptos, et ad id specialiter peragendam, Nobisque suo modo referendam, duxeramus transmittendum. Qui tandem ex inde reversi ad Nos, Nobis, sub juramento eorum, in *Generali Decreto* superinde contento, retulerunt in hunc modum: Quomodo ipsi, feria tertia proxima post festum exaltationis *Sanctae Crucis*, in hoc eodem anno supranotato transactum, praeterita, ad facies antelati *Oppidi Beőszeörmény, Teloniique* in dicto *Oppido Beőszeörmény*, — — et possessionis *Prod* praeattactae, in eodem *Oppido Beőszeörmény*, tamquam scilicet *Loco Principali*, nempe *Generosis, Egregiis et Nobilibus Andrea Nagy de Miskóltz Consiliario et Generali Capitaneo universorum militum Campestrium Suae Serenitatis, Stephano Gergótz de Várad V. Capitaneo arcis et praesidii Váradiensis, Commissariis per Suam Serenitatem ad id delectis, Blasio Chyaky, Paulo Forgách, Juratis militibus in Hadháza, Gregorio Bachio, Paulo Rósa, Joanne Zenássy, Nicolao Kőszörűs, Luca Szarvadi, militibus nunc in Oppido Debreczen commorantibus, Michaële Kiss, Nicolao Szatoch, Thoma Seörfeözó, de dicta Beőszeörmény, Honorabili Stephano Chyorba, Concionatore praefati Oppidi Beőszeörmény, in suis ipsorum propriis, item prudentibus et circumspectis Georgio Szűts Judice secundario, Michaële Tóthfalusi alias Borbély Jurato, et Joanne Bornemisza, Civibus Oppidi praeattacti Debreczen in Judicis ipsorum primarii, nec non totius Universitatis Civium ejusdem Oppidi Debreczen, appellatis Oppidis et Civitate in dicto *Zabolchiensi, et Bihariensi Cottibus*; existen. residentibus, et commorantibus inibi legitime convocatis, et praesentibus, accessissent, ibique praelibatus *Homo Suaetis*, memorato testimonio Nostro — — modis et conditionibus, in dictis *Litteris Suaetis Donationalibus, Inscriptionalibus* et assecurationalibus clarius denotatis, et specificatis, introduxisset praefatos *Universos Milites Campestris*, in Dominium ejusdem *Oppidi Beőszeörmény*, et praefatae possessionis *Pród*, teloniique in eodem *Oppido Beőszeörmény* habiti, statuissetque eadem, eisdem, ipsorumque haeredibus, et posteritatibus utriusque sexus uni-*

versis, simul cum praescriptis cunctis suis utilitatibus, et pertinentiis quibuslibet, *Praemissae Suaetis Donationis Inscriptionis*, et assecurationis titulis, ipsis incumben. perpetuo possiden. nullo penitus tunc inibi, — — ejusmodi *Introductionis et Statutionis*, coram praefatis *Suaetis et Nostro* hominibus, sed neque et post hic *Varadini*, coram Nobis legitimis, tamen diebus et horis congruis, juxta antiquam Legem, et approbatam hujus *Regni Hungariae consuetudinem*, exspectatis, et completis, contradictore apparen.

In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam, Nos, praesentes Litteras Nostras relatorias, ad fide dignam *Suaetis et Nostri* hominum relationem, sub Sigillo Nostro *Capitulari*, et authentico, memoratis *Universis Militibus Campestribus*, Ipsorumque haeredibus, et posteritatibus utriusque sexus universis, dandas duximus, et concedendas, communi Justitia svadente. *Datum Varadini*, feria quarta, proxima post *Festum Beati Michaëlis Archangeli*, decimo sexto scilicet die, diei hujusmodi absolutae *Introductionis, et Statutionis praemissar.* Anno Domini millesimo sexcentesimo nono supranotato.

7.

II. Mátyás Király a' Hajdúk eredeti adomány- és szabadság-leveleiket megerősíti

1613.

Nos *Mathius*, Dei Gratia Electus Romanorum Imperator, semper *Augustus*, ac Germaniae, Hungariae et Bohemiae etc. *Rex*, *Archidux* Austriae, *Dux* Burgundiae, *Marchio* Moraviae, et *Comes* Tyrolis, etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod *Nos*, cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum humillimam supplicationem, Nostrae propterea factam *Majestati*, tum etiam Benigne animo revolventes, ea demum ratione, quam optime consuli posse, dum nimirum, eos, qui sincero affectu, et constanti devotione, erga *Majestatem Nostram*, et *Sacrum* praefati *Regni* istius *Nostri Hungariae Diadema* ducti, in fidelitate *Nobis* debita perseverantes, omni *Clementia* et *Gratiis Regiis* prosequi non desinimus, eos vero, qui eandem fidelitatem contestari volentes, ad thronum *Gratiae* et *Clementiae Nostrae*, ultro recurrere contendunt, fidelique servitia, pro commodo *Regni* et *Regnicolarum*, exhibere sunt prompti et parati condigna pariter Benignitate complectimur, hunc itaque ob respectum, *Strenuis* et *Militaribus viris Hajdonibus* nimirum Iis qui sub certis *Capitaneis*, *Petro* nimirum *Fekete*, *Gregorio Nagy*, altero *Gregorio Ladányi*, caeterisque eorum *Ductoribus* militantes, ad desertas tunc possessiones *Szoboszló*, *Nánás*, *Hadház*, *V. Pérts*, et *Polgári*, in *Comitatu Zabolchensi* adjacentes condescenderunt, ac nunc quoque, in praefatis locis commorantur, eandem libertatem, et facultatis praerogativam, de *Regiae Nostrae* potestatis plenitudine, quam hactenus, a tempore, quo in praefata loca condescenderunt, eos habuisse, notum et manifestum habetur, concedimus, et impertimur, hac tamen Lege, et conditione, ut primum et ante omnia, in devotione, (uti praemissum est) *Sacrae Nostrae Regni Coronae*, et *Successorum Nostrorum Regum Hungariae*, ipsi quoque *Hajdones*, *Incolae* jam fatarum possessionum, debitis et consvetis in terminis, *Regno* et *Regnicolis* haud quaquam praedjudicantibus, aut quovis modo detrimentum inferentibus, vel vero causantibus, sese contineant. Juramentum fidelitatis, et omni modi obsequii, pro *Majestate Nostra*, et *Sacra Regni Corona* praestent; devotioni *Nostrae*, et dictae *Coronae* sese submittant, ab eaque, nullo penitus modo, in futurum se abstrahant. Reversalibus idoneis, hocce eorum fidelitatis obsequium testentur, et confirment, ad *Nostram*, *Regni Nostri Hungariae Palatini*, aut *Partium superiorum supremi Capitanei* requisitionem, equis ac armis bene instructi, in castris, penes expeditionem *Nostram*, contra et adversus *Nostros* et *Regni hostes*, ac impetitores quosvis absque solutione aliqua, per duos menses continuos militare teneantur, et sint obstructi. Iis autem exactis, postmodum *Stipendium Menstruum* florenorum trium, et denariorum viginti, donec videlicet servitiis eorum utendum videbitur, exolvi ac pendi debet; cura vero ipsorum defentionis, et protectionis, quatenus in memoratis suis Libertatibus conserventur, fidelibus *Nostris*, *Regni Nostri Hungariae Superiorum Supremo Capitaneo*, moderno, et futuris, praesidiorum item, ac *Confiniorum Nostrorum Szathmariensis, Kállóviensis, et Tokaiensis, Supremis Capitaneis*, similiter modernis et futuris committitur, qui etiam pro excessibus eorum, cum praescitu tamen praedicti partium *Regni superiorum supremi Capitanei*, ad quem pariter, simul et *Judicem Bellivum Cassoviae* appellationem *Causarum* deferre debebunt, puniendi, et corrigendi habeat facultatem. Quae omnia et singula, ut robur suum, ac realem effectum habeant, firmiterque ob-

serventur, praesentes Litteras Nostras, secreto *Sigillo Nostro*, quo, ut *Rex Hungariae*, utimur, impendenti communitas, dictis *Hajdonibus*, in memoratis possessionibus *Zoboszló, Nénás, Hadház, V. Pérts*, ac *Polgári*, in antelato *Comitatu Zabolchensi* adjacentibus habitantibus, dandas duximus et concedendas: imo damus, et concedimus, praesentium per vigorem. Datum in Arce Nostra *Regia Posoniensi*, die 1-ma Mensis Aprilis, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo decimo tertio, Regnorum Nostrorum Romani primo, Hungariae et reliquorum quinto, Bohaemiae vero Anno tertio. *Mathias. m. p. (L. S.) Laurentius Ferentzfy. m. p.*

8.

Felső Magyarországi Rendek' felírása Hajdúk pártfogása tárgyában 1615-ről.

Minémü rettenetes *Tatárhírek* érkezzenek, érkeznek is naponként közinkbe, elhittük, *Nagyságod* mint *Generális Urunk Eö Nagysága leveléből*, 's mind egyebek insinuatíójokból megértette; melly hírekhez, a' *Generalis Urunk Eö Nagyságának* küldött, és az *Erdélyi Fejedelem Leveléhez* képpest, *Generális Urunk Eö Nagysága*, bennünket ide *Kassára* ad 14. diem praesentis Mensis Octobris consultationis gratia convocalt; holott és melly terminuson, midőn magunk között arról beszélgettünk volna, qua via et modo kellene a' *Tatárságnak*, ha hirtelen Országunkba ütnének, ellenek állani? azon közben esett értésünkre, mind a' *Hajdúknak* né-melly *Vármegyékre* küldött *Leveléből*, mind pedig az okból lett protestatíójokból, hogy mivel *Császár* és *Király Urunk Eö Felsege* között egyfelől, másfelől pedig *Török Császár* között, a' húsz esztendeig való frigy úgy ment volna végbe, hogy a' *Hajdú* Városoknak kerítések elrontassanak, és ő magok a' *Törököknek* adófizetők légyenek. Melly dologról mi sanius és late godoskodván, mint a' *Hajdúk Leveléből* és protestatíójokból vesszük eszünkbe; hogy ha őket az ő *Donatíójokban*, szabadságokban, és Lakó helyekben megháborítják, félő hogy valami nagy veszedelmes tumultust Országunkban indítsanak, és arczúl reánk forduljanak; nem különben mint mostan a' *Simmerok* miatt *Lengyel országnak* lett dolga. Tetszett minékünk, hogy *Nagyságodat*, mint *Urunk Eö Felsege* után *Summus Justitiariusunkat*, *Palatinusunkat*, és *Eö Felsege* 's az Ország között *Bíránkat* requiráljuk, könyörögvén azon Országúl *Nagyságodnak*, hogy *Zeme* eleibe vévén mind *Palatinusságabeli* aulhörítassát, mind *Országunknak* megmaradását, hűségünknak megtartását, és végezetre abból következhetendő nagy romlásunkat és veszedelmünket: interponálja *Nagyságod* suas partes *Császár Urunknál Eö Felsegénél*, ex innata sua paterna gratia, qua erga fideles suos afficitur, méltóztassék a' *Törökkel* való tractatust, és frigyét úgy effectualtatni, hogy velünk egyetemben, a' *Hajdú Vitézek*, kik ad fidelitatis humagium *Ő Felsegének* obstrictusok, in ipsorum *Donationibus*, bonis et libertatibus tsendességbe tartassanak meg. Mért *Nadyságos Uram!* Országúl nem tagadhatjuk, tartunk ettől, hogy a' reánk következő nyomorúság miatt, artzal reánk fordulván, az egész *Tiszántúlvaló* földet maga mellé eskesse, a' kik megesküsznek, velek együtt ellenségink legyünk, a' kik pedig meg nem esküsznek 's melléjük nem állanak, azokat levágnak, és Jóságokat tűzzel vassal semmivé tegyék; mely dologba ulterius progredialván, coitis viribus, a' *Tiszáninnétvaló* földet és *Vármegyéket* is subjugálja. Forog ez is eszünkbe, a' mi Országunkban sem *Ő Felsegének*, sem az Orzágnak, semmi oly kész hada nints, kihez bízhatnánk, ha a' *Hajdúságot* is *Jóságokban* való megháborítással, szabadságoknak elvételével, *Töröknek* hódolással való erőltetéssel, és házok kerítésének elvonásával ellenségünkké tegyük, a' *Török* erőtlén állapotunkat eszébe vévén, ezen előttünk való kész hadával, mellyel Országunkba vagyon, artzul reánk fordulván, és véletlenül bennünket Országostól elveszessen. Ex praemissis itaque omnibus rationibus, hogy *Nagyságod* ezt hasznosbban effectualhatná, ez mostani *Ónadi* tractatust, *Ő Felsege* annuentiájából prorogálná, szép szót adván a' *Töröknek*, hogy interim idő haladással *Ő Felsege* kegyelmesen praevideálhatná a' *Töröknek* intentumát, sőt arra a' tractátusra deputalt *Commissariusoknak* is injungálná, ne sijnelnének a' tractatust maturálni, ne láttatnának ez praecipitíójokból valami zürzavarra okot adni, hanem inkább *Nagyságod* legyen azon, minthogy ez a' *Törökkel* való végezés az Orzágnál nem constál, quibus conditionibus lett? *Ő Felsege* hirdetne Ország gyűléset, hogy az egész Ország együtt lévén, és azokat a' *Conditókat* értvén, végezhetnénk Országunk megmaradása felől minden Jót, kiben efféle reánk következő veszedelmet praeventialván, távoztathatnánk el; mert ezenkívül, ha mi véletlen fegyver alatt való veszedelem rajtunk történik *Nagyságod* mint *Bíránk* előtt solemniter protestálunk, mi okai ne legyünk. — Melly protestatiónkról ezen *Nagyságodhoz* küldött *Atyánkfia Káthay János* által, *Nagyságodtól* testimoniálist is kívánunk.

De caetero Illustrissimam D. Vestram diu feliciterque valere desideramus. Datum Casoviae 15-a Mensis Octobris Anno Domini 1615. ejusdem Illustrissimae D. Vestrae servitores paratissimi, universi Status et Ordines Partium Regni Hungariae Superiorum.

9.

II. Mátyás Király Véd-levelé Hajdúk részére a' 8-ik számú felírás nyomán.

Mathias, Dei gratia Electus Romanorum Imperator semper Augustus ac Germaniae Hungariae, Bohaemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae etc. Rex Archidux Austriae Dux Burgundiae, Marchio Moraviae, Comes Tyrolis, Fidelibus Nostris, Egregiis, Strenuis, et Agilibus, Capitaneis, Ductoribus, Centurionibus, et Decurionibus, universisque et singulis Militibus Hajdonibus, in partibus Regni Nostri Hungariae superioribus, Possessionibus nempe *Zoboszló, Nánás, Hadház, V. Pérts et Polgári*, in Cottu de Zabolch existentibus degentibus et commorantibus, salutem et gratiam. — Perlatum est ad Nos, nonnullos Inquietos et publicae pacis osores homines, potissimum autem in partibus istis superioribus, ejusmodi vanos rumores sparsisse, quasi in tractatu Turcico conclusum esset, Domicilia vestra, quae ex *Clementi Nostra Donatione incolitis*, demolienda esse, sublatisque et cassatis Privilegiis vestris, Vos Turcis dedititios esse oportere. — Cum autem res longe aliter se habeat, nec quidquam ex praemissis, vel aliter etiam de novo in tractatum assumptum sit; multominus contra vestram exemptionem quidpiam conclusum, quin potius statutum est, ut defectus et errores illi, contra pacem ad Sitva Torok solemniter factam hactenus admissi, emendarentur, atque inquisitio non in Ditionibus duntaxat Nostris sed aequae etiam ex parte Turcarum institueretur, quo sic sublatis ultro citroque hactenus vigentibus differentiis et guerris, universi fideles Regnicolae Nostri, oblata et securata pace perfrui possent, quo circa, vos universos, et singulos, clementer hortamur, et per praesentes requirimus, quatenus supra dictos illos, et a malevolis sparsos rumores, tamquam vanos, flocci facere, inque fidei vestra devotione, Nobis, naturali utpote Domino et Regi vestro debita, semper persistere, pacem publicam conservare, a rerum novarum molitione abstinere, et ejusmodi verba levia viriliter repudiare, sicque in officio quilibet vestrum sese rite continendo, unanimiter pacifice vivere, et insuper Commissariis Nostris ad partes illas Deputatis, vos obediētes et morigeros declarare velitis ac debeatis, secus itaque Gratiae Nostrae sub obtentu nequaquam facturi. Datum in arce Nostra Regia Pragensi die decima septima Mensis Octobris Anno Domini millesimo sexcentesimo decimo quinto Regnor. Romani quarto Hungarici et alior. septimo, Bohaemici vero Anno quinto. *Mathias m. p. (L. S.) Laurentius Ferentzfy m. p.*

10.

Bethlen Gábor Fejedelem új adomány-levelé Bösörmény felett 1626.

Nos Gabriel, Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps, Partium Regni Hungariae Dominus, Sicularum Comes; ac Oppulidae Ratiboriaeque Dux etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis; quod cum *Nos*, inter praeclaras Principum animi Dotes, quibus gratiae memoriae ipsorum fama, in omnem posteritatem longe lateque celebratissima florescit, clementiam ipsam, quae etiam Liberalitatis laudem in se quasi comprehensam tenere, ac fovere, non obscure rem altius intuenti apparet, maximi potissimique aestimatam esse optime intelligamus: si quidem Subditi quoque, uberiori Principum suorum clementia, in dies erga sese perspecta, hoc quasi stimulo, ad fidelia pleniori eisdem obsequio subjiciendi stadia incitati, domi, militiaeque, nullis rerum asperitatibus, nullaque temporum injuria animo fracti, sinceros Patriae cives, et devota subjectione, candidos erga Principes suos sese declarasse, experientia ipsa, et grata praeteritorum memoria comprobant. In hoc itaque Principatus Solium, Divina bonitate evecti, quorumvis clementiae, et aliarum Virtutum laude eminentissimorum Principum vestigiis insistere cupientes omnem dum in id operam collocassemus; quo ampliori subditos Nostros clementiae sinu complexos, singulari benignitatis affectu prosequeremur, et Merita eorum clementer remuneranda vellemus; Inter quos non minima praeclarae Fidei Testimonia, Fideles quoque Nostri, Egregii Nobiles ac Strenui Milites Hajdones Liberi, in Oppido *Beszermény* nuncupato commoran., erga Nos, et Patriam suam, Regnum Hun-

gariae, omni occasione declaravere, et exhibuere, quae non immerito benigno clementiae affectu agnoscenda vellemus, quin ad subsequentes quoque temporum occasiones; eadem fidelitatis obsequia, constanti animo declaraturi, et exhibituri sint, nulli ambigimus; Totale igitur et integrum Oppidum Nostrum *Beszermény*, in Comitatu de *Zabolch* existens et adjacens, antiquitus vero ad arcem Nostram *Echedien*. tentum et possessum, per Serenissimum autem *Gabrielem Báthory* Principem Transilvaniae, et Praedecessorem Nostrum, in Summa centum mille Floren. Hungar. praescriptis Liberis Hajdonibus inscriptum; demum nunc nobis, in novissima Pacificatione Viennensi cum Sacra Caesarea Regiaque *Matte* inita, dicta arce *Echediensi*, per eandem sacram Caesaream Regiamque *Mattem*, Jure perpetuo collata, inter caeteras eiusdem arcis pertinentias, dictum quoque Oppidum *Beszermény* pari Jure collatum exstitit et donatum: Nos nihilominus, omnem clementiae affectum; eisdem Liberis Hajdonibus declarare benigne volentes, idem totale et integrum Oppidum *Beszermény*, cum totali et integro Telonio ibidem erecto, foroque et nundinis, in diebus festivis conversionis S. Pauli, Palmarum S. Jacobi, S. Stephani Regis, S. Lucae Evangelistae ibidem celebrari solitis, totalique et integro Praedio *Pród* vocato, ad idem Oppidum pertinenti, in praeallegato Comitatu de *Zabolch* existen. habito: Totum item et omne Jus Nostrum, quod Nobis ex Collatione praefatae S. Caesariae Regiaeque *Mattis*, in eodem Oppido *Beszermény* et Praedio *Pród* pertinentiisque eorundem incumbit, aut etiam aliter qualitercunque existeret et haberetur, simul cum cunctis suis prioribus Libertatibus, Immunitatibus, Indultis, Privilegiis, liberoque fori praescriptarumque nundinarum, et mercatum exercitio, et aliis fructibus, emolumentis redditibus, utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, Terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, item aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus; molendinis, et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum, et pertinentiarum suarum Integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad Idem Oppidum et Praedium, de Jure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus existen. memoratis Liberis Hajdonibus, eorundemque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis, Novae Nostrae, Donationis Titulo benigne dedimus; donavimus et contulimus: Imo damus, donamus, et conferimus, Jure perpetuo et irrevocabiliter tenenda possidenda, pariter et habenda. Salvo Jure alieno: Horum Nostrarum pendentis et authentici sigilli Nostri munimine communitarum et roboratarum Vigore et Testimonio Liter. median. Quas Nos in Formam Privilegii Nostri redigi faciemus, dum Nobis in specie fuerint reportatae. Datum in Libera Civitate Nostra Cassoviensi Die vigesima quinta Mensis Februarii Anno reparatae Salutis millesimo sexcentesimo vigesimo sexto *Gabriel* m. p. (L. S.) *Stephanus Kovachótzky* Cancell. m. p.

11.

II. Ferdinand ezen új adományra királyi egyezését minden királyi Jogokkal adja.

1632.

Nos Ferdinandus II. Dei Gratia etc. etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit Universis, quod Nominibus et in Personis Fidelium Nostrorum *Nobilium, Strenuorumque et Agilium Universorum nempe Liberorum Hajdonum in Oppido Bözörmény degent. et commorant.* exhibitae sunt Nobis, et praesentatae quaedam Literae Fidelium Nostrorum Honorabilium Conventus Ecclesiae S. C. de Lelesz Transumptionales in simplici papiro, ex duabus Arcubus, seu Ternionibus conglutinatis constant. patenter confectae, sigilloque eiusdem Conventus Authentico a tergo impressivae communitae, continentis in se Transsumptive Tenorem Literarum Donationalium Serenissimi condam *Principis Gabrielis Bethlen*, alias Sacri Romani Imperii, et Transylvaniae Principis etc. quibus mediantibus, idem condam Princeps *Gabriel Bethlen* totale et integrum Oppidum *Bözörmény* nuncupatum in Cottu de *Zabolch* existent. habit., simul cum totali et integro *Praedio Pród* appellato, ad idem Oppidum *Bözörmény* pertinente, inque praeallegato Cottu de *Zabolch* existente habit., simul cum cunctis illarum pertinentiis, emolumentis utilitatibus, et quibus libet Proventibus, certis ex respectibus, modisq. et conditionibus, in eisdem Literis Donationalibus clarius expressis, et specificatis, Jure perpetuo, et irrevocabiliter Novae suae Donationis titulo, dedisse donasse et contulisse dignoscebatur, tenoris infrascripti. Supplicatum itaque *Matti* Nostrae, humiliter exstitit, Nominibus et in personis pfatorum Liberorum Hajdonum *Bözörményien.* quatenus easdem Literas, dicti

Conventus Ecclesiae S. C. Lelesz Transumptionales, omniaque singula in eisdem contenta, rata, grata et accepta habere, Literisque nostris de verbo ad verbum inseri, et inscribi facient. praemissis perennalibus, dationi, Donationi, et collationi, aliisque omnibus et singulis, in eisdem Literis transumptionalibus fusius contentis et expressis, Nostrum Regium Consensum, pariter et ad sensum praebere dignemur, quarum quidem Literarum tenor talis est: Nos *Stephanus Telekessy* Praepositus et Conventus S. C. de Lelesz, memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis; quod Egregii *Joannes Tarpay*, alter *Joannes Torma*, et *Thomas Literatus*, *Liberi Hajdonum Oppidi Beöszeörmény* Nostram personaliter venientes in praesentiam, suis Ipsorum, ac Egregii *Nicolai Kiss Capitanei*, totiusque Universitatis Liberorum Hajdonum, ejusdem Oppidi *Beöszeörmény* Nominibus et in Personis, exhibuerunt Nobis, et praesentarunt quasdam Literas, Serenissimi condam Principis *Gabrielis Bethlen*, alias S. R. Imperii et Transylvaniae Principis, etc. etc. Novae Donationis, super Donatione, et Collatione dicti *Oppidi Böszeörmény*, et *Praedii Prod* vocati, in Cottu de Zabolch existent. habit. et adjacent., eisdem Liberis Hajdonibus, per eundem condam Principem facta, in Libera Civitate Cassoviensi die 15-a Mensis Febr. in Anno reparatae Salutis Millesimo sexcentesimo vigesimo sexto sub impendenti, et Authentico suo sigillo confectas, et emanatas, manuumque suae Serenitatis, et Cancellarii sui subscriptionibus roboratas, et communitas tenoris infrascripti, petentes Nos debita cum Instantia, ut Nos easdem Literas dicti condam Principis, Novae Donationis, Literis Nostris de verbo ad verbum transcribi et transumi faceremus, in Transumptoque praesentium Literarum Nostrarum, sub Sigillo Nostro Conventuali Authentico extradari, et etc. emanari facere vellemus quarum quidem Literarum tenor talis est: Nos *Gabriel*, Dei Gratia etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit Universis, quod Nos cum inter Praeclaras Principum animi Dotes etc. etc. videatur *Documentum sub Nro 10*. Unde Nos hujusmodi petitioni praefatorum *Joannis Tarpay* alterius *Joannis Torma*, et *Thomas Literatus* Hajdonum, suis ipsorum, ut praefertur, ac dictorum Capitanei, et totius Universitatis Hajdonum Oppidi *Beszeörmény* Nominibus et in personis, uti juste et legitime Nobis factae annuentes, et acquiescentes, praescriptas hujusmodi Literas, dicti condam Principis Novae Donationis, non abrasas, non cancellatas non variatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio ac suspitione carentes, de verbo ad verbum sine diminutione, et augmento aliquali, praesentibus Literis Nostris Transumi et inscribi facien., in Transumptoque Praesentium Literarum Nostrarum, sub sigillo Nostro Conventuali Authentico eisdem Hajdonibus Jurium suor. futura pro cautela dandas duximus et concedendas. Datum Feria quarta proxima post Festum Beati Mathaei Apostoli, et Evangelistae Anno Domini Millesimo sexcentesimo trigesimo secundo. Nos itaque hujusmodi humillima supplicatione, pro parte praefatorum universorum *Liberorum Hajdonum* in supradicto Oppido *Beszeörmény* degentium, Nostrae modo quo supra, porrecta Majestati, Regia Benignitate exaudita, clementer et admissa, praesertim Literas, dicti Conventus Ecclesiae S. C. de Lelesz transumptionales, non abrasas non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio ac suspitione carentes, Praesentibus Literis Nostris, de verbo ad verbum sine Diminutione et augmento aliquali insertas et inscriptas, quoad omnes earundem continentias, Clausulas et articulos, eatenus quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae, viribusque earundem veritas suffragatur ratas, gratas, et accepta habent., praemissis perennalibus Dationi Donationi, et Collationi, aliisque omnibus, et quibusvis, superius in eisdem Literis Transumptionalibus clarius denotatis, et expressis Nostrum Regium Consensum praebuimus, imo praebemus, Benevolum pariter et Ad sensum. Et nihilominus, cum ad nonnullorum Fidelium Nostrorum humillimam supplicationem, Nostrae propterea factam Matti, tum vero attentis et consideratis Fidelitate et Fidelibus servitiis annotatorum *Liberorum Hajdonum Böszeörményiensium*, quae iidem Sacrae Primum Regni Nostrae Hungariae Coronae, ac dein Matti Nostrae, pro locorum et temporum exigentia, fideliter exhibuisse, et impendisse perhibent., seque in posterum quoque debitae Fidelitatis Constantia, et sinceritatis Zelo, Fidelem sacrae Coronae semper operam impendere pollicentur. *totum et omne Jus Nostrum Regium*, si quod in praetitulatis totalibus, Oppido nempe *Böszeörmény*, et *Praedio Prod* in antefato Cottu de Zabolch existent. habit., *etiam aliter qualitercunque haberemus, aut eadem Nostram, ex quibuscumque Causis, viis, modis, et rationibus concernerent Majestatem*, simul cum cunctis suis Utilitatibus, et pertinentiis quibuslibet, Terris scilicet Arabilibus, cultis, et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, sylvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscaturis, piscinis, aquarumque decursibus molendinis et eorum locis, generaliter vero, quarumlibet utilitatum, et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis Nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis, et antiquis Limitibus existent. ad eadem Oppidum *Böszeörmény*, et *Pród*, de Jure et ab antiquo spectantibus, et pertinere de-

bentibus, memoratis Liberis Hajdonibus Bösörményiensibus eorumque Haeredibus, et Posteritatibus, utriusque sexus Universis, dedimus, donavimus, et contulimus, imo damus, donamus, et conferimus Jure perpetuo, et irrevocabiliter tenen. possid. pariter et habend. salvo Jure alieno. Harum Nostrarum secreto sigillo Nostro, quo ut Rex Hungariae utimur, impendenti communitarum, vigore et Testimonio Literarum. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae Die decima sexta Mensis Novembris, Anno Domini Millesimo sexcentesimo trigesimo secundo Regnorum Nostrorum Romani 14-to Hungar. et Reliquorum 15-to Bohaemiae vero Anno 16-o Ferdinandus. *Stephanus Sennyey, Episcopus Jauriensis, Laurentius Ferentzfy.*

12.

II. Ferdinand, Dorogi Hajdúk' szabadságait megerősíti 1638.

Nos Ferdinandus II-us Dei Gratia, Electus Romanorum Imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohaemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae Rex, Archi Dux Austriae, Dux Burgundiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, Marchio Moraviae Comes Tyrolis et Gorithyae, etc. Memoriae commendamus, tenore praesentium significantes, quibus expedit universis; quod Nos cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum humillimam supplicationem, Nostrae propterea factam Majestati; tum etiam benigne Animo revolventes, ea demum ratione, quam optime consuli posse, dum nimirum eos, qui sincero affectu, et Constanti devotione, erga Majestatem Nostram, et Sacram praefati Regni Nostri Hungariae Coronam ducti, in fidelitate Nobis debita perseverantes, omni Clementia, et gratiis Regiis prosequi non desinimus: eos ultro, qui eandem fidelitatem consecrari volentes, ad thronum Gratiae, et Clementiae Nostrae recurrere contendunt, fidelitaeque servitia, pro commodo Regni, et Regnicolarum exhibere sunt prompti, et parati, condigna pariter Benignitate complectimur. Hunc itaque ob respectum, strenuis et Militaribus viris Hajdonibus in oppido Dorogh ac Cottu de Zabolch existenti degentibus eandem libertatem, et facultatis praerogativam, de Regiae Nostrae potestatis plenitudine, quam hactenus a tempore quo in praefato Loco condescenderunt, eos habuisse notum, et manifestum habetur, hac tamen Lege et conditione, ut primum et ante omnia in devotione uti praemissum est Sacrae Regni Nostri Coronae, et Successorum Nostrorum Regum Hungariae ipsi quoque Hajdones Incolae oppidi Dorogh, debitis, et consuetis terminis, Regno, et Regnicolis, haud quamquam praejudicantibus, aut quoquo modo detrimentum inferentibus, vel vero caussantibus, sese contineant, Juramentum fidelitatis et omnimodi obsequii pro Majestate Nostra, et Sacrae Regni Coronae praestent devotioni Nostrae, et dictae Coronae sese submittant, ab eaque nullo penitus modo in futurum sese abstrahant, reversalibus idoneis hocce eorum fidelitatis obsequium testentur et confirment. Ad Nostram, Regni Nostri Hungariae Palatini supremi Capitanei requisitionem, equis, et armis bene instructi, in castris, penes expeditionem Nostram, contra et adversus hostes, et impetitores Nostros, et Regni quosvis, absque solutione aliqua duos menses continuos militare teneantur, et sint obstricti: iis autem exactis postmodum Stipendium Mensuum florenor. trium et denariorum viginti, donec videlicet servitiis eorum utendum videbitur exsolvi, et pendi debebit. Cura vero ipsorum defensionis protectionis, quatenus in memoratis suis libertatibus conserventur, fidelibus Nostris, Regni Nostri Hungariae superiorum partium supremo Capitaneo moderno, et futuris, Praesidiorem item, ac Confiniorum Nostrorum Zathmariensis, Kalloviensis, Tokayensis, supremis Capitaneis similiter modernis et futuris committitur: qui etiam pro excessibus eorum, cum quaesitu tamen praedicti partium Regni Nostri Superiorum Supremi Capitanei, ad quem pariter simul, et Judicem, Bellicum Cassoviae, Appellationem Causarum deferre debebunt corrigendi, et puniendi habeant facultatem, quae omnia et singula, et robur suum et realem effectum habeant, firmiterque observentur, praesentes Literas Nostras, Secreto Sigillo Nostro, quo ut Rex Hungariae utimur, impendenti Communitas dictis Hajdonibus in memorato Oppido Doroghiensi, in antelato Cottu de Zabolch existenti habitantibus dandas duximus, et concedendas: imo damus, et concedimus, praesentium per vigorem. Datum in Civitate Nostra Vienna die 10-a Mensis Augusti Anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo secundo, Regnorum Nostrorum Romani decimo tertio, Hungariae et reliquorum decimo quarto, Bohaemiae vero Anno decimo quinto, *Ferdinandus, m. p. (L. S.) Stephanus Sennyey, m. p. Episcopus Jauriensis, Laurentius Ferentzfy, m. p.*

13.

I. Leopold, Mátyás', II. Ferdinand', Bethlen' és Rákóczy György' adományait meg-
erősíti 1666.

Nos Leopoldus, Divina favente Clementia electus Romanor. Imperator semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohaemiae etc. etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod fideles Nostri *Nobiles strenui et Agiles Militaresque viri* *Valentinus Leuthe* et *Andreas Fejér in Szoboszló*, *Dimetrius Kola in Nánás*, et *Franciscus Kiss in Rác Beszermény*, ita nuncupatis Oppidis Nostris, inque Cottu de Zabolch adjacentibus commorantes *Liberi Hajdones* Mattis Nostrae venientes in conspectum, suis ac reliquorum universor. Fidelium Nostror. tam videlicet in praerecensitis tribus quam aliis quatuor velut in *Polgár*, *Hadház*, *V. Pérch*, et *Dorogh*, in dictis Oppidis Nris. omnino in Cottu jam dicto de Zabolch existentibus degentium Liberor. Hajd. seu militum Nror. nominibus, et in personis exhibuerunt nobis et praesentarunt certas quasdam ternas Literas, Fidelium Nostror., honorabilium Conventus Ecclae S. Crucis de Lelesz Transumptionales, in simplici papyro, Binas quidem ex duobus et medio ternionibus conglutinatis constantes in longum patenter confectas, Sigilloque ejusdem Conventus Authentico superius a tergo in flava caera impressivè communitas, continentes in se transumptive certas quasdam alias Literas Sacratissimorum, quondam Principum ac Dominor., *Mathiae et Ferdinandi II-i* pari formiter Imperator. Rnor. ac Germaniae, Hung., Bohaemiae, etc. Regum Dnorum abavi, et Avi praedecessor utpote Nostror. colendissimor. felicium Reminiscentiar. *super antiquis eorundem Libertatibus et Immunitatibus* Privilegiales certis sub Conditionibus modisque et formis, Literis in eisdem specificè declaratis emanatas; tertias autem ex sex arcubus filo sericeo variegati coloris consutis, in forma Libelli confectas, Sigilloque praefati Conventus S. Crucis de Lelesz authentico ab intus in Inferiori earundem margine, in simili qua supra caera, itidem impressivè communitas, habentes in se Transumptive adhuc alias quasdam Literas Illustrissimor. quon. *Gabrielis Bethlen Donationales*, *Georgii vero Rákóczy Senioris* Transylvaniae Principum Confirmationales, nec non super iis praetitulati avi Nostri *Ferdinandi II. Literas consensuales* ut similiter confirmationales *Jurisq. sui Regii Donationales*, pro parte nimirum praenominator. Liberor. Hajdonum seu militum Nostror. *Rátz-Beszerményiensium* confectas tenorum infrascriptor. Supplicatum itaque exstitit Matti Nrae, pro Parte eorundem universor. Liberor. Hajdonum seu militum Nostror. Incolar. antefator. septem oppidor. humiliter; ut easdem ternas Literas annotati Conventus Ecclae S. Crucis de Lelesz Transumptionales, et omnia ac singula in eisdem contenta ratas, gratas, et acceptas haben. Literisq. Nostris Privilegialib. de verbo ad verbum inseri et inscribi facien. acceptare, approbare, roborare, ratificareq. ac pro iisdem Ipsorumq. posteris et Successorib. universis innovant perpetuo valituras Gratiòse confirmare dignaremur. Quarum et quidem primarum Literar. tenor talis est. Nos *Franciscus Somogy* Praepositus et conventus Ecclae S. Crucis de Lelesz memoriae commendamus tenore praesentium significan. quibus expedit universis, quod strenui ac militares viri *Ladislavus Nagy in Polgár*, nec non *Michaël Szüch in Nánás* Oppidis sic vocatis commorantes Hajdones Nostram personaliter venien. in praesentiam suis ac reliquor. Hajdonum in *Polgár* et *Nánás* praedictis, item *Szoboszló*, *Hadház* et *V. Pérch* oppidis et Possessionib. in Cottu de Zabolch existen. habitis degentium nominibus, et in personis, exhibuerunt Nobis, et praesentarunt, certas quasdam Literas Ssmi olim Principis, anni Domini Domini *Mathiae* Dei Gratia Electi Romanor. Imperator. semper Augusti, ac Germaniae, Hungariae, etc. Regis pientissimae recordaonis privilegiales die 1-a mensis Aprilis anni millesimi sexcentissimi decimi tertii dudum transacti praeterita, in arce sua Regia Poseniensi in Pergameno patenter confectas, et emanatas, ac sub secreto ejusdem Smae Caeae Reaeq. Mattis Sigillo, quo ut Rex Hung. utitur, impendenti, ejusdemque et *Laurentii* quondam *Ferentzfy* Secretarii sui manuum subscriptionib. communitas tenoris infrascripti, petentes nos, debita cum Instantia, ut Nos easdem Literas Privilegiales de verbo ad verbum transcribi, et transumi faceremus, in transumptoq. praesentium Litterarum Nostr., sub sigillo hujus conventus Nostr. usitato et Authentico eisdem extradare vellemus. Quarum tenor est iste, *Nos Mathias Dei Gratia* etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis quod Nos cum ad nonnullor. fidelium Nostror. humillimam supplicationem, Nostrae propterea factam Matti, tum etiam Benigne animo revolventes, ea demum raone, quam optime consuli

posse, etc. etc. *Videatur Productum sub Nro 7-o*. Dat. in arce Nostra Posenien. die 1-a mensis Aprilis Ao Domini millesimo sexcentesimo decimo tertio. Regnor. Nostror. Romani 1-o Hungariae et reliquorum 5-o, Bohaemiae vero 3-o, *Mathias, m. p. Laurentius Ferentzfy, m. p.* Unde Nos hujusmodi petitioni praefatorum *Ladislai Nagy et Michaëlis Szüch*, praevio modo coram nobis factae tanquam justae et legitimae annuentes, et acquiescentes, praeinsertas Litteras Privilegiales non abrasas, non Cancellatas, non variatas nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspitione carentes de verbo ad verbum sine diminutione, variatione et augmento aliquali praesentibus Litteris Nostris transunt., et inseri facien. in Transumptoq. praesentium Litterarum Nostrar. praeattacto Sigillo Nostro Conventuali et authentico memoratis Hajdonibus, in dictis Possessionibus *Szoboszló, Nánás, Hadház, V. Pérch*, et *Polgár* degentibus jurium eorundem uberiores ad Cautelam extradant. esse duximus, et conceden. Datum feria sexta proxima ante Dnicam 17-am Ssimaе, atque individuae Trinitatis Ao Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto. Alterar. vero continentia sequitur in haec verba. Nos *Franciscus Somogy* Praepositus et Conventus Ecclae S. Crucis de Lelesz, memoriae commendamus, tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod strenui *Michaël Szilágyi et Szava Penith* Hajdones, Nostram personaliter venien. in praesentiam suis ac reliquor. Hajdonum in Oppido *Dorogh*, et Cottu de Zabolch existen. degentium nominibus et in personis exhibuerunt nobis et praesentarunt certas quasdam Litteras Smi. olim Principis Dni Dni *Ferdinandi II.* Dei gratia Electi Roman. Imperatoris, semper Augusti etc. etc. pietissimae recordationis, super libertate et immunitate eorundem Privilegiales, die decima mensis Augusti Ani. millesimi sexcentissimi trigesimi secundi dudum praeteriti Vienna in pergamento patenter confectas et emanatas, ac sub pendenti ejusdem olim Ssmae Mattis Sigillo, propriaeq. manus tam suae, quam Illustrissimi ac Reverendissimi quondam Dni *Stephani Sennyey* Episcopi Jaurien. et *Laurentii Ferentzfy* subscriptionibus communitas tenoris infrascripti, petentes Nos, debita cum Instantia, quatenus Nos easdem Litteras Privilegiales de verbo ad verbum transcribi, et transumi faceremus, in Transumptoque Litterar. Nostrar. sub Sigillo hujus Conventus Nostri usitato, et authentico Eisdem extradare vellemus. Quarum quidem Litterarum privilegialium tenor sequitur in haec verba, —: Nos *Ferdinandus II.* Dei gratia Electus Romanor. Imperator semper Augustus etc. etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis. Quod Nos cum ad nonnullor. Fidelium Nostr. humillimam Supplicationem, Nostrae propterea factam Matti, tum etiam Bgne Animo revolventes, eadem raone etc. etc. *Videatur Documentum sub Nro 12-o provocatum*. Dat. in Citte Nostra Vienna die 10-a Mensis Augusti, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo trigesimo secundo Regnor. Nror. Romani decimo tertio, Hungariae et reliquorum decimo quarto, Bohaemiae vero Anno decimo quinto *Ferdinandus, m. p. Stephanus Sennyey* Eppus Jauriensis m. p. *Laurentius Ferentzfy* m. p. — Unde Nos hujusmodi petitioni pfator. *Michaëlis Szilágyi et Savae Penith* modo praemisso coram Nobis factae tanquam justae et legitimae annuentes et aquiescentes praeinsertas Litteras Privilegiales non abrasas non Cancellatas, non variatas, nec in aliqua sui parte suspectas sed omni prorsus vitio et suspitione carentes, de verbo ad verbum sine diminutione, variatione, et augmento aliquali praesentibus Litteris Nostris transumi. et inseri facien. in transumptoq. praesentium Litterarum Nrarum, sub praeatto Sigillo Nostro Conventuali et authentico, memoratis Hajdonib. Dorogiensib. Jurium uberiores ad Cautelam extradant. duximus et Conceden. Datum ipsa Dominica decima sexta Sacrosanctae et individuae trinitatis Anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto; tertiarum tandem series talis est. Nos *Franciscus Somogy* praepositus Conventus Ecclae S. Crucis de Lelesz. Memoriae commendamus, per praesentes significantes quibus expedit universis Quod *Egregius Andreas Szilassy*, Juratus Civis, et *Stephanus Nánási Juratus Notarius, Liberiq. Hajdones Oppidi Beszermény Nram* personaliter venien. in praesentiam in ipsorum propriis ac *Egregii Andreae Keresztes, Capitanci totiusque Universitatis Liberor. Hajdonum dicti oppidi Beszermény* Nominibus et in personis exhibuerunt Nobis, et praesentarunt quasdam Litteras Celsissimi Principis, ac Domini Domini *Georgii Rákóczy* Dei Gratia Principis Transylvaniae Partium Regni Hungariae Domini, et Sicularum Comitum Confirmationales in Theka rubra Auro depicta ex pergamento in forma Libelli suppendenti et Authen. Sigillo suo Confectas et emanatas, alias Litteras Nostras Transumptionales Ssmi quond. Principis, et Domini Domini felicis reminiscetiae *Ferdinandi II.* Dei Gratia Electi Romanor. Imperatoris ac Germaniae Hgriae, Bohaemiae Regis Super Litteris quibusdam Serenissimi quon. Principis *Gabrielis Bethlen*, Sacri Romani Imperii, et Transylvaniae Principis Donationalibus Consensuales, et Confirmationales, Jurisq. sui Regii Donationales in se continentes tenoris infrascripti petentes a Nobis, debita cum instantia, ut Nos easdem Transumi, et transcribi facien. in Transumptoque Litterar. Nrarum sub Sigillo Nro Conventuali Authen. extradari, et emanari facere vellemus. Quarum quidem Litterarum Confirmationaliu tenor talis est.

Nos *Georgius Rákóczy* Dei Gratia Princeps Transylvaniae partium Regni Hgriae Dnus et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significan. quibus expedit universis, Quod *Egregii Andreas Keresztes* Capitaneus, et alter *Andreas Szilassy* Juratus Civis Liberi Oppidi Nostri Hajdoncialis *Rátz Beszermén* pro suis, et Universis Liberor. Hajdonum ejusdem Oppidi *Beszermén* Incolar. partibus, etc. etc. Datum in Civitate Nostra Alba-Julia Die secunda mensis Septembris Anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo sexto *Georgius Rákóczy* m. p. *Michaël Mikes* Cancell: m. p. Unde Nos hujusmodi Petitioni praefator. *Andrae Szilassy* Civis, et *Stephani Nánásy* Notar. Jurator., Liberor.que Hajdonum suis, uti praefert. ac dictor. Capitanei totiusque Universitatis Liberor. Hajdonum praefati Oppidi *Bösör-ménien.* nominibus et in personis, uti juste et legitime nobis factae, annuent. et aquiescentes praescriptas dicti Domini Principis Transylvaniae Literas Confirmational. cum reliquis omnibus modo praemisso eisdem insertis, non abrasas, non cancellatas, non variatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio, et suspicione caren. de verbo ad verbum sine diminutione, variationeque, et augmento aliquali praesen. Litteris Nostris inseri et inscribi Facien. in Transumptoque praesen. Literar. Nostrarum sub Sigillo Nostro Conventuali authen. eisdem Hajdonibus, Jurium suorum futura pro Cautela et Tutitione necessar. dandas duximus, et concedendas. Datum feria Sexta proxima post Festum S. Mathei apostoli anno Domini 1656. supra scripto (L. S.) Nos itaque hujusmodi humillima supplicatione praetactor. *Valentini Leuthe, Andrae Fejeér, Demetrii Kola, Francisci Kiss,* suis, caeterorumque universorum Liberor. Hajdonum, seu militum Nostrorum Incolar. praementionator. Septem Oppidor. nominibus et in personis nostrae porrecta Matti, Regia benignitate exaudita, clementer et admissa, praeinsertas ternas Literas saepofati Conventus Ecclae S. Crucis de Lelesz Transumptionales, non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio, ac suspicione carentes praesentibus Literis Nostris Privilegialibus, de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali insertas, et inscriptas, quoad omnes earundem continentias, clausulas, et articulos, eatenus, quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae, viribusque earundem veritas suffragatur, ratas, gratas, et accepta haben. (iis, quibus in binis illis praelibator. *Mathiae et Ferdinandi II-i* Literis Privilegialibus expressum est, sub Conditionibus, modisque et formis) acceptavimus, aprobavimus, roboravimus, ratificavimus, atque pro toties dictis Liberis *Hajdonibus* seu militibus Nostris Incolis, praespecificator. Septem Oppidorum *Ipsorumque posteris, et Successoribus Universis* innovantes, perpetuo valituras, gratiose confirmavimus; alioquin enim praesentes Literas Nostras Privilegiales eisdem minime volumus sufragari. Imo acceptamus, aprobamus, roboramus, ratificamusque et confirmamus; eo, quo praetactum est modo; Salvis nihilominus Juribus alienis. Harum Nostrarum Secreto Sigillo Nostro, quo ut Rex Hungariae utimur impendenti communitarum vigore et Testimonio Literarum. Datum per manus Fidelis Nostri nobis dilecti Reverendi *Francisci Szeghedy* Eppi Ecclae Vátziensis Consiliarii Nostri, ac per antenominatum Regnum Nostrum Hungariae, Aulae Nostrae, Cancellarii in Civitate Nostra Vienna Austriae, Die prima Mensis Decembris Anno Domini Millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto. Regnorum Nostrorum Romani nono. Hungariae et reliquorum duodecimo, Bohaemiae vero Anno undecimo. Reverendissimis at Venerabilibus in Christo Patribus, et Dominis, *Georgio Szeleptsény* metropolitanae, Strigonien. etc. etc. Item Spectabilibus et magnificis Comite *Francisco Veselén* de Hadad, perpetuo in Murany Regni Nostri Hungariae Cottus tenen. et honores. *Leopoldus* m. p. *Franciscus Szeghedy* Episc. Vátziens. m. p. *Stephanus Orbán* m. p.

14.

I. Leopold Véd-levele Szabolcs Megye hatósága 's a' Tokaji Harmintzados hábor-gatása ellen. 1666.

Leopoldus Dei Gratia Electus Romanorum Imperator, semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohaemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeq. etc. Rex Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, Marchio Moraviae, Comes Habsburgi, Tyrolis et Goritiae etc. Fidelibus Nostris Spectabilibus ac Magnificis Comiti *Francisco Veselényi* de Hadad, perpetuo in Murány Regni Nostri Hungariae Palatino, Aurei Velleris Equiti, Judici Cumanorum Lctenenti, Cottuum Gömörien. Pesth, Pilis, et Sólth Supremo Comiti Camerario, et Consiliario Nro Intimo: Comiti alteri *Francisco* de *Chiak*, perpetuo terrae Scepusiensis et Cottus ejusdem Supremo Comiti, partium praedicti Regni Nri Hungariae Superiorum Generali

Capitaneo, nec non *Sigismundo Petheö* de Gherse, Partium earundem V. Generali, Praesidiiq. Nostri Onodiensis Supremo Capitaneo, Equitibus Auratis, Camerariis Nris, Egregiis item ac Nobilibus Comiti, V. Comiti, Judicibus Nobilium et Universitati Magnatum ac Nobilium Cottus de Zabolch; Salutem et Gratiam. — Conquesti sunt Matti Nostrae Fideles Nostri Egregii, Nobiles, et Agiles Septem liberorum Hajdonibaliu Oppidoru Nostroru Capitanei, ac tota denique Universitas. Qualiter non de essent Nonnulli, qui celebratis, ad Instantiam sui medio Judicis Nobilium praefati Cottus de Zabolch, certis quibusdam in medio eorundem modo hactenus inconsueto Inquisitionibus, processu quoque contra eos, coram antelato V. Comite ejusdem Cottus instituto, finalem deliberationem realicum executione peragi facere, ac per hoc ipsos, in suis antiquis libertatibus, consuetudinibus, ac Privilegiis, a Divis quon. Hgriae Regibus Nris praedecessoribus felicis recordationis, iis datis et concessis turbare, ac molestare vellent, et niterentur, ejusmodi Libertatum Suarum praepjudicio, injuriaque et damno manifesto, Supplicando Nobis humillime, quatenus ipsis de condigno remedio Gratiose providere tuitionemque, et defensionem eor. vobis Committere Bgne dignemur. Quorum Nos humili Supplicatione Regia Benignitate exaudita Clementer et admissa, cum et alias in omnibus virtute privilegiorum suor. solius Supremi Cralis Nostri Cassoviensis Jurisdictioni, et non Judicatu V. Comitis alicujus subjecti esse dignoscerentur; sed et Universos, ac Singulos Subditos Nros in suis Antiquis libertatibus Privilegiis, et Consuetudinibus, pro officii Nri Regalis dictamine omnino conservare decrevimus. — Proinde Fidelitati Vrae, ac Vrum Singulis harum Serie firmiter praecipientes committimus et mandamus; ut dum et quando ac quotiescunque a praememoratis Septem Libero- rum Oppidor. Hajdonicalium Nostroru Capitaneis ac tota denique Universitate simul vel divisim requisiti fueritis, aut alter Vrum requisitus fueris, eosdem, tam in personis propriis, quam rebus, Bonisq. Universis contra quoslibet violentos, et illegitimos impetitores, et damnificatores signanter autem contra Fidelem Nostrum Egregium Michaëlem Palánky Tricesimatorem Ntrum Thokaiensem modis omnibus tueri, protegere, ac defendere, neque tu V. Comes antelati Cottus de Szabolch ullam ad Instantiam ejusdem aut alterius cujuscumque executionem in medio eorundem attentare, peragereq. debeatis et teneamini. Auctoritate Nostra Regia praesentibus vobis hac in parte per nos plenarie concessa et attributa. Jureque et justitia mediante. Secus itaque nullatenus facturi. Praesentibus perfectis exhiben. restitulis. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae, die vigesima prima Mensis Martii Anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto Regnoru Nostroru Romani 8-o Hungariae et reliquorum undecimo, Bohaemiae vero Anno decimo. *Leopoldus.* m. p. (L. S.) *Stephanus Orbán.* m. p.

Praesens Benignum Smae Caeae Reaeq. Mattis Domini Dni Nri Clementissimi Mandatum exhibitum est mihi introserto, et demissa animi Subjectione et Obsequio acceptum in arce Lipchensi die ultima Mensis Apr. Ao Dni 1666. *Francisco Veselényi* Regni Hungariae Palatino m. p.

Praesens Bgnum Smae Caeae Reaeq. Mattis Dni Dni Nri Clementissimi Mandatum exhibitum est mihi introscripto, et demissa animi Subjectione et obsequio acceptum. Cassoviae die 6-a Mensis May Ao 1666. Comiti *Francisco* de *Chák* Supremo Grali Cassoviensi m. p.

Praesens Bgnum Suae Mattis Smae Dni Dni Nostri Clementissimi Mandatum exhibitum est et praesentatum mihi introscripto, et demissa cum Subjectione acceptatum Viennae 20 Xbr. 1666. *Sigismundo Petheö* m. p.

Praesens Bgnum Suae Mattis Smae Dni Dni Nostri Clementissimi Mandatum Protectionale exhibitum mihi est et praesentatum, perque me debito homagialis obligationis et reverentiae cultu acceptat. Cassoviae d. 16-a Septembr. Ao 1713. Comes *Jouannes Pálffy* m. p.

15.

I. *Leopold más rendbeli Véd-levele a' Hajdúknak paraszti terheltetése ellen.* 1687.

Leopoldus Dei Gratia Electus Romanorum Imperator Semper Augustus ac Germaniae Hgriae Bohaemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeq. etc. Rex, Archi Dux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carynthiae, Carniolae, Marchio Moraviae, Comes Habsburgi, Tyrolis, et Goritiae etc. Fidelibus Nris Universis Reverendissimis, Reverendis, Honorabilibus, Spectabilibus, ac Magnificis, Egregiis, Nobilibus, Strenuis, prudentibus ac circumspectis Dominis praelatis, Baronibus, Magnatibus, Nobilibus, Campestris, et Praesidiariae militiae Nrae Generalibus, Capitaneis, Colonellis, ipsisque militibus, cujuscumque Ordinis, et Nationis; Camerarum item

Nrurarum Supremis et Vice Praesidibus, ac Consiliariis, nec non Cottatum quorumcunque, signanter vero de Zabolch, Supremis et V. Comitibus Judlium, et Jurassoribus modernis et futuris: Sed et aliis cujuscunque Status, Gradus, Conditionis, honoris et Praeeminentiae Homini- bus quocunq. officio fungentibus, cum praesentibus requirendis salutem et gratiam. *Repraesentarunt humillime Matti Nrae fideles Nostri Egregii et Strenui Milites Hajdones.* Caeteriq. Cives et Incolae Septem Oppidor. Hajdonicalium utpote: „*Beszermény, Nánás, Hadház, V. Pérts, Polgár, Szoboszló et Dorogh nuncupatorum.* Quod licet iidem juxta Privilegia per „*Sacratissimos olim Principes Mathiam et Ferdinandum secundum Romanorum Imperatores, ac „Germaniae, Hungariae, Bohaemiaeq. Reges Abavum, nimirum et Avum Praedecessores Nros „felicissimae recordationis ipsis elargita, et per Nos etiam in Anno adhuc millesimo sex- „centesimo sexagesimo sexto Clementer confirmata, Libertate, facultateq. et Praerogativa ex- „emptionis, ab omnibus omnino oneribus ordinariis, et extraordinariis a tempore, quo in prae- „fata Loca condescenderunt, gavisii fuissent, imperturbateq. etiam gaudere et Nonnisi equis, „armisq. bene instructi, contra Nros et Regni Nostri Hostes militare debeant, quemadmodum „usque ad annum millesimum sexcentisimum octuagesimum quintum, per Constitutos Nros illa- „rum partium Generales in iisdem immunitatibus *Conservati etiam existissent: recenter evolu- „tos duntaxat ante duos annos, ad militarium Portionum solutionem, aliorumque onerum Sup- „portationem* ad instar pure Ruralium personarum, et simul ad exercituationem, non curato „eo quod observatam erga Nos fidem, ac fidelitatem per hostes Nostros funditus, Domicilia „eorum eversa, incinerata, et ipsi etiam totaliter ruinati, sedibusque propriis pulsi sint, com- „pellere, taliterque in eorum antiquis Libertatibus Consuetudinibus et Privilegiis, ac immuni- „tatibus, ipsos turbare molestareq. veriti non fuissent, ac ne fors ulterius adhuc onerare tur- „bareque vel etiam in eadem Loca, sua redire, pacificeque eosdem ibidem commorari haud „permittere niterentur praemissarum Libertatum, Privilegiorum, Praerogativarum, et Immuni- „tatum praejudicio valde gravi, sed et injuria ipsorum manifesta,“ supplicando Matti Nrae hu- millime, quatenus Ipsi de condigno remedio Gratiose providere, liberumque et tutum regres- sum, ad praespecificata eorum Loca, et in illis permansionem secundam permittere, tuitionem- que et defensionem personarum et rerum, ac Bonorum ipsorum vobis committere benigne di- gnaremur, nec pateremur eosdem in praedeclaratis illorum Privilegiis praerogativis, ac immu- nitatibus et exemptionibus improvisè destitui. Quorum Nos *hujusmodi* humili supplicatione tam diligenti, et seria Nonnullorum fidelium Nrurum, Ministrorum penes eos facta recommenda- tione, Voto et Opinione benigno exauditis clementer et admissis Considerantes etiam Regiae munificentiae esse fideles subditos suos praesertim armis contra hostes servientes premiare po- tius, quam in promeritis eorum Privilegiis ac Immunitatibus turbare, aut turbari permittere vel maxime militaribus Impositionibus aggravari facere, cum miles militem solvere non teneretur.*

Ea propter vobis quibus supra Universis harum serie firmiter praecipientes committi- mus et mandamus, quatenus a modo in posterum futuris semper temporibus praenominatos prae- specificator. *Beszermény, Nánás, Hadház, V. Péreh, Polgár, Szoboszló et Dorogh* Septem Oppidorum Hajdonicalium Cives, Milites, Hajdones, et Incolas, prius quidem ad pristina eor. Loca libere redire ibidemque secure morari, eorum Territoriis, Praediis Privilegiis item antiquis et praerogativis Immunitatibusque et exemptionibus quibusvis imperturbate uti, frui et gaudere permittere, in iisdemq. conservare et manutenere, imo in personis quoque et rebus ac bonis ipsorum rite, et in persona Nra tueri protegere, et defendere, toties, quoties cum praesenti- bus requisiti fueritis, vel alter vestrum fuerit requisitus, modis omnibus debeatis ac teneamini. Auctoritae Nra Regia, vobis eatenus per praesentes plenarie concessa, et *atributa, Jureque et Justitia mediante* secus vero facere aut ipsos praemissis in domiciliis, Privilegiis Libertatibus, Immunitatibus, et exemptionibus turbare, molestare, Impositionibus quibusvis onerare, et da- mnicari, turbari, molestari, onerariq. permittere, nusquam et nequaquam praesumatis, aut si- tis ausi, ita tamen, ut iidem etiam milites Hajdones, Cives et Incolae eorundem Oppi- dorum ea, ad quae vi dictorum eorundem Privilegiorum observanda obligant. Sancte et invio- labiliter observent. praestent. et exequantur. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae Die quinta Mensis Augusti Ao Dni millesimo sexcentesimo octuagesimo septimo Regnorum Nostro- rum Romani vigesimo nono, Hungariae et reliquorum trigesimo nono, Bohaemiae vero Anno trigesimo Primo *Leopoldus. m. p. (L. S.), Petrus Korompay. El. Epps Nitriensis m. p. Joannes Maholany m. p.*

I. Leopold újabban elösmervén a' Hajdúk' érdemeit, őket a' kamarai követelések alól felmenti 1695.

Nos Leopoldus Dei Gratia Electus Rnor. Imperator, semper Augustus, ac Germaniae Hungariae, Bohaemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque etc. Rex, Archi Dux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, Marchio Moraviae, Comes Habsburgi, Tyrolis, et Goritiae, etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit Universis. Quod Nos intuitu semper illibate servatae fidelitatis fideliumque Servitiorum, exinde Comparatorum Meritor. fidelium Nostror. Egregior. ac Strenuor. Militum et Hajdonum, Judicum nempe et caeterorum Civium, ac Incolar. ipsarumque Communitatum Septem Oppidorum Hajdonicalium utpote *Böszörmény, Szoboszló, Polgár, Nánás, Dorogh, Hadház ac V. Pérch*, quae Iidem Sacrae imprimis antelati Regni Nostri Hungariae Coronae, Angustissimaeque Domui Nostrae Austriacae ac consequenter Majestati quoque Nostrae, pro locorum, et temporum diversitate, signanter vero, tam praeteritorum, quam de facto vigentis belli Turcici motuum, propriis expensis militando, castraque Nostra Caeo Regia sequendo pstitor non minus damnorum, quae Iidem, notanter ante biennium, propter bis mille animarum in captivitate tartaricam abductionem pati debuisse, ac quod inde ab introducta in antelatum Regnum Nostrum Hungariae hybernalium Portionum Contributione ac Cassam Nostram Bellicam ad praesens usque effective, ad trecenta millia florenorum pro expeditione Nostra Bellica contra jurati nominis hostem turcam ordinata ingenti cum enervatione sui, et extrema facultatum exhaustione prono animo suppeditasse, diversaque id genus Servitia, hactenus in procurando commeatu ad Bloquadas fortalitorum, ab hospitibus receptorum praestitisse perhiberentur eosdem cives et Inhabitatores, ipsorumque posteros et Successores a pensione, seu Solutione Decimarum et Nonarum per Cameram Nostram Scepusiensem praetensarum, ad mentem Benignar. executionalium Nostrarum, adhuc in Anno 1692. die vere trigesima Mensis Aprilis per expeditionem Camerae Nostrae Aulicae, emanatarum, eisdemque pro futura cautela extradatarum, quas per praesentes, Benigne roboravimus, ratificavimus, et confirmavimus Clementer exemimus, libertaverimus, ac immunitaverimus exemptosque Immunes ac Liberos reddiderimus, nulli dubitantes praeattacta septem Oppida Hajdonicalia obveniente praesertim annonaria quapiam necessitate, pro publico Bono, Subsidium aliquod frumentarium sponte sua suppeditatura; ita tamen et ea Conditione, ut Iidem Hajdones praerepetitiq. Ipsorum haeredes et Posteritates universi in debita Nobis et Successoribus Nostris Legitimis scilicet Hungariae Regibus, fidelitate semper permanere debeant, et teneantur; alioquin praesentem Gratiam Nostram ipsis minime volumus suffragari, imo roboramus, ratificamus et confirmamus, eximimus, libertamus, et immunitamus, exemptosque Liberos, et immunes decrevimus, praesentium per vigorem salvo Jure alieno, quo circa vobis fidelibus Nostris Camerarum Nostrarum Hungaricae et Scepusiensi praefecto Administratori, directori, caeterisque Consiliariis, prout et Comiti V. Comiti, Judlium, et Jurassoribus, Cottus Zabolchensis, nec non Administratoribus, Inspectoribus, Praefectis, Tricesimatoribus, Provisoribus, et reliquis officialibus, signanter vero Tricesimatoribus Nostris Regiis praesentibus et futuris, harum serie Clementer et firmiter committimus et mandamus, quatenus a modo in posterum supra nominata Oppida Hajdonicalia ipsosque Hajdones et milites Nostros, Haeredesque et Posteritates ipsorum universos ad solutionem praeattactarum Decimarum, Nonarum contra formam praesentem Gratiae Nostrae exemptionalis, libertationis, et immunitationis, quocumque tandem sub colore arctare, et compellere, vel eosdem Hajdones, Haeredesque et posteritates ipsorum universos quovis modo, in Bonis, et rebus illorum quibusvis impedire, turbare, mulctare, et damnificare nusquam et nequaquam praesumat, sed hanc ipsam gratiam Nostram exemptionalem eisdem, modo praedeclarato factam, et concessam firmiter, et inviolabiliter, tam vos ipsi observare, quam per alios quorum interest, et intererit observari facere modis omnibus debeatis et teneamini, secus non facturi. Praesentes autem quas secreto Sigillo Nostro quo ut Rex Hungariae utimur, impendenti, communiri fecimus, post earum lecturam iterum reddi volumus, et jubemus praesentanti. Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae die trigesima Mensis Octobris Anno milesimo sexcentesimo nonagesimo quinto, Regnorum Nostrorum 38. Hungariae et reliquorum 41. Bohaemiae vero Anno quadragesimo. Leopoldus. m. p. (L. S.) Georgius Ghilányy m. p. Franciscus Somogyi m. p.

VI. *Károly Császár és Király a' Hajdúk' szabadságait 'sa't. megerősíti 1725.*

Nos Carolus Sextus Dei Gratia Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniae, Hispaniarum, Hungariae, Bohaemiae, Dalmatiae, Croatiae, Schlaveniaeque etc. Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, Luxemburgi, Vierthebergae, et Thaeckae Superioris et inferioris Silesiae Princeps Sveviae, Marchio Moraviae, Comes Habsburgi, Tyrolis, Ferreris Khyburgi et Borichyae etc. memoriae commendamus Tenore praesentium significantes, quibus expedit universis. Quod Fideles Nostri Egregius *Samuel Csanady* Oppidorum Nostrorum Hajdonicalium Primarius Capitaneus, et *Nicolaus Harangy* Oppidi Bözörmény Juratus Notarius, veluti praedictorum Oppidorum Hajdonicalium, utpote Bözörmény, Szoboszló, Nánás, Vámos Pérts, Hadház et Dorogh in Comitatu de Zabolch existentium ablegati, seu Plenipotentiarii Nostram venientes in praesentiam tam suis, quam et reliquorum universorum, Fidelium Nostrorum in supradictis Oppidis degentium Liberorum Hajdonum, seu militum Nostrorum nominibus, et in personis exhibuerint, et praesentaverint Nobis certas quasdam ternas Literas Serenissimi condam Romanorum Imperatoris, et Hungariae Regis Leopoldi Domini Genitoris, et Praedecessoris gloriosae memoriae desideratissimi Privilegiales, primas quidem ad Formam Libelli, alteras vero binas patenter confectas, Sigilloque ejusdem Secreto, et propriae manus subscriptione communitas, ac in Archiducali hacce Civitate Nostra Vienna Austriae, sub datis prima mensis Augusti Anni Millesimi sexcentissimi, octuagesimi septimi, et vigesima Octobris Anni Millesimi sexcentissimi nonagesimi quinti emanatas, quibus mediantibus, et quidem primis Idem Divus olim Genitor et Praedecessor Noster universas, et quaslibet Libertates, Jura et Privilegia, exemptionesque et immunitates, quas et quae videlicet dictorum Oppidorum Hajdonicalium Incolae Liberique Hajdones seu milites a tempore illo, quo eadem oppida incolere caeperunt a diversis Romanorum Imperatoribus, et Hungariae Regibus, prout et Transylvaniae Principibus, intuitu complurium militarium servitorum suorum, sibi comparare poterant modis Formis, et conditionibus in iisdem Literis Privilegialibus contentis, et expressis confirmasse. Secundis vero ut iidem ab Hostibus totaliter ruinati, et de Sedibus suis pulsi, rursus ad pristina eorum Loca redire, ibidemque omnibus antiquis Privilegiis, Praerogativis, immunitatibus, et exemptionibus inperturbate uti, frui, et gaudere possint, benigne annuisse, ac decrevisse, ac tandem tertiis — a' solutione, et praestatione Decimarum, et nonarum per Cameram Nostram Scepusiensem eorum praetensarum eosdem in perpetuum exemisse, pro exemptisque declarasse dignoscebatur. Tenorum infrascriptorum. Supplicatum itaque existit Majestati Nostrae nominibus et in Personis, suprafatorum universorum Liberorum Hajdonum seu Militum Nostrorum, Incolarum videlicet memoratorum Oppidorum Hajdonicalium debita cum Instantia humillime; quatenus Nos easdem Ternas Divi olim Genitoris, et Praedecessoris Nostri Literas Privilegiales omniaque, et singula in iisdem contenta ratas, gratas et accepta habent. Literisque Nostris similiter Privilegialibus inseri, et inscribi facient. acceptare, approbare, roborare, et ratificare, ac pro praedictis Liberis Hajdonibus, seu Militibus Nostris in iisdem oppidis Hajdonicalibus degentibus, et commorantibus, Ipsorumque posteris et Successoribus universis innovando, perpetuo valituras, gratiose confirmare dignemur. Quarum quidem Literarum Privilegialium, signanter autem primarum Tenor talis est. Nos Leopoldus Divina favente Clementia etc. etc. ut sub Nro.

Secundarum autem Tenor sequitur in hunc modum: Leopoldus Dei gratia etc. etc. ut sub Nro

Tertiarum tandem continentia sic habet: Nos Leopoldus Dei gratia etc. ut sub Nro

Nos itaque hujusmodi humillima dictorum *Samuelis Csanady* Capitanei, et *Nicolai Harangi* Jurati Notarii supplicatione tam suis, quam et reliquorum Universorum Liberorum Hajdonum seu militum Nostrorum in supra fatis Oppidis *Bözörmény, Szoboszló, Nánás, Vámos Pérts, Hadház et Dorogh* in dicto Cottu Szabolchiensi existen. degentium, et commorantium nominibus et in personis Nostrae modo, quo supra porrecta Majestati Regia benignitate exaudita, clementer et admissa praeinsertas ternas Domini olim genitoris, et praedecessoris Nostri

piae memoriae desideratissimi, Literas Privilegiales non abrasas. non cancellatas neque in aliqua sui Parte suspectas sed omni prorsus vitio, et suspicione carentes, praesentibus Literis Nostris Privilegialibus de verbo ad verbum, sine diminutione, et augmento aliquali insertas, et inscriptas quoad omnes earundem continentias clausulas, et articulos eatenus, quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae viribusque earundem veritas suffragatur, ac si et in quantum iidem hactenus in usu eorundem fuissent ratas, gratas et accepta haben. acceptavimus, approbavimus, roboravimus et ratificavimus, ac pro toties dictis Liberis Hajdonib. seu militibus Nostris suprafatorum videlicet sex Oppid. (Polgari, siquidem Jurisdictioni Dominali Capituli agrien. subjectum jam esset) Incolis, ipsorumque posteris et Successoribus Universis innovantes perpetuo valituras gratiose confirmavimus, imo acceptamus, aprobamus, roboramus, ratificamusque, et confirmamus, ita tamen, ut onera Contributionalia, sicut hactenus in posterum quoque proportionate supportare, et praestare teneantur. Salvo tamen Jure alieno harum Nostrarum Secreto Sigillo Nostro quo, ut Rex Hungariae utimur inpendenti communitarum vigore et Testimonio Literarum Datum per manus Fidelis Nostri Nobis Dilecti Reverendi Adami Acsádi de eadem Episcopi Veszpremiensis Locique et Comitatus ejusdem nominis Supremi ac perpetui Comitum, Abbatis S. Martini de Vaska, Consilarii item Nostri, ac per dictum Regnum Nostrum Hungariae, aulae Nostrae Cancellarii, in Archiducali Civitate Nostra Vienna Austriae, die decima tertia Mensis Novembris Anno Domini Millesimo septingentesimo vigesimo quinto, Regnorum Nostrorum Romani decimo quinto, Hispaniar. XXIII-o, Hungariae vero Bohaemiae et reliquorum anno aequo XV-o, *Carolus. m. p. (L. S.) Adamus Acsádi Eppus Veszpremiensis m. p. Josephus Sigray. m. p.*

18.

Gróf Pálffy János Nádor' véleménye a' Hajduk' szabadságai tárgyában 1745.

Oppida Hajdonicalia *Szoboszló, Bözörmény, Nánás, Dorogh, Hadház, et V. Pérts* medio demissae suae Instantiae coram sua Majestate representant, quod ubi juxta Arlum. ultimae Diaetae tantum triginta quatuor milites praestare tenerentur, in moderna nihilominus necessitate pro servitio suae Mattis Smae quadringentos equites statuere et futuris etiam temporibus, ad Insurrectiones Regnicolares, in aliquo Numero concurrere velint, Supplices sequentes Conditiones, et quidem ex fundamento Privilegiorum, et immunitatum, per Suam Matrem Benigne resolvi, videlicet — 1-o ut a Contributionis solutione, immunitentur. — 2-o Census Cameralis et Jurisdictio in Iisdem non praetendatur. — 3-o Cottus Zabolchiensis Jurisdictioni non subjiciantur — Ut de praemissis tribus punctis fundate disseri possit; necessarium est praemittere quae olim fuerit, et quae nunc sit Hajdonicalium OO. sors et conditio. — Sciendum itaque quod OO. Hajdonicalium Incolae fuerint semper homines Liberi militari Servitio addicti, et ideo, etiam militari Jurisdictioni subjecti: et cum ex hac ratione, tum vero quod plurimi eorum jam antea nobiles erant, Contributionem non solvebant circa Annum 1606. sub potestatem olim Botskay devenerant, qui eosdem statui publico utiles esse perspiciens, utilioresque adhuc futuros existimans, si certo alicui Loco affixi et illocati fuerint, ideo non solum per elargitas Literas armaltes, eosdem nobilitavit, sed et Oppidum Kálló ac desertas Possessiones *Nánás, Dorog, Varjas-Hadház, V. Pérts*, et *Vid* in Comitatu Szabolchensi existentes ipsis cum jure Regio contulit ac eosdem a solutione quarumvis Contributionem, Lucrique Camerae, et quorumlibet Servitiorum praestatione immunitavit: Anno 1609. memoratus *Stephanus Botskay* jam fati Hajdonibus Oppidum Szoboszló cum jure Regio etiam contulit: motibus Botskaianis finitis juxta Arlum 9. 1609. Privilegia OO. Hajdonicalium confirmantur, ita ut Palatinus Regni eadem coram se, produci faciendo, Matrem Regiam eorum Regnantem desuper informet. — Huic etiam Art. est satisfactum, nam Anno 1613. Mathias II-us Imperator et Rex Hungariae Hajdonum de *Szoboszló, Nánás, Hadház, V. Pérts*, et *Polgár*, Privilegia confirmavit, et quoad Jurisdictionem eosdem superioris Hungariae Generali et Capitaneis subiecit Judicem Bellicum Cassoviensem pro Appellationum Judice declarando Anno 1632. Ferdinandus II-us Hajdonibus Oppidi Dorog, eas, quas habuerunt Libertates, sub Iis, quibus Mathias II-us Clausulationibus confirmavit. praedeclarata privilegia Statutionibus quoque sunt solidata. — Quoad Oppidum Bözörmény sequentia peculiaris triplicis Ordinis Privilegia habentur: primum Gabrielis principis Transilvaniae Anno 1609. expeditum: in quo Hajdonibus Oppidi Kálló, Loco ejusdem Oppidi dat perennaliter Oppidum *Bözörmén* cum Praedio *Pród*, in Cottu Zabolchensi, in centum militibus florenis et Evictionem

etiam obligat. secundum per divum olim Imperatorem Ferdinandum II-um Anno 1632. elargitum, in quo consensum suum Regium super praedeclarata cessione Principis Transylvaniae, impertitur — tertium divi olim Imperatoris Ferdinandi III-i in quo praefati Ferdinandi II-i consensum confirmat: prout ad perfectionem Privilegii Jure Hungariae statutio requiritur, ita quodlibet ex praemissis privilegiis nullo sine contradicente legitima statutione firmatum fuit Anno 1666. divus Leopoldus Imperator Privilegia prior. Imperator. pro Oppidis *Böszörmény, Szoboszló, Nánás, Dorog, Hadház, Polgár*, et *V. Pértis* eorumque Incolis confirmavit Ao eodem 1666. Jurisdictionem sibi vindicare intendebat, in Oppidis Hajdonicalibus Cottus Zabolchensis, quod Leopoldus Imperator inhibuit eo, quod OO. Hajdonicalia, vi Privilegior. suor. solius Cassoviensis Gralis Jurisdictioni sint subjecta Ao 1687. vetat Leopoldus Imperator OO. Hajdonicalia Contributioni subjici, eo quod in Privilegiis Hajdones ab omnibus oneribus sint immunes domiciliaque eor. ob observatam erga Regem suum fidem funditus sint eversa et quod miles militem solvere non teneatur. Ao 1695. Leopoldus Imperator Bgne perpendens ex OO. Hajdonicalib. bis mille animarum in turcicam captivitatem, abductionem eademque Oppida, pro expeditionibus militaribus contra turcam ad 300,000 flor. impendisse praedicta Oppida a praestatione decimar. et nonar., per Cameram Scepusiensem ptendi ceptarum immunitat. — cessante per aliquot Annos Belligeraone OO. Hajdonicalia, tum ex hac raone, tum vero aerarii Regii necessitatibus succurrere volentes; medio tempore subsidium pecuniarium Rae Matti obtulerunt, quod ex post in Contributionem transiit, quae quamprimum incepit memorata Oppida separatim et a Cottu Zabolchensi distinctum portionale quantum habuerunt. Contributionis solutione non obstante in quibusvis occasionib. psertim vero in Bellis turcicis non tam ex impositione quam ex debito zelo armis quoque Regibus suis serviverunt: Interea Cottu Zabolchensi memorata Oppida Jurisdictioni suae applicare intendente in Dioeta Anno 1715. conditus fuit Art. 95. hujus tenoris: ut OO. Hajdonicalia, Cottus Zabolchensis legali Jurisdictioni subjiciantur, et quidem 1-o ut idem Arlus. per expressum continet modalitatē prius Commissionaliter stabilienda, quia tamen modalitas, quae cum Legib. Regni, et cum statu OO. Hajdonicalium correspondisset nunquam adinveniri potuisset, ideo nec eorum subjectio aut in Cottum Zabolchensem incorporao unquam est subsequuta. — Ao 1795. Divus olim Imperator et Rex Carolus VI-us OO. Hajdonicalium Privilegia in quantum in eor. usu fuissent, Bgne confirmavit, cum hac adjectione, ut onera Contributionalia proportionate solvant, controversiam interea inter Cottum Zabolchensem et OO. Hajdonicalia de Jurisdictione vigentem defuncta Rae Caes. Matts. in variis Commissionibus ac etiam per Consilium R. Lccttle revideri fecit, post quas Revisiones in Dioeta Anni 1729. per Articulum 8. ordinatum fuit ut cum negotium inter OO. Hajdonicalia, et Cottum Zabolchensem controversum per Consilium Regium jam discussum et suae Matti Caeae representatum habeatur, per Suam Mattem. determinetur: Controversiae huic ubi jam suae Matti submissum erat se ab inderecto Camera quoque immiscuit, atque coram modo titulata Caeo R. Majestate repraesentavit quod aliquis nomine OO. Hajdonicalium circa Annum 1702. titulo Census annui 6000 flor. Camerae appromisisset item quod cum OO. Hajdonicalia se ad nullum statum Hgriae applicare possint; ideo Jurisdictioni Camerali subjici debeant. quibus absque eo quod quoad praetensionem hanc Cameralem OO. Hajdonicalia audita Privilegiaque eor. visa fuissent pie defuncto Imperatori et Regi Carolo 6-o medio Referadae Cameralis propositis et submissis existentibus sua Caea Mts semet sequentem in modum Bgne resolvit: ut cessante belligerationis ratione OO. Hajdonicalia in recognitionem terragli ex fdmento Contractus dependendis annue 6000 floren. per Cameram aulicam asserti nunquam tamen mostrati praeter Contributionale quantum quolibet Anno 3000 floren. ad aerarium Regium titulo Census solvant: Fiscum Regium pro Domino terrestri recognoscant, ab Administratore Camerali Scepusiensi tamquam Dnum terrestrem repraesentante dependeant et nonnisi in personalibus auditoratui Bellico Cassoviensi sint subjecti caeter. a Jurisdictione Cottus Zabolchensis ulterius quoq. maneat immunes: prout in more est Camerarum Jurisdictionalia quavis occasione affectare ita Administrator Cameralis Scepusiensis se omnibus viis et modis, quoad OO. Hajdonicalia, seu in possessionem Juris Dnalis seu terrestralis ponere allaboravit; ulterius tamen non est progressus, quam quod OO. Hajdonicalia contra eor. voluntatem, praeter Oppidum Böszörmény conscripserit, et quod in negotiis OO. Hajdonicalia concernentibus cum Consilio Reo Loccttli respondeant; exactio, Census, reliquaque Jurisdictionalia ad nullum effectum imo ne ad minimum quidem motum, in Oppidis Hajdonicalibus pervenerunt: praetensione enim Camerali OO. Hajdonicalibus innotescente eadem illico ad Columnas Regni Consiliumque Regium Lottle recurrerunt, Privilegiaque sua non solum personas, sed et terras eorum a quovis onere, in specieque a lucro Camerae immunitantia produxerunt: declarantes se, quoad praetensionem Cameralem Viennae auditos, Privilegiaque eor. visa non fuisse, nihilque inter eosdem et Cameram, sed duntaxat

inter Cottum Zabolchensem actum fuisse: praeterea quod malint OO. Hajdonicalia deserere; quam se solutioni census et Jurisdictioni subicere. Consilium R. Lcttle Privilegia Hajdonicalia revidit, atque omnia, quae in hoc negotio pro et contra occurrere possint accurate discussit demissamque Opinionem suam defunctae Cao. Regiae Matti submissam eo direxit, quod ex Privilegiis Hajdonum Libertas, et ab omni Contributione in specieque a lucro Camerae quoque interventa immunitatio eorum satis appareat, cum tamen ad solvendas Portiones jam semel resolvissent majori onere eosdem gravari nequire, maxime cum et ipsemet Augustissimus Imperator Carolus VI-us Privilegia Hajdonum Confirmando nihil aliud, quam solutionem Contributionis pro Aerario Regio reservasset, et de reliquo Oppida Hajdonicalia in suis Privilegiis et eorum usu stabilivisset; hac Opinione per Consilium Rgm. Lcttle Suae Caesareae Matti submissa existente, praetensio Cameralis intuitu Census, et amplioris Jurisdictionis sepultum jacuit, et neque per Cottum Zabolchensem quidpiam motum fuit, praeterquam quod in ultima Diaeta Posoniensi Anno 1741 Cottus Zabolchensis praetensionem suam renovasset; Oppidaque Hajd. sibi subjeci petivisset, nihil tamen obtinuit. Verum Sua Mattis Artlo 36. modo dictae Diaetae Bgne resolvit quod petiti Cottus Zabolchensis in futura Diaeta Bgnissimam habitura sit rationem, quamvis Oppida Hajd. intuitu praetensionis Cameralis ulterius quoque ex fundamento Legum patriarium et suorum privilegiorum se plenam securitatem habere existiment, nihilominus sibi magis adhuc providere cupientes modernas circumstantias, quae ipsis in magnis his necessitatibus suae Matti Smae utile quidpiam Servitium praestandi, et sibi etiam Securitatem procurandi occasionem porrigere videntur, arripiunt, atque sub praeattactis tribus conditionibus actu quadringentos equites, non secus et pro futuris Insurrectionibus possibilem concursum offerunt. Quod itaque primae conditionis Loco petitam OO. Hajdonicalium a contributionali quanto immunitationem attinet: Opinatur Comes Palatinus, eadem Oppida ex respectu tantorum Privilegiorum ad solvendam Contributionem de stricto Jure adigi non potuisse. Quia tamen solutio Contributionis jam in longaevum usum deducta esset, Divusque Imperator Carolus VI-us sub salvatela Portionalis oneris Privilegia eorundem confirmasset; hinc vel ulterius quoque Contributionem solvant; vel si e Servitio Suae Mattis Smae magis esset; eosdem viritim ad praestanda continuo Militaria Servitia regulare quaerenda esset talis modalitas juxta quam per Servitia OO. Hajdonicalium Militaria, sua Mattis Sma omnia ea, vel plus etiam prosperaret, et aquireret, quae per Cessationem Contributionis, vecturarum, quarteriorum, ac aliorum per OO. Hajdonicalia praestari solitorum esset, eo usque vero insistendum esset, ex parte suae Mattis usui praescripto contributionis.

Quo ad secundum praetensionem nempe Census, et Jurisdictionem Cameralem, praeterquam quod pensio Census praedeclaratis Divorum Regum Privilegiis Contrariaretur: nec Jus patrium aut bene fundata ratio admitteret ut ubi OO. Hajdonicalia extra obligationem ex puro Zelo, ad solvendam Contributionem accesserunt, adhuc solutione Census graventur: per hoc enim eorum conditio esset rusticorum sorte deterior., qui praeter Contributionem et Dominalem obligationem alio onere non gravantur, Oppida Hajdonicalia vero praeter haec etiam Militare deberent. si etiam praemissa non essent sufficeret tamen vel id, ad OO. Hajdonicalia, ab onere Census immunitanda quod defuncta Cao. Rea Mattas, Privilegia Oppidorum confirmando, non aliud quam Contributionem exemisset, sibique reservasset: praeterea quod si Census solutio iisdem imponeretur, nihil est certius, quam quod ii modernas Sedes cum irreparabili Suae Mattis, et publici damno essent deserturi, et aliorum abituri, quod eosdem etiam coram Consilio Reo Lcttli Hgco Anno 1733 declarasse Palatinus recordatur; quantum vero situm sit in eorum conservatione Palatino optime constat utpote qui experientia sciret, quod eadem oppida non solum in casibus inopinatis prouti fuissent motus *Tökölyiani*, *Tokaiani*, *Rákóczyani*, ac *Peroiani*, in instanti arma cepissent, et quo necessum fuerat, semet applicari potuissent et permisissent, sed et ubi sub tumultibus *Rákóczyanis* omnes partium illarum Incolae, ad diversas latebras se recepissent Oppida Hajdonicalia toti Armadae Caesareae receptaculum, et sustentationem praebuissent.

Eadem est ratio per Cameralem praetensae per Cameralemque Scepusiensem administrationem exerceri coeptae Jurisdictionis, quae prouti Matti Suae Smae nihil importat in nullaque circumstantia servitium Regium promovet ita per ejusdem Juris cessationem Mattas sua nihil amittit; imo in tantum prosperabit, quod hacce Jurisdictionis sublacione, consolata oppida Hajdonicalia utique adstatuendos 400 Equites concurrent, et futuris etiam temporibus militiam Regni Insurrectionalem militibus e gremio sui statuendis augebunt; nec existimandum, quod per hoc Oppidorum Hajdonicalium Incolae evadant independentes, seque tam bene non conservabunt, si enim a primordio usque ad annum 1733 potuerunt sine Camerali Jurisdictione, et vigilantia subsistere, et semet conservare, non est ratio, cur nunc subsistentia eorum Camerali

Jurisdictioni unice attribui debeat. — Ad haec nihil suae Matti, nihil Statui publico praejudicabitur, si quoad politica, et Oeconomica Consilio Regio, quoad Juridica, prima quidem a Capitaneo, tamquam prima Instantia, et tandem a Tabula Regia et Septemvirali quoad Personalia vero et Militaria, vel a Palatino, vel ab eo, penes quem fuerit Generale Commando dependebunt, maxime enim non conveniat militares homines Camerali Jurisdictioni subicere: Palatinus hanc quaestionem census et Jurisdictionis cum aliis etiam Jurisperitis, et in Servitio Regio constitutis, viris communicavit, quorum ea fuit opinio quod per nullum Judicem Oppida Hajdonicalia, ad solvendum censum adigi possint supponit Palatinus, quod nec ad mandatum suae Mattis Juris Consulti Hgci aliud sint operaturi. — Quod tertium, praetensam nempe Cottui Zabolchiensi incorporationem, nullam Legem videt Palatinus, quae eadem Oppida, memorato Cottui incorporari juberet. Obstat vero in Contrarium Resolutio Carolina 1733: per quam Oppida Hajdonicalia a praetensione Cottus Zabolchensis sunt immunitata: Obstat porro conservatio OO. Hajdonicalium, quae hactenus se bene conservarunt, si tamen Cottui incorporarentur, nihil est certius, quam quod prouti idem Cottus pessum ivit, ita etiam antelata Oppida pessum ire deberent. — Vivum exemplum est Oppidum antea Hajdonicale Polgár dictum, quod ubi in aliam formam fuisset transmutatum, Jurisdictioni videlicet Dominali et Cottensi subjectum, Incolae ejusdem sunt dispersi et Oppidum in ultimam ruinam devenit, obstat adhuc sequens naturalis ratio quod videlicet Cottus Zabolchiensis ideo Oppida Hajdonicalia sibi incorporata habere velit, ut se per concursum Oppidorum eorum in portionali quanto, in praejunctisque Quarteriis, et aliis juvare possit. Ast Oppida Hajdon. onus sibi e Contributione, aliisque jam enarratis obveniens aliunde portant, ac ut Loco Cottus Zabolchiensis quidpiam subeant, ad hoc nulla ratione adigi possunt: praeterea ex praemissa deductione patet, quod OO. Hajdonicalia obligationem solvendae Contributionis non ex Lege, sed ex propria voluntate, ex demissaque erga Regem Suum Zelo in se assumserint, voluntas vero eorum, nunquam se eo extendit, ut vel in hac materia Contributionis vel alias etiam Cottui Zabolchiensis subjiciantur: maxime cum haec Subjectio ipsis Loco pene Censurae esset, qua Incolae Hajdonicales semet uti praemissum Benevole ad Contributionem resolventes minus plectendi essent: nec per hanc incorporationem, sublationem quidpiam Legibus Regni praejudicabitur, tum ideo quod in iisdem, de Oppidis Hajdonicalibus Cottui Zabolchiensi subjiciendis nihil contineatur tum etiam, quod Materia haec per Dioetarum 1715, 1729, 1741, Art. aliunde Resolutioni Regiae submissa habeatur, prout igitur potuit Imperator olim et Rex Carolus VI-us ut Oppida haec non subsint Cottui Zabolchensi resolvere, ita ab altissimo Regio munere alienum non erit si sua Regia Majestas, idem quoque resolveret. Concludit proinde antelatus Comes Palatinus, ut cum Mattis Sua Ssma aliunde nullum Censum ab Oppidis Hajdonicalibus percipiat praetensaque Cameralis Jurisdictio Suae Matti nihil fructificet, cumque nec coram Judicibus Regni, praetensiones hae pro Sua Matte obtineri possint, dignetur Sua Mattis ab utroque abstrahere, non secus a praetensione Cottus Zabolchensis, Oppida Hajdonicalia immunitate oblationemque eorum de Statuendis Militibus Bgne acceptare, atque eadem in Politicis Consilio Reo Lcttli, in Juridicis Tabulae Septemvirali et Regiae atque in Impersonalibus Jurisdictioni Bellicae subicere.

19.

Királyi Resolutio a' követelt kamarai bér örökös eltörlése eránt 's a' t. 1745.

Sacra Sua Regia Mattas erga reiteratum Incolarum OO. Hajdonicalium tum sibi immediate humillime porrectam, tum vero medio hujus Consilii Regii Ltis demisse repraesentatam Instantiam cunctis in hanc rem facientibus iterato plene discussis, ex examinatis clementer ac finaliter resolvit: ut memoratorum Oppidorum Inhabitatores publicam Regni contributionem, et alia hanc concomitantia onera, quemadmodum huc usque; ita etiam in posterum, tam positivis Regni Legibus immemoriali usu firmatis, propriisque Anno 1725 confirmatis Privilegiis quam etiam publico Regni Statu, et Servitio Regio id ipsum exigentibus, in perpetuum et indispensabiliter solvere ac subire teneantur.

Quod vero petitam Censum Dominalis Anno 1733 iisdem impositi abrogationem, et a Jurisdictione Cottus Zabolchiensis Immunitatem attinet; clementer resolvit: *Ut a Censu Dominalis solutione, tam pro praeterito, quam pro futuro immunes quidem relinquuntur*, stabilem autem regulationem Status, Conditionis, et obligationis ipsorum, prout etiam benignam Regiam Suam Resolutionem in ordine ad subjectionem Jurisdictioni Cottus Szaboltsensis, conformi-

ter art. 36: novissimae Dioetae Anni 1741. ad futuram Regni Dioetam clementer reservat. Interea autem ad exigentiam, et ad Satisfactionem Privilegialis Suae obligationis, oblatos 400 Equites ea Lege benigne acceptat, ut eosdem a dato percipiendae hujus Regiae Resolutionis suae, intra 14. dies absque ulla tergiversatione, armis, equis et omnibus requisitis instructos, ac durante hoc bello, juxta benignam Suae Mattis Dispositionem militaturos, et per memorata Oppida vestiendos, armandos, et in numero conservandos, a die tamen exitus e Regno: Suae Mattis stipendiis ad normam aliorum alendos expediant, et in posterum etiam, quoties necessitas fuerit, ac per Mattem Suae Regiam demandatum exstiteri, seu sit Generalis, aut Particularis Regni Insurrectio, seu non, cum obligatio nominatorum Incolarum ex speciali, ac ipsis favorabili Privilegio enata, nullam cum Insurrectionibus Regni connexionem habeat, 400. aut pro Ratione necessitatis etiam plures milites, in Regno quidem conformiter Privilegio suo, per duos menses propriis Stipendiis, extra Regnum vero ad normam aliorum solvendo statuere obligentur; et penes hanc obligationem in reliquo usque futuram Dioetam in statu quo relinquuntur. Datum ex Consilio Regio Ltli Posonii die 30-a Mensis Julii Anno 1745 celebrato.

19. NB.

De Districtu 6 Oppidorum Hajdonicalium.

Praemisso eo, quod cum ex mente articuli 67: 179% Deputationi regnicolari tantum interna negotiorum in Districtibus separatas portas habentibus administratio, juxta actualem privilegiorum usum releganda, non item privilegiorum eorundem examen commissum sit; quaestiones circa censum Cameralem ex parte Fisci Regii in Oppidis his praetensum; ultra lege definitos muneris Excelsae Deputationis limites vergant; Fiscus proinde Regius, si quod hoc in puncto Jus fovet, claris articulo 95: 1715: et 25: 179% tenoribus se conformare debeat.

Postulato Districtus Oppidorum Hajdonicalium per Status et Ordines Regni anno 1807. Comitally congregatos ddo 30. Octobris Suae Matti Ssimae in eo proposito, ut quippe directio Suprema Districtus hujus, quae in praesentia poenes Cameralem administrationem Cassoviensem est, eadem uti apud Jazyges, et Cumanos ratione, Domino Regni Palatino deferatur, Excelsa quoque Deputatio Regnicolaris tanto praeonius assentit, quod cum Districtus hic, vi impertitorum ei privilegiorum Capitaneo Superiorum Regni Partium subesse debere, idem reflexe etiam ad articulum 25: 179%: quo Districtus hic in Numerum Regni Statuum cooptatus habetur, multo convenientius a Supremo Regni Capitaneo depensus sit; uniformitas porro administrationis in Districtibus his unione solum gubernationis obtineri possit; praevidere denique sit, querimonias illas, quae continuarum inde ab annis 20. Regiarum Commissionum necessitatem induxerunt, non ante cessaturas, quam in Domino Regni Palatino, admodum articuli 11: 1485. Comitum et Judicem suum veneraturi sint; salva Consilii Regii Locumtenentialis in iis, quae ad publicam cum Regni Systemate connexam administrationem spectant, directione, et activitate.

Quoad indolem Jurium possessionariorum Hajdonum advertendum censet excelsa regnicolaris Deputatio: Hajdones quidem jura sua possessionaria, ex donatione statutione firmata tenere; inter haec tamen, et reliquorum Regni Nobilium Jura, eam intercedere disparitatem, quod impetratio ad rationem communitatis facta sit, porro, quod successio in casibus caducitatis non Fisco regio, sed Communitati competat; et denique omnia bona haec, obligatione pendendae contributionis affecta sint; Juribus proinde his possessionariis non singulis Hajdonibus, sed toti complexui eorundem ad utrumque sexum collatis, disquisitionem Jurium radicalium inter singillativa individua, nec recurrere posse, Causas vero totum Communitatem et complexum Hajdonum, juraque ipsorum nobilitaria, et Donationalia respicientes, non coram propriis Judicibus, sed e dispositione Legum, coram foro nobilitari pertractandos venire. Quorum in sequelam posteaquam in Districtu hoc fassiones perennes ceteroquin, non coram locis credibilibus, verum coram ipsis communitatibus celebrare assolerent; nec mutari consuetudo haec citra convulsionem jurium, et possessoriorum posset, excelsa Deputatio regnicolaris rem Judicariam, quae de praesenti, multis apud Hajdones perplexitatibus obnoxia est, ad vigentem in Jazygia ordinem reducendam, in reliquo vero huncce etiam Districtum e nexu affiliationis cujuscunque immunem servandum esse existimat. —

Quantum ad onera, quae Districtus hujus incolae manent, non tantum ex actis Comitum Joannis olim Pallffy Regni Palatini; sed multo etiam clarius ex privilegialibus Divi olim Imperatoris et Regis Caroli VI. patet, antiquas Hajdonum immunitates, in quantum in eorum usu fuissent, ea expressa conditione, ut onera Contributionalia proportionate solvant, confir-

matas haberi; quibus actualis quoque a longinquis inde temporibus deductus usus correspondet; huic proinde cohaerenter Districtus Oppidorum Hajdonicalium oneri pendendae contributionis subesse, et pro vigente in praesens usque usu, ad casum generalis insurrectionis, et subsidiorum Dioetaliter definiendorum a proportione concurrere obligatur.

Ultra haec excelsa Deputatio Regnicolaris Anni 1794¹ motivo illo, quod militis et equorum auxilium tempore belli, per Hajdones praestandum anno 1745, per Augustam Mariam Theresiam ita fuerit circumscriptum, ut modo privilegialiter Stabilito Districtus hic 400. Milites, et totidem equos suppeditare teneatur; hoc militis equorumque onus, pro futuro ea ratione regulandum censuit, ut in casibus belli Districtus hic, ad normam Jazygum, et Cumanorum 400. milites, et totidem equos, sine omni apparatu, aut bimestris stipendii praestatione, dare teneatur.

Posteaquam nihilominus eadem ipsa excelsa Deputatio recognosceret, quod Resolutio Divae Theresiae perpetuitatem non innuat, imo ex tenoribus benignae Resolutionis illius legalem coordinationem Hajdonum, prout et onerum tam privilegialium, quam reliquorum, ac proinde hujus etiam de 400. equitibus statuendis subversantis questionis discussionem ad Comitiam Regni relegatam haberi, in comperto esset; quoad ipsum vero 400. equitum horum statutio- nis onus, praeter caetera, quae ex historia Rei gestae inde ab anno 1733. editisque ex ministeriali conferentia ordinibus suppeterent argumenta, sontica ea occurrit reflexio; quod si oppida haec onera stationis tyronum a proportione populationis suae; Contributionis vero a proportione virium cum reliqua contribuyente plebe aequa ratione supportare; porro ab immunitatibus suis, prout reliqui Regnicolae ad insurrectionem hominibus et equis concurrere, ac subsidia etiam praestare deberent, tum enim vero cum duplex eorum conditio, per correspondentes duplicis ordinis obligationes ex aequo exhausta sit, perspicui prorsus nequeat, cui beneficio onus id statuendorum 400. equitum superstruendum foret? Excelsa haec Deputatio Regnicolaris Districtum Hajdonum ab obligatione hac enervante, quae sortem ejus ante privilegiali conditione sua multo deteriore redderet, immunem servandum, praeter contributionem, sola subsidiorum, et insurrectionis obligatione teneri existimat.

Personalis Status Magistratualium Districtualium, juxta municipales institutiones Districtus hujus excelso Consilio regio Locumtenentiali 23-a Juny. 1800. submissas, etiam nunc vigens constabilendus censetur; hic vero sequens est: Supremus et Vice-Capitaneus, quatuor Assessores, duo Notarii, duo Fiscales, Generalis Perceptor, Exactor, Archivarius, et Commissarius.

Praecipuam inter suos Magistratuales Jurisdictionem Supremus Capitaneus exercendam habet. Hunc itaque summa auctoritate praeditum, et spectatis disordinibus, quibus Districtus Hajdonum ob electiones Magistratualium, factionibus, et familiarum nexibus adeo irretitus, ut officia in haereditatem abivisse videantur, continuo expositus est, rationem electionis independentem esse oportet.

Ad revehendum proinde, et manutenendum rectum administrationis publicae rei ordinem, imprimis necessarium est, ut Supremus Capitaneus ex tribus per Districtum in Generali congregatione sua candidandis individuis, aut si inter hos, caeterosque Districtus Incolas praecipuo muneri huic aptus non reperiretur, ex aliis ad gerendum id munus, requisita qualitate praeditis Regni Nobilibus, per Dominum Regni Palatinum denominetur, ratione officii sui cum Supremo Capiteo Jazygum pares habiturus functiones.

Quantum ad reliquos officiales Districtuales, Assessores suffragio communi delectos, nisi ex praesuscipienda eatenus officiosa investigatione inhabilitas eorundem eveniret, ad conservandam illorum auctoritatem, antevertendaque anxia a favore popularium dependentia mala, in officio stabiles esse debere; caeteros vero quovis triennio restaurandos esse. —

Activitatem Magistratualium tam politicam, quam Juridicam, ei, quae apud Jazyges viget, parem.

Quoad generales porro congregationes: hic item ea, quae apud Jazyges observanda. Ne tamen officiales Districtuales, Oppidanos ablegatos votis suis superent, ex quaqua communitate ternos ad generalem Congregationem, sine distinctione personarum liberis suffragiis, modalitate quoad Jazyges proposita, eligendos, ac ablegandos.

Activitatem denique generalis congregationis: ac ipsum modum negotiorum tractandorum eundem, atque in Jazygia, tenendum esse arbitratur excelsa Deputatio Regnicolaris, eo addito, ut retento relate ad celebrandas sessiones adusque vigente usu, quoad ordinem internum necessaria statuta per ipsum Districtum Oppidorum Hajdonicalium in generali congregatione elaboranda Domino regni Palatino exhibeantur, postquam per eundem, qua Comitum et Judicum Hajdonum, ratihabita fuerint, pro regula habenda.

Cum autem uniformitas in administratione Districtuum separatas portas habentium, non utilis modo, sed et necessaria sit: Magistratus oppidorum localis, eadem activitate, quae apud Jazyges viget, instituendus, et, ut haec illius coordinatio tanto efficacius suscipi possit, modo vigentibus Magistratuum localium nominibus retentis ac in locum Judicis, et Subjudicis, Ductore primario, et secundo suffectis, una constituendum videtur, ut Magistratus Oppidanus ex Ductoribus his, perceptori item Contributionali, et in locum Oeconomi substituendo Oeconomico Perceptore, in majoribus porro Oppidis 10. in minoribus autem 8. Senatoribus, et uno; vel si laborum moles exigeret, duobus Notariis consistat, et poenes candidationem supremi Capitanei: communibusque omnium incolarum votis deligatur, et praeter Senatores in officio suo, nisi subseque eorum inhabilitas eveniat, ad dies vitae permansuros, ceteri omni triennio restaurentur. Huic demum Magistratui adjungatur Senatus exterior, prout apud Jazyges, ex omnibus incolis deligendus, qui in negotiis Contributionis, Oeconomiae, aliisque majoris momenti objectis, totam Communitatem ferientibus accersendus, ac pari cum Magistratu voto ad deliberationem admittendus erit.

Ad questionem illam: num Libertini et inquilini ab officiis magistratualibus arcendi? numve inquilinis, quo nomine illi veniunt; qui fundos non item post fundualia tenuta habent, suffragii etiam jus negandum sit? id arbitratur excelsa Deputatio Regnicolaris: quod posteaquam privilegium Hajdonum utrumque sexum concerneret, atque adeo per sexum quoque foemineum descendentes Familiae absque discrimine privilegialium horum jurium et beneficiorum participes esse debeant, neque cum jure hoc conciliari possit, ut beneficia haec ad solas duntaxat illas Hajdonum Familias, quae secundum peractam Cameralem eorum anno 1702. conscriptionem in praesentia supersunt, restringatur; his denique accederet: quod in caducitatibus quoque tota Districtus Communitas succedat: onera porro tam per Libertinos, quam inquilinos aequa ratione supportentur: Libertini et Inquilini fundorum possessorio provisi, neque Coincolarum ullius Jurisdictioni obnoxii, et eligere, et eligi ad Magistratualia officia possint, imo vero ad antevertendum numerosae in Districtu hoc inquilinorum Classis praegravium, iidem ad exteriorem Senatum, proportionato semper numero adlegantur.

Ex quadruplici ea districtualium primorum quippe impetrantium, nobilium item, et gentilitiorum Libertinorum porro, et Inquilinorum Classe. Posteriori antelatorum impetrantium nisum, quem nobiles gentilitii, ad declinandum contributionis onus, jam antea manifestarunt, veluti propriis etiam illorum finibus, et commodis secundum non sustinuerunt tantum, verum sibi quoque post conditum de armalistis articulum 1: 1805. novas contra usum praecedaneum immunitates asseruerunt; convulso hac ratione omni publicae administrationis ordine injusta onerum repartitione, et oppressione reliquarum classium subsecuta, Calamitates Districtus hujus populi, quae continuas a retroacto Vicennio Commissiones Regias occupabant, harumque pro futuro declinandarum necessitas novo argumento inservit, ut quae de personalibus, et realibus oneribus quoad Jazyges et Cumanos in medium adlata sunt, his quoad incolas quoque Districtus hujus, ex mente etiam puncti 10. Instructionis Comitialis per Articulum 7: 1827. constabilitate porro inhaereat.

Salaria Magistratualium uti apud Jazyges, ita etiam in Districtu hoc, cessante illorum, qui Magistratibus praesunt, ab oneribus realibus immunitate, e generali congregatione projectanda, et per Dominum Regni Palatinum determinanda censentur.

Quoad Cassas vero, quarum una Contributionales, Domestica alia, tertia militaris, seu insurrectionalis esse deberet, harumque administrationis ordinem, et rectam promovendae Communitatum Oeconomiae Normam, ea, quae apud Jazyges dicta sunt; de Districtu quoque Oppidorum Hajdonicalium observanda erant. Quibus cohaerenter sequens proponitur

A r t i c u l u s

De negotiis in Districtu Oppidorum Hajdonicalium qualiter tractandis.

Suprema directio et Jurisdictio relate ad omnia interna negotia Districtus Oppidorum Hajdonicalium poenes Dominum Regni Palatinum, competente eidem ex Articulo 25: 1751. respectu Jazygum et Cumanorum auctoritate huc etiam extensa, adeoque ut Comitem et Judicem Hajdonum erit: salva Consilii regii Locumtenentialis in illis, quae ad publicam cum regni Systemate connexam administrationem pertinent, directione, et activitate.

§. 1.

Districtus hic jurisdictionem suam in generalibus congregationibus, sub praesidio Capitanei, vel Vice-Capitanei exercet, ad quem rite electi Magistratuales officiales, et ex quali-

bet Communitate Deputati terni, communibus suffragiis per Senatum externum, et internum, pro qualibet generali congregatione distinctim, ac libere electi, aequalibusque votis, cum singulis generalis congregationis membris gavisuri repraesentantes constituunt. Atque in his generalibus congregationibus cuncta negotia ad publico politicam administrationem spectantia, eodem prorsus jure, activitate, et ratione tractabuntur, prout respectu Districtus Jazygum, et Cumanorum definitum habetur, eo duntaxat quoad restauraciones Magistratualium Districtualium observato: quod praeter Supremum Capitaneum penes candidationem Districtus per Dominum Regni Palatinum, seu ex candidatis, seu aliis ad gerendum hoc munus aptis individuis denominandum, quatuor item Assessores, qui liberis suffragiis delecti, nisi subin ex officiosa eatenus praesuscipienda investigatione inhabilitas eorundem eveniret, in officio perennes sunt, ceteri Districtuales officiales omni triennio restaurandi, et ex incolis Districtus possessionatis eligendi sint.

§. 2.

Magistratus localis easdem, quas apud Jazyges, functiones habiturus, omni triennio ad normam eorundem restaurandus, penes candidationem Supremi Capitanei; liberis respective communitatis incolarum, ac proin Libertinorum quoque, et inquilinorum, qui fundos possident, suffragiis eligendus erit, cui restorationi etiam Senatus exterior, in minoribus ex 30. in majoribus oppidis ex 60. individuis constans, obnoxius est, in quorum numerum inquilini quoque, fundorum possessorio provisi, proportionato numero adlegendi erunt.

§. 3.

Relate ad Realia onera, et personalia; quod in Districtu Jazygum et Cumanorum statutum est, in oppidis quoque, Hajdonicalibus observabitur. —

20.

Királyi Resolutio némely czikkjei, mellyekben a' Hajdúk fejenkénti tős gyökeres Jussaik az általok bírt Jóságokhoz elősmertetik. 1781.

Illustrissime Domine Comes, Nobis Observandissime! etc.

4-o Quod terrae Hajdonicales copioso Antenatorum sanguine irrigatae sint, hisque fidelitas erga Domum Austriacam constanter servata, et jus Armorum, et tot centenorum milium, pro Regum et Regni necessitatibus factae gratuita pecuniariae praenumerationes, sed et Militum in quovis Bello Statutiones, ad quas solos Sessionatos concurrisse Querulantes recognoscunt; merita denique Antenatorum, et propria; per Reges et Leges iteratis Donationibus et Articulis agnita, recognita, et in formam Privilegii deducta, ac vi Legis donata inhaereant; Unde, cum nec proprietarii ipsi, tot et tantorum meritorum Successores, ad Jurium suorum Aviticorum proprietatis Aquisitionem aliter Actoratum nanciscantur, quam si Juris et Sanguinis ad rem condescendentiam et devolutionem, cum depositione omnium Onerum, intermedio tempore Supportatorum prius edocuerint; quanto magis Querulantes, qui nullam sanguinis, seu effusi, sive ferventis, taliterque comparatorum Privilegialium meritorum Communionem habent: antequam ad firmum Privilegialium ejusmodi terrarum possessorium admittantur, universa onera, quae Sessionatorum Antenati, ipsique eorum Successores ab antiquo a terris illis supportarunt, aere parato redimere deberent, ad quod tamen faciendum capaces haud essent, — ac denique

5-o. Quod si infundato Querulantium petito deferretur, praeter id, quod Privilegiis Oppidorum insanabile vulnus infligeretur, insuper totum Systema Oppidorum, omnis eorum Regulatio, in quibus de praesenti Cardinibus subsistit; pax denique et tranquillitas, ac Conservatio penitus subverterentur: ut jam ipsa Sua Majestas Sacratissima mediante Benigna Resolutione Sua Anno adhuc 1767 edita, Oppidi Hajdonicalis Dorogh Inquilinos; simili in merito recurrentes, minus aequas habuisse praetensiones agnoverit: etc.

Datum ex Consilio etc. 1781. etc.

21.*Extractus Operis Regnicolaris Deputationis, quoad Regulationem OO. Hajdonicarium, in Dioeta Anni 1751.*

In Anno 1751. Negotium Regulationis Status Oppidorum denuo assumptum, fait, ac opinio eatenus depromenda, ac dein Suae Matti Sacratissima submittenda, Excelso Consilio Regio Ltli clementer delata fuit, ubi ex commembris Excelsi Consilii Regii, hoc fine primum Deputatio ordinata fuit, quae intuitu regulationis Oppidorum sequentem depromsit opinionem.

1-o Ut incolae Oppidorum qua milites, in personalibus excelsissimo Domino Comiti Regni Palatino, tamquam supremo Regni Capiteo subjaceant.

2-o Ut qua nobilitari Characterem insigniti, conformiter Regni constitutionibus tractentur, causasque Loci Ductor, cum assessoribus judicet, et appellata ad primum Capiteum, inde ad Curiam Regiam admittatur.

3-o Ut in politicis, et oeconomicis excelso Consilio Regio Ltli subjiciantur.

4-o Ut primarius Capiteus in Grali Congregatione liberis omnium votis eligatur, ac pro confirmatione Excelsimo Comiti Regni Palatino praesentetur.

5-o Ut qua Donarii per liberam electionem Ductorem, cum sex Assessoribus, et aliis necessariis subofficialibus, ac servitoribus cum moderato salario constituere possint.

6-o At primarius Capiteus cum Assessoribus et Ductoribus, ac aliis juris peritis viris convocandis, causas quoque successionum, Divisionum, revindicationis, seu executionis honor. Repetitionis Colonorum, violentiarum, aliasque his similes, ac denique etiam respectu limitnearum, controversiarum judicare habeat auctoritatem. Respectu vero honorum, extra renata possessorum Judicatu illius Cottus subsint, cui Bona subjacent.

7-o Ut causas quoque Criminales primarius Capiteus, cum Assessoribus, et Ductoribus, convocatisque juris peritis viris, decidat.

8-o Ut causae Spirituales Judicio ordinario Dioecesani subsint.

9. Ut ex communi consensu, in certo aliquo oppido archivum erigatur, et omnia acta in illud reponantur.

10-o Ut oppida Notario, Fiscali, et Perceptore Grali provideantur, et sigillum authenticum iisdem concedatur.

11-o Ut intimata ad primum Capiteum, pro effectuatione effectuatorum dirigantur.

12-o Ut Incolae Hajdones in tricesimis, ac Teloniis juxta Regni Leges tractentur.

22.*De Coordinatione Administrationis publicae, in Districtibus Jazygum et Cumanorum.*

Suprema Jurisdictio relate ad omnia interna negotia Districtus Jazygum et Cumanorum, tam ex Lege, quam ex privilegio Dominum Regni Palatinum concernit; salva Consilii Regii Locumtenentialis in iis, quae ad publicam cum Regni Systemate connexam administrationem, pertinent, directione, et activitate.

§. 1.

Moderationem Districtuum horum Supremus Capiteus Palatinalis tenet; ipsa tamen Jurisdictio, in Generalibus eorundem Congregationibus per eundem Supremum, illo vero impedito, Vice-Capiteum indictis legitime exercetur, ad quas praeter Generales, et particulares Districtuum officiales, bini ex qualibet communitate, communibus suffragiis utriusque Senatus, interni nempe et externi, ex omnibus sine discrimine, incolis possessionatis libere eligendi,

votisque singillativis cum quolibet generalis congregationis membro aequalibus gavisuri, tamquam Communitatem repraesentantes, convenire tenebuntur.

§. 2.

In his generalibus Congregationibus ex articulo 29: 179°, potestas Ablegatos Dioetales libere eligendi, mittendi, et instructionibus providendi; prouti Restorationis officialium Magistratualium quovis triennio instituenda solennis celebratio, cum aequali omnium ad generalem Congregationem spectantium Individiorum ac Repraesentantium influxu exercebatur. — Porro: negotia omnia ordine et norma, in congregationibus Comitatum vigente, pertractabuntur; quapropter quo ut mandata Palatina, et Intimata dicasteriorum, officiosae item aliarum Jurisdictionum correspondentiae, ad Districtus dirigendae, ita Repraesentationes quoque, et Correspondentiae, sub nomine et sigillo Districtuum expediendae; Determinationes denique Generalium Congregationum, per exmissos Districtuales officiales, quibus Locorum Magistratus, obsequio tenentur, effectuantur, et super iis, in proxime celebranda Generali Congregatione Relationes praestandae venient.

Admittitur ad typum

Debrecini die 19. Maji. 1843.

Mathias Molnár, mpr.

Reg. Libr. Revis.

Nyomatott Debreczenben.

796026

796026

